

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Издавач
МЕДИЈА ЦЕНТАР „ОДБРАНА“

Библиотека „Војна књига“
Књига број 1841

За издавача
Директор
Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни уредник
Драгана Марковић

Уредник
Зоран Крупеж

Ликовно-графичко уређење
Александра Доловић

Језички редактор
Наташа Николић

Уредник фотографије
Стефана Савић

Коректор
Слађана Грба

Тираж
1000 примерака

Штампа
Војна штампарија

ISBN 978-86-335-0405-8

Тим аутора
начелник ВМА бригадни генерал
проф. др Маријан Новаковић

начелник одељења за односе са јавношћу
Душица Лазаревић

начелник Сектора за превентивну медицину
проф. др Соња Радаковић

начелник Сектора за фармацију
проф. др Мирјана Антуновић

начелник Групе хируршких клиника пуковник
проф. др Небојша Јовић

начелник Групе неуропсихијатријских клиника
пуковник проф. др Ранко Раичевић

начелник клинике за ендокринологију пуковник
проф. др Зоран Хајдуковић

начелник института за научне информације
проф. др Силва Добрић

пуковник у пензији
проф. др Предраг Ромић

пуковник у пензији
проф. др Небојша Станковић

начелници организационих јединица ВМА
Одељење за односе са јавношћу ВМА

Фотографије и документа
Архива ВМА
Архива Медија центра „Одбрана“,
Томислав Радосављевић
Јелена Стевановић

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

170 ГОДИНА

БЕОГРАД, 2014

САДРЖАЈ

Уводна реч начелника Војномедицинске академије	7
Историјат Војномедицинске академије	11
Војномедицинска академија данас	15
Организациона структура Војномедицинске академије	21
Управа ВМА	22
Сектор за лечење	26
Сектор за превентивну медицину	98
Сектор за школовање и научноистраживачки рад	106
Сектор за фармацију.....	112
Сектор за логистику.....	114
Медицински факултет Војномедицинске академије.....	117
Међународна сарадња и мировне мисије.....	125
Гостујући професори Војномедицинске академије.....	129
Начелници Војномедицинске академије.....	137

УВОДНА РЕЧ

Поводом обележавања јубилеја 170 година од оснивања Војномедицинске академије, тим аутора приредио је публикацију како би читаоцима приближили рад и дело ове институције.

170 година је дуг период и једним писаним издањем тешко обухватити све што је неопходно да буде речено о једној од највећих војних болница у Југоисточној Европи, образовном и научноистраживачком центру са међународном репутацијом. Надамо се да ће ова публикација послужити као подстицај да се о Војномедицинској академији испишу још многе странице. Верујемо да она, након 170 година, то свакако и заслужује.

ВМА ће наставити да обележава многе будуће јубилеје као институција која представља симбол традиције и поверења. На нама запосленима, који имамо ту част и привилегију да на ВМА радимо најхуманији посао, јесте да се постарамо да овај период остане забележен по добрим резултатима и унапређењу здравства у Србији.

Начелник ВМА
бригадни генерал
проф. др Маријан Новаковић

ИСТОРИЈАТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ
АКАДЕМИЈЕ

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА
АКАДЕМИЈА
ДАНАС

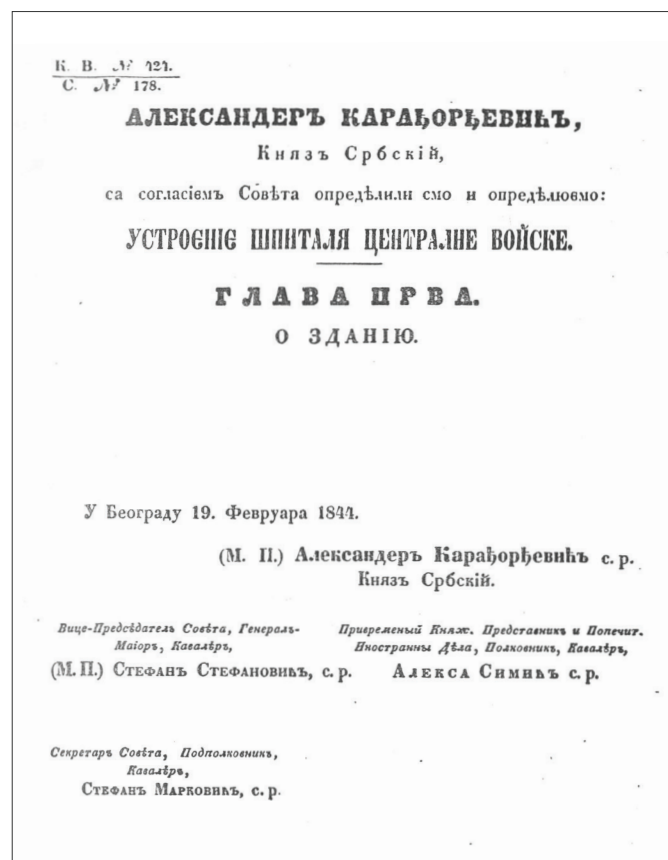
ИСТОРИЈАТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Војномедицинска академија је једна од најстаријих медицинских и научних институција на овим просторима. Дан Војномедицинске академије, од 1994. године, обележава се 2. марта, као дан када је кнез Александар Карађорђевић 1844. потписао Указ којим се проглашава „Закон о устројенију шпитаља Централне војске“. Том одлуком створена је Централна војна болница Војске Кнежевине Србије.

Током дугогодишњег развоја Централна војна болница мењала је називе и локације, од Савамале, преко Зеленог венца и палилушке касарне, све до простора данашње Треће београдске гимназије, која је имала капацитет од 120 болничких постеља. Болницом су руководила многа позната имена српске војне медицине, међу којима др Карло Белони, начелник санитетске службе српске војске, санитетски пуковници др Јосиф Холец, др Димитрије Герасимовић, др Светозар Арсенијевић, др Роман Сондермајер и санитетски генерали др Чедомир Ђурђевић и др Сима Карановић.

Преласком на Врачар, 1904. године, Централна војна болница добила је назив Дунавска стална војна болница и имала је 150 постељних места и два одељења. Захваљујући непрестаном организационом и стручном напретку, 1909. године преименована је у Општу војну болницу и постала најмодернија болница на Балкану, са 400 постеља и шест одељења. За првог управника Опште војне болнице постављен је санитетски пуковник др Роман Сондермајер. Остало

је запамћено херојско држање припадника српског санитета током стравичних страдања српског народа у балканским ратовима и у Првом светском рату.

После Првог светског рата, 1922. године, болница је променила формацијску улогу и добила назив Стална војна болница Прве армијске области, а 1930. постала је Главна војна болница, са капацитетом од 780 постеља. До почетка Другог светског рата наставила је даљи убрзани развој и добила 14 болничких и једно реконвалесцентно одељење, апотеку, војнохигијенски завод, болничарску чету, интернат војних питомаца и ђачку чету. За првог управника Главне војне болнице постављен је санитетски генерал др Сава Поповић, који је на тој дужности остао до 1933. године. Следили су бригадни генерал др Жарко Трпковић, до 1934, бригадни генерал др Милан Димитријевић, до 1936. и санитетски генерал др Ђорђе Протић, до 1938. године. Лекари Главне војне болнице били су оснивачи и први професори Медицинског факултета у Београду.

Стање у санитетској служби уочи Другог светског рата било је врло тешко, а рат су обележила нова велика искушења и жртвовања. Припадници Главне војне болнице и војног санитета били су носиоци лечења повређених и оболелих у антифашистичкој борби. Оснивање санитетске службе при Врховном штабу Народноослободилачког покрета (ВШ НОП) 1941. године везује се за др Гојка Николиша, кога је врховни командант партизанске војске Јосип Броз Тито поставио на место начелника санитета. Централна болница Врховног штаба НОВ и ПОЈ за лечење бораца промрзлих у Игманском маршу, капацитета 100 кревета, формирана је у Фочи 3. фебруара 1942. године.

Након Другог светског рата формирана је Главна војна болница Народнослободилачке војске Југославије (НОВЈ), која је имала 26 организацијских целина. За њеног првог управника постављен је др Ивица Павлетић. До тог времена већ је сазрела идеја о потреби стварања врхунске војноздравствене, образовне и научноистраживачке установе, а један од највећих заговорника те идеје био је др Гојко Николиш. Актима највиших органа власти некадашње Југославије, који су усвојени 24. јула 1949, формирана је Војномедицинска академија. Данашња ВМА, која је почела са радом 30. априла 1950. године, настала је стапањем Главне болнице, Хигијенско-епидемиолошког завода и Санитетске официрске школе у једну целину, у

којој су обједињене три основне функције – настава, лечење и научноистраживачки рад. Оснивачи новосноване Академије били су тадашњи декани медицинских факултета у Београду, Загребу и Љубљани др Бранко Шљивић, академик др Фрањо Когој и академик др Божидар Лаврич.

Скупштина ФНРЈ усвојила је 8. априла 1960. године *Закон о ВМА*, којим је она практично добила статус медицинског факултета. Послератни период остаће обележен као златни период у развоју ВМА у технолошком, стручном и организационом смислу, са веома развијеном међународном сарадњом. Тај период крунисан је пресељењем ВМА у нову зграду 1981. године, где се и данас налази.

АРХИТЕКТОНСКИ ПОДУХВАТ

Смештена на Бањичком вису, зграда ВМА представља један од архитектонских симбола Београда. Грађена је према идејном пројекту пуковника дипломираног инжењера архитектуре Јосипа Осојника и дипломираног инжењера архитектуре Слободана Николића, који су за своје дело, након конкурса расписаног 1973. године, добили награду „22. децембар“. Објекат је градила грађевинска радна организација „Ратко Митровић“ по тзв. систему инжењеринга, уз ангажовање 48 радних организација из целе тадашње Југославије.

Само идејно решење зграде било је иновативно за београдску архитектуру седамдесетих година прошлог века. Главни смештајни део је подељен на два дела (у основи има облик пола крста, који је на угловима заобљен) и издигнут је на стубове. Фасадом доминирају хоризонтале у виду трака, које дају нову димензију доживљају висине објекта и његове величине.

Комплекс ВМА простире се на површини од 21 хектара, а сама зграда на 180.000 квадратних метара. Подељена је у више од 60 техничко-технолошких целина, са око 6.000 просторија.

Период великих искушења представља последња деценија двадесетог века, праћена оружаним сукобима на просторима бивше Југославије, као и бомбардовањем од стране НАТО-а 1999. године. Тих година збринуто је и опорављено више од 10.000 рањеника, а хиљаде пацијената лечено је и данас се лечи од пост-трауматског стреса. Тежак период допринео је још бржем развоју и афирмацији војне хирургије, као једног од заштитних знакова Војномедицинске академије.

Након распада СФРЈ Војномедицинска академија сучила се са питањем даљег опстанка. Пројектована

за потребе једне велике државе, са снажном војном компонентом, ВМА је успела да се прилагоди новонасталим околностима, не изгубивши сврху свог оснивања и постојања.

Историју ВМА свакако ће обележити 2009. година, када је уписана прва класа кадета и кадеткиња Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду, који ће 2015. године бити промовисани у санитетске официре Војске Србије. То је најбоља инвестиција у будућност српског војног здравства и ВМА.

ЗНАЧАЈНИ ДАТУМИ

- 2. март 1844** - указом кнеза Александра Карађорђевића основана је прва централна војна болница и тај датум се слави као Дан ВМА
- 1912–1918** - током балканских ратова и Првог светског рата српска ратна хирургија избила је у сам врх светске ратне медицине
- 1920** - шест лекара Војне болнице учествовало је у формирању Медицинског факултета у Београду
- 1930** - Војна болница преименована је у Главну војну болницу, под непосредном управом Санитетског одељења Министарства Војске Краљевине Југославије
- 1941–1945** - током Другог светског рата Централна војна болница Врховног штаба Народноослободилачке војске, збрињавајући рањене и оболеле, одиграла је снажну улогу у одбрани земље
- 1949** - добила је данашњи назив - Војномедицинска академија
- 1960** - усвојен *Закон о ВМА* као највишој војноздравственој, образовној и научноистраживачкој институцији
- 1981** - изграђена нова зграда, на Бањичком вису, где се ВМА и данас налази
- 2002** - на ВМА покренут програм завештања органа у Републици Србији
- 2008** - ВМА функционално интегрисана у систем здравства Србије
- 2009** - уписана прва класа кадета и кадеткиња Медицинског факултета ВМА

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА ДАНАС

Војномедицинска академија (ВМА) је медицинска, образовна и научноистраживачка установа са дугом традицијом и међународном репутацијом. Саставни је део Управе за војно здравство Министарства одбране Републике Србије и једна од највећих војних болница у Југоисточној Европи.

Смештен на Бањичком вису, комплекс ВМА простира се на површини од 21 хектара. Сама зграда, која представља један од симбола Београда, обухвата око 180.000 квадратних метара. Подељена је на више од 60 целина са око 6.000 просторија, са ходницима укупне дужине око 7,8 km. Потрошња електричне енергије ВМА је на нивоу града од око 20.000 становника. На ВМА има око 2.600 запослених, од којих 577 лекара, фармацеута и стоматолога и 1.390 медицинских техничара.

ВМА је војна болница тзв. „централног типа“, где се за десет минута може оформити конзилијум медицинских стручњака за сваку врсту интервенције. Сектор за лечење чини 27 клиника, 17 института, Специјалистичка поликлиника, Национални центар за контролу тровања, Центар хитне помоћи, Центар за трансплантацију солидних органа, Центар за хипербаричну медицину, Центар за клиничку фармакологију, Одсек за превенцију и контролу болничких инфекција. Располаже са 1.200 болничких постеља, 25 операционих сала и седам хируршких сала за дијагностичко-терапијске интервенције. Годишње се на

ВМА хоспитализује око 35.000 болесника, обави око 20.000 хируршких интервенција, више од пола милиона специјалистичких прегледа и око 3.000.000 дијагностичких и лабораторијских процедура.

Иако је као војна болница првенствено намењена за лечење војних осигураника, ВМА је увек била отворена за све грађане. Након потписивања уговора са Републичким фондом за здравствено осигурање 2008. године потпуно је интегрисана у републички здравствени систем и ставила је на располагање 40 одсто својих капацитета за лечење цивилних осигураника. Центар хитне помоћи ВМА је сваке среде дежурна хитна служба за све грађане Србије, а Национални центар за контролу тровања, као једина специјализована институција у земљи за лечење акутних тровања, отворена је 24 часа седам дана у недељи током целе године, за све пацијенте. Захваљујући акцији потписивања дозорских картица, која је покренута на ВМА 2002. године, данас је у Србији око 80.000 грађана завештало своје органе.

На ВМА се скоро сваког месеца уводе нове методе дијагностике и лечења. Трансплантације јетре и бубрега изводе се рутински, као и трансплантација костне сржи, матичних ћелија и ћелијска терапија. Велика пажња посвећује се минималној инвазивној ендоскопској хирургији, неурохирургији, ортопедској хирургији (навигациона технологија у уградњи вештачког кука и колена), а велики успеси постигнути

су у очној, реконструктивној хирургији итд. Значајни су и резултати у области интервентне кардиологије и неурологије, гастроентерологије, пулмологије, реуматологије, ендокринологије, стоматологије, трансфузиологије. Превентивној медицини са правом се даје све више значаја. Сектор за фармацију брине о санитарском снабдевању, али има и сопствену „малу фабрику лекова”.

ВМА у свом саставу има Медицински факултет, који је део Универзитета одбране у Београду. Прва генерација будућих војних лекара на основне студије, у трајању од шест година, уписана је 2009. године. Велики број лекара са ВМА, од којих су многи лидери у различитим областима медицинске струке, предавачи су на Факултету и увек на располагању кадетима. Наставно-научни потенцијал ВМА чини 39 редовних професора, 45 ванредних професора, 37 доцента и 61 асистент, четири научна саветника, четири виша научна сарадника, десет научних сарадника и два сарадника у настави. На ВМА су организовани различити облици стручног усавршавања медицинских радника, тако да је сваке године на различитим облицима специјализације и уже специјализације више од 250 лекара, стоматолога и фармацеута, 350 на обавезном стажу, 100 на студентској пракси, а полазници су, поред припадника војне санитарске службе, и медицински стручњаци из цивилства, као и све већи број стручњака из иностранства (Црна Гора, Македонија, Босна и Херцеговина, Алжир, Либија, Ангола). Континуирана медицинска едукација део је редовних активности запослених на ВМА и сваке године се организује око 200 конгреса, курсева, семинара...

Захваљујући интензивном образовном и научноистраживачком процесу, као и публицистичкој делатности, ВМА је призната као центар значајних научноистраживачких активности. Од бројних пројеката који се раде у овој установи, могу се издвојити истраживања везана за матичне ћелије, дендритичне ћелије и епигенетске промене у различитим болестима.

„Војносанитетски преглед” (ВСП), гласило лекара, фармацеута и стоматолога Војске Србије, на листи је најпрестижнијих светских стручних часописа који се баве клиничком медицином (SCIE листа).

ВМА одликује и веома развијена међународна сарадња са више од 40 земаља и регионалним и међународним организацијама у свету. Интензивно учествује у бројним билатералним и мултилатералним активностима у области цивилног и војног здравства, а посете делегација су скоро свакодневне. Веома је значајно и учешће војномедицинског особља у мировним мисијама Уједињених нација и Европске уније, за које се обука врши у регионалном Тренинг центру за обуку санитарског особља ВМА.

Кроз зграду ВМА дневно прође око 10.000 људи из Србије, бивших југословенских република, али и из целог света. Постоји могућност да наши и страни држављани користе медицинске и стоматолошке услуге под комерцијалним условима, у терминима предвиђеним за допунски рад. Наши грађани који живе и раде ван граница земље могу да користе услуге ВМА по приоритету, преко Амбуланта за дијаспору.

Процес рада и руковођења на ВМА одвија се у складу са интегрисаним системом менаџмента квалитета управљања, заштите животне средине, здравља, без-

бедности на раду, припреме хране и рада у лабораторији – ISO 9001, 14001, 18001, 22000 и 17025.

Да би се пратили токови у светској медицини, ВМА стално улаже у модернизацију постојеће и набавку нове опреме. У последњих неколико година пуштени су у рад мултислајсни скенери најновије генерације са 64 и 128 пресека, најсавременија хипербарична комора, магнетна резонанца снаге три тесле, ангиографска сала за интервентну кардиорадиологију. Набављени су *Егзајмер* ласер за скидање диоптрије, мониторинг систем у клиникама за интензивну терапију, апарат за ласерско разбијање камена у бубрегу. Свакодневно се користи више од 36.000 разноврсних апарата и техничко-технолошких уређаја, од којих сви нису најновије генерације, али се успешно примењују у лечењу. О њиховом одржавању, као и о одржавању целе зграде и беспрекорном функционисању свих њених организационих делова даноноћно брине Сектор за логистику.

Дуга традиција, искуство и углед ВМА у друштву и држави награђени су бројним престижним одликовањима, наградама, признањима и захвалницама.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

ВМА је носилац бројних престижних одликовања, награда, признања и захвалница, међу којима су: Орден народног хероја, Орден заслуге за народ са златном звездом, Орден братства и јединства, Награда АВНОЈ-а, Орден Светог Саве првог реда, Орден Николе Тесле, Орден Републике Српске. Клинички центар Србије наградио је ВМА као најбољу здравствену институцију Србије у 2010. години признањем „Сунчани сат”. Војномедицинска академија добила је награду Привредне коморе Србије, Привредног прегледа и Министарства за трговину и услуге Републике Србије за најбољи корпоративни бренд у области медицине и здравства „Најбољи у Србији” 2007. године. Супербрендом Србије у категорији здравства проглашена је 2007. и 2013. године.

Све награде и признања значе и обавезују, али за запослене на ВМА најдража су она која долазе од пацијената, њихових породица и пријатеља.

ОРГАНИЗАЦИОНА
СТРУКТУРА
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ
АКАДЕМИЈЕ

УПРАВА ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

22

Начелник ВМА
бригадни генерал
проф. др Маријан Новаковић

Заменик начелника ВМА
пуковник
проф. др Драган Динчић

Начелник Сектора за лечење
пуковник
проф. др Зоран Шергт

Начелник Сектора за школовање
и научноистраживачки рад
Заступа начелника
проф. др Звонко Магић

Начелник Одељења за
односе са јавношћу
Душица Лазаревић

Начелник Одељења
за људске ресурсе
потпуковник Градимир Петровић

Начелник Сектора за
превентивну медицину
проф. др Соња Радаковић

Начелник
Сектора за логистику
пуковник Раде Губеринић

Начелник Одељења
за оперативне послове и обуку
пуковник Владисав Обреновић

Начелник Одељења за
војнополицијске послове
пуковник Мићо Чудић

Начелник Сектора
за фармацију
проф. др Мирјана Антуновић

Начелник Групе
хируршких клиника
пуковник
проф. др Небојша Јовић

Начелник Групе
интерних клиника
пуковник
проф. др Ђоко Максић

Начелник Групе
неуропсихијатријских клиника
пуковник
проф. др Ранко Раичевић

Главна сестра ВМА
Верица Миловановић

Одељења Управе Војномедицинске академије

Одељење за оперативне послове и обуку

Одељење за оперативне послове и обуку надлежно је за оперативне послове, обуку, информатичку подршку, систем веза, канцеларијско пословање, коришћење и обезбеђење објеката, унутрашњих служби, материјалних средстава и људства. У саставу Одељења налазе се Одсек за опште послове и обуку, Центар за информатичку подршку, као и Одсек за телекомуникације.

Одељење за људске ресурсе

Одељење за људске ресурсе прати стање популе и предлаже решења за популу упражњених формацијских места; сагледава организацијско-формацијску структуру, предлаже измене и допуне и омогућава оптимална персонална решења; регулише стање и статус у служби професионалних припадника Војске Србије у служби на ВМА; води, ажурира и чува досијеа персоналних података и ажурира кадровски информациони систем; стара се о остваривању слободе вероисповести припадника и пацијената Војномедицинске академије.

Одељење за односе са јавношћу

Основни задаци Одељења за односе јавношћу су унапређивање комуникације са интерном и екстерном јавношћу ради правовременог и тачног информисања о активностима Војномедицинске академије. Представљање ВМА у јавности и одржавање угледа установе у земљи и иностранству омогућено је кроз информативну, промотивну, едукативну и издавачку делатност. Одељење је надлежно и за ажурирање интернет презентације. Важан делокруг рада укључује обезбеђивање медијске покривености активности ВМА (конференције, семинари, гостовања, промоције) и координацију гостовања запослених у медијима. Одељење је носилац протоколарних и преводилачких послова на ВМА.

Одељење за војнополицијске послове

Одељење за војнополицијске послове надлежно је за планирање, организовање и спровођење послова из делокруга опште безбедности, као и за оперативно-превентивне и криминалистичке послове у комплексу ВМА и издвојеним објектима.

Одељење за финансије

Активности Одељења за финансије обухватају евиденцију финансијског плана, анализу његовог извршења, анализу економичности и контролу над управљањем, располагањем и употребом средстава у циљу рационалног располагања новчаним и материјалним средствима. Надлежно је за организацију платног промета, израду обрачуна трошкова лечења, формирање цена здравствених услуга, као и за контролу и вођење књиговодства и евиденције о новчаним и материјалним средствима. Одељење израђује периодичне извештаје, завршни рачун и друге редовне и ванредне извештаје у вези са материјално-финансијским пословањем ВМА.

СЕКТОР ЗА ЛЕЧЕЊЕ

26

Сектор за лечење задужен је за комплетну организацију, координацију и функционисање службе лечења, што се остварује непрестаним тимским радом, мултидисциплинарним приступом и тесном сарадњом његових организацијских целина. У његовом саставу налази се 27 клиника, 17 института, Специјали-

Одељење за лечење

Одељење за лечење задужено је за оперативне послове Сектора за лечење и координацију свих његових организацијских јединица, а у циљу успешног спровођења службе лечења. Учествује у организацији рада поликлиничке, стационарне и стоматолошке службе војних лица, као и свих цивилних лица која

Специјалистичка поликлиника

■ Историјат

Специјалистичка поликлиника ВМА формирана је 1948. године и тада су је чинили кабинети за унутрашње болести са кардиолошком станицом и станицом за фокалозе, кабинети за грудне болести, дечје болести, кожне и венеричне болести са варикозном станицом, хируршке болести, болести уха, грла и носа, оч-

стичка поликлиника са савремено опремљеним Центром за дневну хирургију и Амбуланта за дијаспору. Задужен је и за пружање стручне помоћи другим војноздравственим и цивилним медицинским установама и експертизе везане за болничко лечење војних осигураника и регрута.

се упућују на ВМА или долазе на своју иницијативу. Одељење учествује у организацији рада мобилних екипа и санитетског обезбеђења, а ангажовано је и при остваривању контакта са другим војносанитетским службама и сарадње са цивилним здравственим установама.

не болести, гинекологију, физикалну терапију, болести уста и зубну протетику, рендген и лабораторија. Након годину дана формирано је пријемно одељење и спојено са поликлиничком службом у јединствену целину. До 1976. године стални састав поликлинике чинило је средње медицинско особље, а лекари су имали стална постављења на матичним клиника-

ма и одељењима. Те године су извршене и значајне промене у организацији, формиран су нови кабинети, а из састава поликлинике су изашли кабинети за стоматологију, физикалну медицину и рендген. Осим војним осигураницима, поликлиника је у периоду од 1945. до 1962. године пружала услуге и цивилним осигураницима, када је и званично формирана Специјалистичка поликлиника за грађанска лица. У садашњој организационој структури постоји од пресељења у нову зграду 1981. године, а знатно је унапређена 2006. године.

■ Опис посла

Специјалистичка поликлиника ВМА оформљена је као одговор на потребе ефикаснијег, рационалнијег и квалитетнијег лечења војних и цивилних осигураника из Републике Србије и иностранства. Чине је специјалистички кабинети у којима пацијенти свакодневно могу да добију услуге из 25 специјалности и

субспецијалности из интерне медицине, хирургије, неурологије, психијатрије, психологије, дефектологије, кожних и полних болести, дечјих болести, гинекологије, инфективних болести, стоматологије. У склопу Специјалистичке поликлинике налази се и Центар за дневну хирургију са две операционе сале и стационаром, у чијем раду учествују најискуснији хирурзи и анестезиолози ВМА. Формиран по угледу на постојеће центре у свету, Центар је намењен болесницима код којих се изводе планиране операције у локалној и општој анестезији, трајања једног до два часа, а које не захтевају постоперативну негу и лежање дуже од 24 часа. На тај начин извршена је рационализација постелебног капацитета ВМА, смањује се време чекања на операцију, као и могућност интрахоспиталних инфекција.

*Начелник Специјалистичке поликлинике:
пуковник мр сц. мед. **Милан Ђирковић***

Амбуланта за дијаспору

У оквиру Специјалистичке поликлинике, 2005. године отворена је амбуланта за наше грађане из дијаспоре. У овом модерно уређеном простору постоје сви услови комплетног амбулантног здравственог збрињавања пацијената, као и пријема на евентуално додатно клиничко лечење. Уз брзу и квалитетну услугу, пацијентима се омогућава лечење по ценама које су и неколико пута ниже у односу на цену здравствених услуга у иностранству.

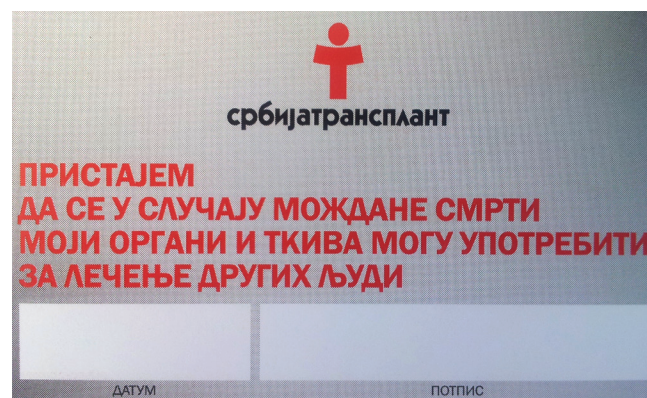
Центар за трансплантацију солидних органа

30

Центар за трансплантацију солидних органа формиран је као подршка бољем функционисању програма трансплантације предиајализне (преемптивне) трансплантације бубрега, трансплантације бубрега од живог несродног донора, трансплантације бубрега са не-подударном крвном групом са претходно позитивном укрштеном реакцијом, а након добијања сагласности Етичког одбора ВМА. Од 2005. године у Центру се врши и трансплантација јетре. У програму трансплантације органа на ВМА користе се најсавременија имуносупресивна терапија и поступци. Резултати и успех трансплантације у складу су са најбољим европским резултатима. У склопу подршке програму трансплантације, на ВМА је 2011. године формиран Центар за трансплантацију солидних органа, у којем експерти из различитих области заједнички дају допринос ради још бољег функционисања на овом пољу. Уз даље побољшање успеха и броја урађених трансплантација, у

блиској будућности се планирају трансплантација панкреаса и рожњаче, а потом и других органа.

Начелник Центра:
пуковник мр сц. мед. **Невен Вавић**

Центар за хипербаричну медицину

31

У хипербаричној комори ВМА, са 8+2 седишта, основаној 2011. године, у терапијске сврхе се користи 100% кисеоник на притиску вишем од једне атмосфере. Удисање 100% кисеоника у физиолошком смислу позитивно делује на сва ткива која због исхемије имају слабије снабдевање кисеоником, има антиинфламаторно и бактерицидно дејство, побољшава циркулацију крви, има имunosупресивни ефекат, регулише ниво простагландина у организму, подстиче синтезу колагена вршећи регенерацију ткива и поспешује стварање калуса код прелома костију. Хипербарична оксигенација данас је прихваћена као могућност лечења многих хируршких и интернистичких обољења, а код неких се сматра и методом избора.

*Начелник Центра:
пуковник прим. др мед.
Милорад Рабреновић*

Одељење за менаџмент квалитета, план и анализу

■ Историјат

Одељење за менаџмент квалитета, план и анализу ВМА формирано је 2009. године интеграцијом послова који су обављани у оквиру Медицинске статистике Сектора за лечење, Одељења за здравствену статистику Сектора за превентивну медицину и послова везаних за укључење дела капацитета ВМА у мрежу здравствених установа Републике Србије (од 2008. године) за добијање ISO сертификата (прва сертификација извршена 2008. године) и акредитацију пет лабораторија (прве акредитације почевши од 2009. године) од Акредитационог тела Србије.

■ Опис посла

Одељење пружа подршку при спровођењу уведених међународних стандарда система квалитета, реализацију прихваћених и прописаних обавеза према здравственом систему Србије и извештава о раду ВМА. Такође, активности запослених у Одељењу обухватају и прикупљање података и извештавање о раду војноздравствених установа и здравственом стању професионалних војних лица и војника Војске Србије, планирање потреба, обезбеђење и дистрибуцију медицинске документације прописане од Санитетске службе ВС или уведене кроз интегрисани менаџмент систем (ИМС) квалитета. Одељење пружа оперативну подршку за стварање услова за обезбеђење ажурног стања документације ИМС и њену потпуну примену

за менаџмент системе квалитета (ISO 9001), заштите животне средине (ISO 14001), безбедности и здравља на раду (OHSAS 18001), безбедности хране (ISO 22000) и лабораторијских испитивања (ISO/IEC 17025). У надлежности Одељења су и спровођење испитивања и извештавање о задовољству корисника услуга здравствене заштите, организовање обука, стандардизација документације, спровођење интерних провера и комплетно извештавање за све стандарде система квалитета.

■ Највећа достигнућа

Оправданост оснивања и успешност рада Одељења показују се у свакодневној подршци Сектору за лечење ВМА, успешно спроведеним сертификационим, акредитационим и надзорним проверама квалитета од овлашћених екстерних контролора и благовременом извршавању свих обавеза које произилазе из укључења дела капацитета ВМА у Мрежу здравствених установа Републике Србије.

*Начелник Одељења:
мр Милован Обрадовић*

SERTIFIKAT

DQS Hellas Ltd.

Ovim potvrđuje da je organizacija

VOJNOMEDICINSKA AKADEMIJA

Čimbranska 17
11000 Beograd
Srbija

primenila i održava **Sistem menadžmenta zdravljem i bezbednošću na radu.**

Oblast:
Pružanje usluga zdravstvenog zbrinjavanja, polikliničkog, stacionarnog i stomatološkog lečenja povredama i oštećenjima lica. Organizacija i izvođenje različitih oblika profesionalne edukacije iz medicinske, stomatološke i farmacije. Rad na naučno-istraživačkim projektima iz oblasti stomatološke nauke, izdavaštva i kontrola iskovnih preparata (mestostatskih i gipsanih). Proizvodnja oftalmoloških rastvora, infuzionih i injekcionih rastvora.

Proverom, koja je dokumentovana u izveštaju, potvrđeno je da sistem menadžmenta ispunjava zahteve standarda:

ELOT 1801 : 2008 / OHSAS 18001 : 2007

Registarski broj Sertifikata 426502 OHS GRIC
Datum sertifikacije 2011-12-27
Ovaj Sertifikat važi do 2014-12-26

Michael Drechsel
Michael Drechsel
Direktor

11, Strinc, 14691 Kifisija - Atina

SERTIFIKAT

DQS Hellas Ltd.

Ovim potvrđuje da je organizacija

VOJNOMEDICINSKA AKADEMIJA

Čimbranska 17
11000 Beograd
Srbija

primenila i održava **Sistem menadžmenta bezbednošću hrane.**

Oblast:
Priprema i posluživanje gotovih obroka, uključujući specijalne dijetalne obroke za pacijente.

Proverom, koja je dokumentovana u izveštaju, potvrđeno je da sistem menadžmenta bezbednošću hrane ispunjava zahteve standarda:

ISO 22000 : 2005
Septembar 2005

Registarski broj Sertifikata 426602 FSMS
Datum sertifikacije 2011-12-22
Ovaj Sertifikat važi do 2014-12-21

Michael Drechsel
Dr. Emmanuel Drechsel
Direktor

8, Orosomni Street, 14061 Atina - Atina

SERTIFIKAT

Ovim se potvrđuje da je

VOJNOMEDICINSKA AKADEMIJA

Čimbranska 17
11000 Beograd
Srbija

primenila i održava **Sistem menadžmenta zaštitom životne sredine.**

Oblast:
Pružanje usluga zdravstvenog zbrinjavanja, polikliničkog, stacionarnog i stomatološkog lečenja povredama i oštećenjima lica. Organizacija i izvođenje različitih oblika profesionalne edukacije iz medicinske, stomatološke i farmacije. Rad na naučno-istraživačkim projektima iz oblasti stomatološke nauke, izdavaštva i kontrola iskovnih preparata (mestostatskih i gipsanih). Proizvodnja oftalmoloških rastvora, infuzionih i injekcionih rastvora.

Proverom, koja je dokumentovana u izveštaju, potvrđeno je da sistem menadžmenta ispunjava zahteve standarda:

ISO 14001 : 2004 + Cor 1 :

Registarski broj Sertifikata 426502 UM
Datum sertifikacije 2011-12-30
Ovaj Sertifikat važi do 2014-12-29

DQS GmbH

Michael Drechsel
Michael Drechsel
Direktor

Audited Body: DQS GmbH, Austria-Schnee-Graben 21, 60433 Frankfurt am Main
Issuing Office: DQS Hellas, 8, Orosomni Street, 14061 Atina

SERTIFIKAT

Ovim se potvrđuje da je

VOJNOMEDICINSKA AKADEMIJA

Čimbranska 17
11000 Beograd
Srbija

primenila i održava **Sistem menadžmenta kvalitetom.**

Oblast:
Pružanje usluga zdravstvenog zbrinjavanja, polikliničkog, stacionarnog i stomatološkog lečenja povredama i oštećenjima lica. Organizacija i izvođenje različitih oblika profesionalne edukacije iz medicinske, stomatološke i farmacije. Rad na naučno-istraživačkim projektima iz oblasti stomatološke nauke, izdavaštva i kontrola iskovnih preparata (mestostatskih i gipsanih). Proizvodnja oftalmoloških rastvora, infuzionih i injekcionih rastvora.

Proverom, koja je dokumentovana u izveštaju, potvrđeno je da sistem menadžmenta ispunjava zahteve standarda:

ISO 9001 : 2008

Registarski broj Sertifikata 426502 QM08
Datum sertifikacije 2011-12-22
Ovaj Sertifikat važi do 2014-12-21

DQS GmbH

Michael Drechsel
Michael Drechsel
Direktor

Audited Body: DQS GmbH, Austria-Schnee-Graben 21, 60433 Frankfurt am Main
Issuing Office: DQS Hellas, 8, Orosomni Street, 14061 Atina - Atina - Greece

A photograph of a hospital room. In the foreground, there is a hospital bed with white linens. To the left, there is a medical workstation with a monitor and various equipment. In the background, another hospital bed is visible. The room is brightly lit with overhead lights.

ГРУПА ХИРУРШКИХ КЛИНИКА

Група хируршких клиника ВМА представља савремено организовану функционалну целину у којој су обједињене све хируршке дисциплине. На клиникама Групе изводе се савремене стандардне, лапароскопске, ендоскопске хируршке процедуре и најсложенији захвати попут трансплантације ткива и органа, хируршко збрињавање повређених (мирнодопска траума) и збрињавање сложених постоперативних компликација. Спроводе се и експериментални програми и обука хируршких тимова за мировне мисије. Клинике ове групе у организационом, стручном и научноистраживачком раду настављају традицију познате војне хируршке школе чије су темеље поставили др Владан Ђорђевић и др Роман Сондермајер, идејни творац Хируршког одељења Опште војне болнице, које је почело са радом 1908. године.

- Клиника за општу хирургију
- Клиника за васкуларну и ендоваскуларну хирургију
- Клиника за ортопедску хирургију и трауматологију
- Клиника за неурохирургију
- Клиника за пластичну хирургију и опекотине
- Клиника за кардиохирургију
- Клиника за грудну хирургију
- Клиника за урологију
- Клиника за максилофацијалну хирургију
- Клиника за оториноларингологију
- Клиника за очне болести
- Операциони блок са централном стерилизацијом
- Клиника за анестезиологију и интензивну терапију

Клиника за општу хириргију

■ Историјат

Зачеци клинике везани су за 1870. годину, када се у Србију вратио др Владан Ђорђевић, први српски хирург који се кратко бавио хириргијом, али су на његов позив дошли др Роман Сондермајер и др Војислав Суботић, који су уз изванредну сарадњу и међусобно поштовање почели са развојем војне и цивилне хириргије у Србији. Роман Сондермајер, отац српске војне хириргије, био је начелник Хириршког одељења Војне болнице у Београду од 1889. до 1910. године. Начелник овог одељења од 1910. до 1921. године био је пуковник др Чеда Ђурђевић, а од 1921. до 1929. бригадни ђенерал др Михаило Петровић, зачетник српске ратне хириргије. У периоду од 1929. до 1941. године начелник је био пуковник др Светозар Николајевић. Начелник Хириршке клинике од 1950. до 1981. године био је Изидор Папо, творац данашње хириршке клинике. Сондермајер, Суботић, Петровић и Папо афирмисали су српску војну и ратну хириргију у свету, а још један од успешних чланова хириршке клинике је пук. проф. др Марјан Бервар, који је први извео многе оперативне захвате у области дигестивне и ендокрине хириргије у некадашњој Југославији. Управо је Клиника за општу хириргију прославила ВМА у земљи и свету. Поднела је главни терет у санитетском збрињавању рањених у борбеним дејствима на простору бивше Југославије од 1991. до 1999. године, као и у учествовању у мировним и санитетским мисијама последњих година. Прогресу

и угледу опште и абдоминалне хириргије ВМА допринели су и каснији начелници и хирирзи ове клинике: пук. прим. др Милија Петровић, који је 1988. године први пут у бившој СФРЈ у хириршку праксу увео тоталну колектомију са презервацијом аналног сфинктера, мукозектомијом и илео-аналном анастомозом (*J-pouch*), проф. др Владимир Ђук који је од 1993. године увео езофагектомију са гастро или колопластиком, затим пук. проф. др Небојша Станковић који је увео проширене типичне ресекције јетре, радикалне ресекције *Клацкин* тумора, симултане ресекције колона и јетре, комбиновано лечење ехинококне болести јетре, као и пук. проф. др Драган Игњатовић, пук. прим. др Миле Игњатовић који је увео лечење лимфедема екстремитета оментопластиком и други.

■ Опис посла

На Клиници се изводе сви оперативни захвати из области опште хириргије: хириргије штитасте и параштитастих жлезда, онколошке хириргије дојке, хириргије једњака, желуца, танког и дебелог црева, јетре, жучних путева и панкреаса, укључујући и трансплантацију јетре. Редовно пратећи савремене хириршке трендове у свету, на Клиници се у последњих 20 година изводе основне и напредне лапароскопске интервенције у области хириргије кила, билијарне, гастроинтестиналне и колоректалне хириргије. Поред тога, на највишем нивоу се обавља преоперативна

припрема и прати постоперативни ток, укључујући све облике парентералне и ентералне исхране. На клиници су гостовали, држали предавања и оперисали најпознатији светски хирурзи.

■ Највећа достигнућа

Клиника за општу хирургију ВМА уврстила се у ред најсавременијих хируршких центара у свету, а у мно-

гим процедурама је водећа у региону. На тај начин је својим болесницима омогућила лакши и бржи опоравак после захтевних хируршких процедура, краћи боравак у болници и мању учесталост компликација и других нежељених ефеката хируршког лечења.

*Начелник Клинике:
пуковник прим. др Миле Игњатовић*

Клиника за васкуларну и ендоваскуларну хирургију

38

■ Историјат

Утемељивач војне васкуларне хирургије је резервни ппук. проф. др Војислав Суботић, а почеци васкуларне хирургије датирају од периода након Другог светског рата и везани су за имена генерал-пуковника академика проф. др Изидора Папа, генерал-потпуковника проф. др Станислава Пишчевића и генерал-мајора проф. др Михајла Ђукнића. Прва ресекција анеуризме абдоминалне аорте и њена замена графтом учињена је 1963. године. Заслугом проф. др Станислава Пишчевића седамдесетих година прошлог века у рутинску праксу уведен је низ нових метода у области збрињавања повреда периферних крвних судова. Све то допринео је даљем развоју васкуларне хирургије и оснивању Одељења за васкуларну хирургију у оквиру Клинике за општу и васкуларну хирургију ВМА, 1983. године, којим је руководио пук. др Владимир Лукић. Даљем развоју ове хируршке гране посебан допринос дали су хирурзи пук. др Милентије Станишић, пук. проф. др Горан Кроња, пук. проф. др Сидор Мишовић, генерал-потпуковник проф. др Миодраг Јевтић и др Александар Симић. Клиника за васкуларну и ендоваскуларну хирургију, као самостална организацијска јединица са два одељења, формирана је 2005. године.

■ Опис посла

На Клиници се лече обољења и повреде крвних судова, креирају се васкуларни приступи за хемодија-

лизу и хемотерапију, спроводе се трансплантациони програм, наставна и научноистраживачка делатност. Лечење артеријског система подразумева мере неоперативног и оперативног лечења. Опус операција на артеријском систему подразумева реконструктивно-хируршке захвате како на периферном артеријском систему, тако и на грудној и трбушној аорти. У реконструктивним захватима на аорти (торакалној, торакоабдоминалној и абдоминалној), поред класичне отворене хирургије, успешно се изводе ендоваскуларне реконструкције, као и комплексне хибридне процедуре. У програму трансплантације солидних органа, у сарадњи са колегама других специјалности, већ дужи низ година успешно се изводи трансплантација бубрега, а у протеклој деценији успешно је имплементирана и трансплантација јетре. Неоперативно лечење обољења артеријског система састоји се од третмана вазодилаторним и вазопротективним растворима (Бергманов раствор, Тренталски коктели, простагландини итд.) као и интервентне васкуларнордиолошке процедуре (перкутана балон ангиопластика периферних крвних судова уз употребу стентова, реканализације *Angiojet* процедуре итд.). Лечење венског система подразумева опус лечења варикозног синдрома класичним и минимално инвазивним техникама (метода лечења проширених вена радиофреквентном аблацијом, склеротерапија пенум). Интервенције се

обављају, поред класичних анестезиолошких процедура, и у новоимплементираној тумесцентној локалној анестезији, која омогућава да пацијент истог дана буде отпуштен на кућно лечење. Успешно се лече последице посттромботског синдрома (венски улкус – *ulcus cruris*) најсавременијим процедурама (паративибијална фасциотомија, вакуум дренажа, ендоскопска хирургија перфоративних вена – SEPS...). Креирање васкуларних приступа за хемодијализу обухвата креирање нативних артериовенских фистула и уградњу синтетских графтова, пласирање привремених и трајних дијализних катетера (централни венски и Хикман катетери). Креирају се и васкуларни приступи за хемотерапију уз употребу трајних Хикман катетера и најсавременијег интравенског система *Port-A-cath*. У сарадњи са Клиником за урологију, имплементирани су операције евакуације туморског тромба из вене кафе у склопу лечења карцинома бубрега и надбубрега.

Клиника за ортопедску хирургију и трауматологију

■ Историјат

Корени Клинике сежу до осамдесетих година 19. века. Кроз ратна времена прве половине 20. века стицана су искуства из домена ортопедске хирургије, која су након Другог светског рата надограђивана у оквиру хируршке службе Главне војне болнице. Хируршким службом од 1947. до 1948. године руководио је проф. Телебаковић, а након њега, до 1950. године,

■ Највећа достигнућа

У априлу 2012. године по први пут је у нашој земљи постављен трајни Хикман дијализни катетер, у локалној анестезији перкутано кроз средишњу хепатичну вену, преко доње шупље вене, до десне преткоморе срца. На Клиници је успешно извршена отворена реконструкција торако-абдоминалне анеуризме, у дужини од 40 cm, у грудном кошу и трбуху. Оваква врста интервенције, у смислу реконструкције хроничне руптуре аорте, по први пут је изведена на ВМА, највише захваљујући усавршавању лекара ВМА у Тексашком медицинском центру (*Texas Medical Center*). Метода лечења проширених вена радиофреквентном аблацијом (VNUS процедура) урађена је 2013. године, чиме је унапређена медицинска пракса у решавању патологије васкуларног система.

*Начелник Клинике:
потпуковник доц. др Александар Томић*

проф. Воја Стојановић. По доласку са специјализације из Русије проф. Изидор Папо преузео је место шефа Хируршке службе. Извршена је њена реорганизација, оформљена су одељења по специјалностима и тада су, поред осталих, формирана и Одељења за трауматологију и ортопедију. Одељења нису била строго подељена, већ су се у раду доста допуњавала и захваљујући сталном усавршавању кадрова уведене су бројне савремене методе из коштано-зглобне хирур-

гије. Прва остеосинтеза Кинчеровим клином у тадашњој Југославији учињена је у Одељењу за трауматологију, а прва ендопротеза кука у Одељењу за ортопедију. Први начелник Одељења за трауматологију био је проф. Данић, потом проф. Влада Тодоровић, те пуковник проф. др Слободан Дуњић. Одељењем за ортопедију руководили су пуковник проф. др Јован Савић, пуковник проф. др Живојин Сударов и пуковник доц. др Светозар Илић. Одељења су спојена 1976. године, а за начелника је постављен пуковник проф. др Живко Јовановић. Уведене су бројне нове оперативне методе: уградња тоталне ендопротезе кука и колена, лечење статичких деформитета стопала, колена и секвела спастичних парапареза и др. Такође, унапређене су методе оперативног лечења стрелних и отворених прелома екстремитета. Након пресељења у нову зграду ВМА, 1982. године Одељење је прерасло у Клинику за ортопедију и трауматологију ВМА, чији је начелник остао проф. Јовановић. Лекарски кадар је увећан, а Клиника је добила три одељења: Ортопедију, Трауматологију I и Трауматологију II.

■ Опис посла

Клиника за ортопедску хирургију и трауматологију бави се лечењем повреда и обољења костију и зглобова, хируршким лечењем деформитета, дегенера-

тивних и реуматских обољења, тумора и других патолошких стања коштано-зглобног система. Спроводе се све савремене хируршке процедуре: артропластике великих зглобова (кука, колена и рамена), артроскопске процедуре на колenu, куку, рамену и скочном зглобу, хируршко лечење свежих и застарелих повреда и компликација повреда коштано-зглобног система, хируршко лечење мекоткичних и коштаних тумора, реконструктивна хирургија у надокнади коштаних дефеката (метод Илизаров) и ендоскопске процедуре у лечењу спортских повреда.

■ Највећа достигнућа

У 2012. години први пут је изведена имплантација новог типа ендопротезе кука – ендопротеза са феморалним стемом чија анатомска кривина штеди кост трохантерне регије при имплантацији. Још једна од њених предности је могућност реконструкције индивидуалне анатомије проксималног окрајка бутне кости за сваког пацијента посебно.

*Начелник Клинике:
пуковник др Милимир Кошутић*

Клиника за неурохирургију

■ Историјат

Неурохируршко одељење Клинике за хируршке болести ВМА формирао је 1956. године пук. проф. др Богосав Драгојевић. Наследио га је пук. др Густав Штајнфл, а затим пук. проф. др Недељко Ерцеговац. У периоду од 1973. до 1980. године у одељењу је радило пет специјалиста неурохирургије (др Љубиша Стојичић, др Раденко Тадић, др Радивоје Ћитић, др Лакић Зорић и др Бранислав Туфегџић), који су се интензивно усавршавали у Лондону, Цириху, Москви и Риједи. Пресељењем у нову зграду ВМА, тиму су се прикључили млади специјалиста др Владан Бајтајић и прим. др Миливоје Лакић, а Неурохируршко одељење Хируршке клинике ВМА прерасло је у Клинику за неурохирургију, на чије је чело дошао мајор др Раденко Тадић. Почела је примена савременог микронеурохируршког рада, др Раденко Тадић је одбранио прву докторску тезу, а др Владан Бајтајић први магистарски рад. Уследило је и значајно кадровско обнављање јер су специјализацију завршили др Бранислав Антић, др Зоран Рогановић, др Љубодраг Милић, др Миленко Савић и др Милан Спаић. Током ратних дешавања на Клиници је збринута више од 3.500 рањеника са повредом мозга, кичмене мождине и периферних нерава, а део тог искуства преточен је у две докторске дисертације, један магистарски рад, неколико књига, бројне чланке у водећим светским и домаћим стручним часописима и бројне запажене наступе на међународним стручним скуповима. На прелазу два миленијума Клиника је доживела вели-

ке кадровске промене, јер је у пензију, у чину санитетских пуковника, отишло свих пет некадашњих стожера Неурохируршког одељења, а колектив су напустили и прим. др Миливоје Лакић и ппук. мр сц. мед Владан Бајтајић. На место начелника Клинике дошао је пук. проф. др Бранислав Антић, а од 2006. године ту дужност обавља пук. проф. др Зоран Рогановић.

■ Опис посла

На Клиници за неурохирургију ВМА успешно се спроводи збрињавање свих неурохируршких обољења и повреда у интракранијалном простору, кичменом стубу и на периферним нервима, научноистраживачки рад у области неурохирургије и школовање млађих кадрова. Неурохируршка сала је опремљена модерним инструментаријумом, ултразвучним аспиратором, системом за неуроендоскопију и системом за интраоперативну рендгеноскопију. Најчешћи оперативни захвати су операције дискус херније и спиналне стенозе, а значајан је и број операција можданих и кичмених тумора, спиналних стабилација, цереброваскуларних операција, операција на периферним нервима, операција краниспиналне трауме итд. Очекивана набавка софистициране неурохируршке опреме (неуронавигација, опрема за стереотаксну неурохирургију, опрема за интраоперативни неурофизиолошки мониторинг) још више ће повећати безбедност болесника и омогућити извођење нових специфичних неурохируршких операција из домена функционалне неурохирургије – хируршко лечење Паркинсонове болести, епилепсије и хроничних болних синдрома.

■ Највећа достигнућа

Клиника је посебно уважена и препознатљива захваљујући обављању свих врста спиналних стабилизација на трауматизованој и дегенеративној кичми, у свим спиналним сегментима и у свимзрастима. Она је једна од две установе у земљи у којој се обављају и све врсте операција на периферним нервима и брахијалном плексусу. Такође, једино се на Клиници за неурохирургију

ВМА спроводи комплетно лечење свих болних стања, укључујући и лечење најсавременијим хируршким методама: имплантација спиналних стимулатора, DREZ операције неуропатског бола, микроваскуларна декомпресија код тригеминалне неуралгије итд.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Зоран Рогановић*

Клиника за пластичну хирургију и опекотине

■ Историјат

Пластична и реконструктивна хирургија код нас почиње да се развија непосредно после Другог светског рата, превасходно из потребе за лечењем великог броја рањеника и особа са урођеним и стеченим деформитетима ткива и органа. На иницијативу тадашњег начелника војног санитета генерала др Гојка Николиша, новембра 1945. године у нашу земљу стигао је тим британских специјалиста са задатком лечења рањеника и обучавања наших стручњака вештинама и техникама пластичне и реконструктивне хирургије. Чланови британског тима били су најближи сарадници сер Харолда Гилица, једног од водећих светских стручњака из пластичне хирургије. Наши кадрови су средином 1946. године били оспособљени за целокупан самостални рад у овој области. Крајем исте године формирано је Одељење за пластичну хирургију болнице, са мајором др Винком Арнеријем на челу. Оснивањем ВМА, Одељење се уздиже на ранг клинике. Полазећи од значаја збрињавања и лечења опе-

котина за санитетску службу, 1954. године створени су услови да се у склопу Клинике формира и Одељење за опекотине, за чијег је начелника постављен др Озрен Узелац. У наредном периоду пажња се посвећује лечењу механичких и термичких повреда, урођених анормалија усана и непца, екстремитета и гениталних органа. Стичу се значајна искуства у области лечења свих врста тумора и у хирургији шаке и једњака. Осамдесетих година у хируршку рутину уведене су реконструкције аксијалним режњевима, што је била основа за усвајање микрохируршких поступака. Генерал - мајор проф. др Бранислав Пантелић започео је експериментална истраживања из области микрохирургије, а Клиником је руководио у десетогодишњем периоду до 1999. године, током којег су учињене и прве реплантације прстију коришћењем офталмолошког микроскопа. Септембра 1991. године код повређеног официра са опсежном раном стопала, први пут у историји ратне хирургије, примењен је микроваскуларни режањ. Развој микрохирургије, која је знатно скратила лечење и опоравак оперисаних, имплиц-

рао је све већу примену слободних режњева код ратних рана, па их је примењено више од двеста, а наши хирурзи добили су највећа стручна признања у свету.

■ Опис посла

Запослени на Клиници за пластичну хирургију и опекотине оспособљени су за лечење најкомпликованијих случајева из области пластичне, реконструктивне и естетске хирургије, хирургије шаке, бенигних и малигних тумора коже и поткожја. Одликује их највеће искуство у овом делу Европе у лечењу деце са расцепима усне и непца и других урођених аномалија, посебно шаке и урогениталних органа. Искусан микрохируршки тим извео је до сада неколико стотина најразличитијих микрохируршких реконструктивних операција и реплантација ампутираних делова екстремитета. Са експанзијом микрохирургије извршена је припрема за примену перфоратор режњева. Примењују се све реконструктивне методе хирургије дојке код урођених и стечених асиметрија, у складу са највишим стандардима. Извршена је припрема за примену реконструктивних метода у хирургији реуматичне и паралитичне шаке. Од посебног значаја је рад на усвајању методе узгајања културе ткива, која ће бити примењивана као надокнада кожног покривача код екстензивно опечених пацијената. Уведени су оригинални пластичнохируршки методи: реконструкција езофагуса (дерматоезофагопластика), метод реезофагостомије код стриктуре стоме, оригинални метод реконструкције пениса, краниопластика методом растављених ребара, ауго и хомотрансплантација коже, употреба полиуретан сунђера у примарној и одложеној трансплантацији коже, лечење хроничног остеомијелитиса методом трансфера микроваскуларног режња, надокнада дефеката доње трећине лица комплексним микроваскуларним

режњевима, метод корекције урођене птозе капака пресепталном транспозицијом режња фронталног мишића и примена слободних режњева у реконструктивној ратној хирургији. У комплексном лечењу меланома урађена је биопсија сентинел лимфонодуса.

■ Највећа достигнућа

Уведене су савремене хируршко-реконструктивне методе: реконструктивне методе хирургије дојке, како примарне, тако и секундарне, реконструкција мамиле по Содерстрому, дистални дермални режањ у реконструкцији дојки код субкутаних мастектомија и метода Орландо код циркумареоларне мастопексије дојки. У домену хирургије тумора коже и поткожног ткива у клиничку праксу је уведена метода биопсије сентинел лимфонодуса (чвора стражара) код меланома, уклањање енормног турбан тумора – цилиндрома поглавине и краниопластика код екстензивног осалног хемангиома лобање. У реконструктивној хирургији дефеката коже и меких ткива разне етиологије, поред класичних реконструктивних метода, примењују се и перфоратор режњеви, као и VAC дренажа дефеката ткива (дренажа вакуумом са благим негативним притиском). На пољу урођених аномалија са успехом се примењују савремене методе корекције урођених птоза капака, интравеларна палатоластика по Фурлоу код расцепа непца и слободни дермални скапуларни режањ код хемифацијалне атрофије лица. Микроваскуларни режњеви се са успехом примењују и у лечењу екстензивних електрокуција екстремитета, као и прекспандирани скапуларни режањ за корекцију тешких контрактура врата после опекотина. У Одељењу за опекотине се са успехом, сада већ рутински, лече болесници са Лајеловим синдромом.

*Начелник Клинике:
потпуковник доц. др Ненад Степић*

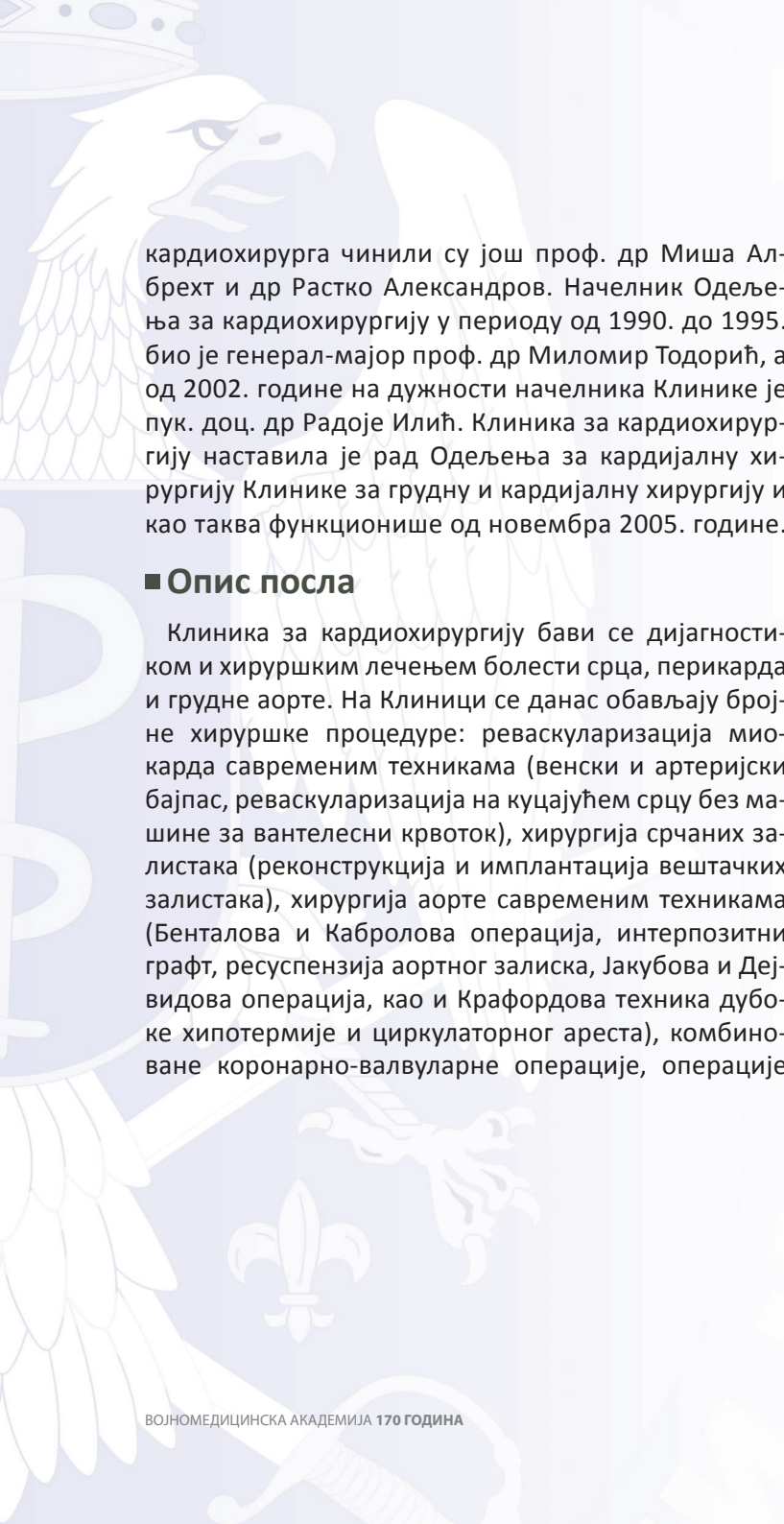

Клиника за кардиохирургију

■ Историјат

Увођењем већег броја метода за оперативно лечење срчаних болести, у периоду од 1952. до 1955. године указала се потреба за оснивањем посебног центра за хируршко лечење искључиво болести срца. У оквиру Војног института за туберкулозу 1959. године основано је Хируршко одељење, а његов први начелник био је био др Ервин Гинзберг. Истовремено је на Клиници за хируршке болести ВМА постојало Одељење за грудну хирургију, на којем се, поред хирургије једњака, све више развијала хирургија на затвореном и отвореном срцу, уз примену вантелесног крвотока. Први начелник Одељења за грудну хирургију био је пук. проф. др Димитрије Милановић. У периоду 1952/53. године почело се са перикардијектомијама, да би се у исто време постепено уводиле оперативне методе на затвореном срцу (комисуротомија митралне стенозе на затвореном срцу, као и операције коарктације аорте), а већ 1960/61. године прелази се на оперативне захвате на отвореном срцу помоћу вантелесног крвотока. Захваљујући великом залагању и ентузијазму свих чланова овог одељења, чији је начелник 1971. године постао др Јосип Соколић, убрзо се усвајају оперативне методе за лечење скоро свих урођених срчаних мана, као и операције за кориговање стечених срчаних мана (уграђивање вештачких срчаних залистака, реваскуларизација миокарда и др.).

Неспорна заслуга за целокупан развој овог великог пионирског подухвата у области кардиохирургије у нашој земљи, припада академику проф. др Изидору Папу, под чијим се руководством и непосредним учешћем развијала кардиохирургија на ВМА, као једна од водећих хируршких дисциплина у земљи. Бројне кардиохируршке операције урађене су по први пут на ВМА: затворена комисуротомија митралне стенозе, операција коарктације аорте (И. Папо, 1952), затварање вентрикуларног септалног дефекта (И. Папо, 1962), имплантација вештачког залиска (И. Папо, 1965), венски аортокоронарни бајпас (И. Папо, 1975), Бенталова операција (Ј. Соколић, 1984), операција лука аорте у дубокој хипотермији и циркулаторном аресту (Ј. Јабланов, 1989). Са пресељењем у нову зграду ВМА, одељења грудне хирургије Клинике за хируршке болести и Института за туберкулозу спајају се у једну организациону целину – Клинику за грудну и кардијалну хирургију, којом је од 1983. до 1995. године руководио пук. проф. др Јован Јабланов. Клиника је имала две функционалне јединице: Одељење за хирургију срца и великих крвних судова и Одељење за торакохируршке интервенције и била је кадровски и материјално оспособљена за скоро све кардиохируршке и торакохируршке операције које су се тада изводиле у познатим светским медицинским центрима. Начелник Одељења за кардиохирургију био је проф. др Небојша Мартиновић. Стручни тим

кардиохирурга чинили су још проф. др Миша Албрехт и др Растко Александров. Начелник Одељења за кардиохирургију у периоду од 1990. до 1995. био је генерал-мајор проф. др Миломир Тодорић, а од 2002. године на дужности начелника Клинике је пук. доц. др Радоје Илић. Клиника за кардиохирургију наставила је рад Одељења за кардијалну хирургију Клинике за грудну и кардијалну хирургију и као таква функционише од новембра 2005. године.

■ Опис посла

Клиника за кардиохирургију бави се дијагностиком и хируршким лечењем болести срца, перикарда и грудне аорте. На Клиници се данас обављају бројне хируршке процедуре: реваскуларизација миокарда савременим техникама (венски и артеријски бајпас, реваскуларизација на куцајућем срцу без машине за вантелесни крвоток), хирургија срчаних залистак (реконструкција и имплантација вештачких залистак), хирургија аорте савременим техникама (Бенталова и Кабролова операција, интерпозитни графт, ресуспензија аортног записка, Јакубова и Дејвидова операција, као и Крафордова техника дубоке хипотермије и циркулаторног ареста), комбиноване коронарно-валвуларне операције, операције

компликација инфаркта миокарда (анеуризме леве срчане коморе, вентрикуларни септални дефекти, акутне митралне инсуфицијенције), операције урођених срчаних мана, минимално инвазивне кардиохируршке процедуре, естетске кардиохируршке операције и реоперације у коронарној, валвуларној и хирургији аорте, збрињавање повреда срца и великих крвних судова грудног коша.

■ Највећа достигнућа

У 2006. години започет је пројекат лечења постинфарктне срчане слабости имплантацијом матичних ћелија костне сржи, а у последњих неколико година изводе се и бајпас хирургија на куцајућем срцу, реконструктивни захвати на митралном записку са имплантацијом неохорди (*Gore-Tex* неохорда), реконструктивни захвати корена аорте и аортног записка, канулација аксиларне артерије код операција дисекције аорте са перфузијом мозга и ресекција екстензивних постинфарктних предњих анеуризми леве коморе са вентрикулопластиком по Дору.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Радоје Илић*

Клиника за грудну хирургију

■ Историјат

Клиника за грудну хирургију наставља рад, традицију и изванредне резултате Хирушког одељења Војног института за туберкулозу у Београду, које је оформљено 1959. године. Начелник овог одељења био је пук. проф. др Ервин Гинзберг, који је својим радом дао значајан допринос развоју наше грудне хирургије, а подједнако су значајни и његови резултати у области експерименталне хирургије, нарочито у домену конзервације артерија. Пресељењем у нову зграду ВМА, 1983. године формирана је Клиника за кардио и грудну хирургију. Начелник Одељења за грудну хирургију тада је био пук. др Драгомир Цветановић, који се захваљујући изузетном хирушком искуству и педагошком раду сматра доајеном и утемељивачем грудне хирургије ВМА. Одељење грудне хирургије је било материјално и кадровски оспособљено за обављање свих торако-хируршких процедура које се обављају у најпознатијим светским центрима. Као резултат све већег броја хируршких интервенција и специфичности патологије, од одељења за грудну хирургију 2005. године формирана је самостална клиника на чијем је челу тада био пуковник проф. др Војкан Станић.

■ Опис посла

Грудна или торакална хирургија подразумева хируршке интервенције на плућима, плућној марамици, великим дисајним путевима, дијафрагми, медијастинуму, зиду грудног коша, горњем торакалном

отвору, хируршко лечење септичних компликација и повреда грудног коша. У остала стања која се лече грудно-хируршки спадају бенигни тумори и метастазе у плућима, ехинокок, гљивична обољења и туберкулоза плућа, анормалије плућа и зида грудног коша, инфекције плућне марамице и медијастинума, рецидивни пнеумоторакс, тумори зида грудног коша, дисајних путева и друга стања.

■ Највећа достигнућа

Збрињавањем ратних повреда и њихових септичних и других компликација стечено је велико искуство у лечењу торакалне трауме и емпијема плеуре. У циљу прецизне преоперативне процене локалне проширености карцинома плућа као рутинска процедура примењује се цервикална медијастиноскопија. Од 2008. у праксу је уведена минимално инвазивна хируршка метода – видео-асистирана торакоскопска хирургија, којом се решавају плеурални изливи, периферни тумори плућа, цисте и тумори медијастинума, а примену је нашла и у лечењу мијастеније за уклањање тимуса, као и у лечењу пнеумоторакса, хемоторакса и емпијема у раним фазама обољења. Увођење Дартавеловог приступа у операцијама карцинома сврстава Клинику у мали број светских клиника где је могуће извести оперативни захват овог типа.

Начелник Клинике:

*пуковник асистент др **Владо Цвијановић***

Клиника за урологију

■ Историјат

Уролошка служба у војсци до Другог светског рата била је у саставу хируршке службе. Почетком 1945. године отворен је Трећи одељак Главне војне болнице, са проф. др Леоном Коеном на челу, где су лечени рањеници, претежно они са повредама урогениталних органа. Развитак урологије у нашој војсци неодвојив је од имена пук. проф. др Соломона Адање, који је био први начелник Уролошког одељења основаног 1950. године у саставу Клинике за хируршке болести. Проф. Адања увео је ретропубичну простатектомију, као методу хируршког лечења аденома простате, две године након што је методу публиковао њен аутор Теренс Милин. Пуковник проф. др Мирко Чернић наставио је успешно да води одељење од 1969. до 1981. године, а у оквиру научноистраживачког програма започети су експерименти, са циљем овладавања техником трансплантације бубрега и методологијом за праћење преживљавања трансплантата, као и савладавања проблема везаних за транспортовање бубрега даваоца. Уролошко одељење под руководством пук. проф. др Душана Манојловића издваја се из састава Клинике за хируршке болести 1983. године и прераста у Клинику за урологију ВМА, након чега је основан и Конзилијум за лечење тумора урогениталних органа. Отпочео је програм радикалних цистектомија и супрапубичних деривација илеалним кондуитом код узнапредовалог карцинома мокраћне бешике. У

периоду од 1994. до 2002. године, када је начелник Клинике био пук. проф. др Дејан Елаковић, у праксу је уведена радикална ретропубична простатектомија, као нова хируршка метода за лечење карцинома простате. Прва трансплантација бубрега учињена је 1996. године. Уведена је радикална орхиектомија и ретроперитонеална лимфонододисекција у лечењу карцинома тестиса и савремена хемотерапија. Развијен је програм радикалних цистектомија, са континентним и ортотопним деривацијама техником *Mainz pouch* и *Hautman*. Од 2002. до 2007. године начелник је био пук. проф. др Борислав Стијеља, када је Клиника добила најсавременији апарат за уродинамско испитивање и када је уведена анатомска вагинопексија у решавању стрес инконтиненције код жена.

■ Опис посла

Клиника за урологију бави се хируршким лечењем и савременом терапијом повреда и обољења урогениталних органа, хирургијом надбубрега и трансплантацијом бубрега. У раду Клинике и обављању сложених хируршких захвата, од парцијалних нефректомија до радикалних нефректомија са туморским тромбом у доњој шупљој вени, учествују експерти различитих специјалности. У рутинску праксу уведено је ласерско разбијање камена у мокраћној бешици, уретеру и бубрегу, као и радикална простатектомија код карцинома простате. Успешно

се замењује мокраћна бешика детубуларизованим сегментом црева. Тумори тестиса и пениса лече се према најсавременијим принципима. Решавају се везиковагинална фистула и раде пластике уретре. Међу најбројнијим оперативних захватима на Кли-

ници су ендоскопске процедуре на простати и мокраћној бешици.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Новак Миловић*

Клиника за максилофацијалну хирургију

■ Историјат

Корени ове клинике везани су за име др Атанасија Пуља, који је за време Првог балканског рата 1912. године био на челу Одељења за преломе вилица, које је формирано у Петој резервној болници у Београду. Клиника за максилофацијалну хирургију формирана је 1972. године, а њен начелник је до 1986. године био генерал проф. др сц. мед. Антоније Шокљев, први доктор медицинских наука из области максилофацијалне хирургије у тадашњој Југословенској народној армији. Од 1986. до 1998. године начелник је био пуковник проф. др сц. мед. Миомир Цветиновић, од 1998. до 2012. године пук. проф. др сц. мед. Небојша Јовић, а од 2012. године начелник Клинике је проф. др сц. мед. Србољуб Стошић.

■ Опис посла

Достигнућа Клинике огледају се у примени најсавременијих дијагностичких и терапијских метода у области максилофацијалне хирургије и њиховом сталном унапређењу у складу са начелима савремене медицине. Клиника за максилофацијалну хирур-

гију бави се савременим хируршким процедурама: трауматологијом (ратне повреде, репозиције, остеосинтезе и имобилизације код фрактура скелета лица и вилица), онкологијом (уклањање кожных и осталих мекоткивних и коштаних бенигнух и малигнух тумора главе и врата, паротидектомије, дисекције врата, ресекције максиле и мандибуле), спровођењем хемотерапије за солидне туморе главе и врата, ортогнатском хирургијом (дентоалвеоларне и скелетне сегменталне и тоталне остеотомије скелета лица и вилица, краниофацијалном, од пре десет година и методом остеогенетске дистракције), реконструктивном хирургијом (посттрауматске и постресекционе реконструкције мекоткивних и коштаних структура лица локалним, регионалним, слободним и васкуларизованим кутаним, миокутаним и остеомиокутаним и режњевима, лечење неурофиброматоза лица и динамичким миопластичким методама лечења парализе лица), лечењем инфекција дубоких предела лица и врата дентогеног и недентогеног порекла, савременим алгоритмом лечења васкуларних малформација лица и врата хируршким лечењем неуралгија тригеминуса (неуректомије инфра-

орбиталне и *alveolaris inferior* гране), препротетском хирургијом (надокнаде атрофичног алвеоларног гребена и продубљивања вестибуларног сулкуса), оралнохируршким лечењем (операције максиларног синуса, велике цисте вилица, компликоване хируршке екстракције импактираних зуба).

■ Највећа достигнућа

Клиника је посебно уважена и препознатљива у ужем и ширем окружењу по мултидисциплинарном

Клиника за оториноларингологију

■ Историјат

Почеци војне оториноларингологије у Србији повезани су са развојем ове гране медицине у нашој земљи у XIX веку. У Општој државној болници 1893. године основано је ОРЛ одељење са др Драгољубом Швраком на челу. Ларинголошко одељење Војне болнице са др Љубишом Вуловићем као начелником основано је 1909. године као претеча Клинике за оториноларингологију ВМА. Током Првог светског рата одељење је било ван функције, а од 1918. до 1927. године начелник је био др Моша Алкалај Букуш. Од 1927. до 1944. године Одељењем је руководио потпуковник др Ђорђе Борисављевић, кога је након Другог светског рата наследио мајор др Драгослав Стојановић. Од 1950. године пуковник проф. др Анте Шокчић постао је начелник Одељења, а увођењем наставне делатности и усавршавањем лекара Одељење је подигнуто у ранг Клинике за оториноларингологију Војне болнице 1953. године.

приступу у лечењу болесника са политраумом, онколошких болесника (хируршко лечење, радиотерапија, хемотерапија), краниофацијалних деформитета (хируршко, ортодонтско/стоматолошко, логопедско лечење), као и при лечењу васкуларних аномалија главе и врата (хируршко, дијагностичко/терапијско радиолошко лечење).

Начелник Клинике:

проф. др Србољуб Стошић

Након проф. др Шокчића Клиником су руководили пук. проф. др Момчило Митровић, пук. проф. др Данило Радоњић, пук. проф. др Кирил Харалампијев, пук. проф. др Божа Ристић и пук. др Милутин Јаћинковић. Од 2003. године дужност начелника Клинике обавља пуковник др Душан Бијелић.

■ Опис посла

Клиника за оториноларингологију састоји се од отолошког, ринолошког и ларинголошког одељења. У њеном саставу налази се функцијска дијагностика у којој се обављају ендоскопска дијагностика и лечење широког спектра обољења гркљана, почев од поремећаја гласа и говора, до малигнух тумора, уз коришћење савремене методологије (угљен-диоксидни ласер, ендовидеостробоскопија). Активности запослених на Клиници обухватају широк спектар дијагностичких процедура код обољења уха, носа и параназалних синуса, ждрела и гркљана, као и код по-

ремећаја чула слуха и равнотеже, те примену најсавременијих решења у лечењу ове патологије. Стручњаци Клинике имају и велико искуство у решавању естетских проблема – деформитета носне пирамиде и ушне шкољке. Клиника располаже савременом опремом попут навигације за ендоскопску хирургију параназалних синуса и базе лобање и система за дијагностику аудитивних евоцираних потенцијала и наставља традицију у дијагностици и лечењу комплетне оториноларинголошке патологије по врхунским светским стандардима.

Клиника за очне болести

■ Историјат

Прву очну амбуланту у Београду и Краљевини Југославији основао је 1899. године поручник др Ђорђе Нешић. Неколико година касније, 1903. године, тада санитетски поручник др Жарко Трпковић основао је Очно одељење Војне болнице у Београду, које је 1956. године, указом тадашњег секретара за одбрану, прерасло у Очну клинику. Пуковник проф. др Миодраг Савићевић извршио је прву имплантацију интраокуларног сочива на просторима бивше СФРЈ 1975. године, а 1979. године на Очној клиници ВМА извршена је и прва операција задње витректомије, такође као прва операција тог типа на овим просторима. Прва операција катаракте методом ултразвука извршена је такође на ВМА, 1991. године. Клиника је 2006. године прославила 50 година од оснивања и тим поводом окупила више од 300 офталмолога из земље и иностранства, са еминентним предавачима и хирургијом уживо. Том

■ Највећа достигнућа

Клиника за оториноларингологију ВМА је пионир уградње кохлеарног импланта – вештачког уха на просторима бивше Југославије, а данас има значајну улогу на овом пољу у Србији. Неколико година уназад у Србији је лидер у функционалној ендоскопској хирургији параназалних синуса, посебно након набавке навигације за ове хируршке процедуре, чиме је значајно повећана безбедност пацијената и проширен делокруг рада.

*Начелник Клинике:
пуковник др Душан Бијелић*

приликом је први пут у нашој земљи приказана операција трансконјуктивалне бешавне витректомије (TSV 25G), тзв. „комарац техника” задње витректомије, а приказани су и резултати употребе новог ласера у терапији глаукома – селективна ласертрабекулопластика (СЛТ). Крајем 2007. године на Одељењу за ласерску хирургију ока започете су операције скидања диоптрије, чиме је Очна клиника ВМА постала прва државна клиника у овом делу Европе која изводи ту врсту операција. Од 2005. године на челу Клинике налази се пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић.

■ Опис посла

Високообучени тим хирурга изводи низ различитих интервенција, почевши од оних једноставних до најсложенијих операција на предњем и задњем сегменту ока и очним аднексима. Међу најтежим операцијама у офталмологији сматрају се операције на зад-

њем сегменту ока (витректомије), које се на Клиници изводе дуги низ година. Такође, изводе се операције катаракте савременом методом ултразвука (факоемулзификација), комбиноване операције глаукома и катаракте или комбиноване операције на предњем и задњем сегменту ока (тзв. факовитректомија). Изводе се и интервенције ласерског скидања диоптрије на најсавременијем *Wavelight 400Hz Excimer* ласеру, а ВМА је једина државна здравствена установа у којој се изводе ове интервенције. На Клиници за очне болести, поред оперативног лечења, могуће је обавити широк спектар дијагностичких процедура неопходних за правовремено постављање дијагнозе, избор или процену ефикасности терапије.

Операциони блок са централном стерилизацијом

■ Историјат

Када је Указом президијума Народне скупштине ФНРЈ 1949. године основана Војномедицинска академија, у њен састав ушли су Главна војна болница, Хигијенско-епидемиолошки завод и Санитетско-официрска школа. Формирана је Клиника за хируршке болести ВМА са следећим одељењима: општа хирургија, урологија, неурохирургија, грудна хирургија, ортопедија и трауматологија и пластична хирургија и опекотине. Клиника за хируршке болести располагала је са 314 болесничких постеља, десет постеља за интензивну постоперативну негу и са

■ Највећа достигнућа

Прва имплантација интраокуларног сочива на просторима бивше СФРЈ изведена је 1975. године, док је прва парс плана витректомија изведена 1979. године. Прва микронцизиона задња витректомија (MIVS 25G) у државној установи у земљи урађена је 2006. године, а прва рефрактивна операција рожњаче *Екзајмер* ласером, Ласик методом, у државној установи у земљи урађена је 2007. године.

Начелник Клинике:

пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић

шест операционих сала. Није постојала централна стерилизација, већ су све клинике вршиле стерилизацију за своје потребе. На Клиници за хируршке болести свака сала је имала свој аутоклав за стерилизацију инструмената и поред тога су постојала два велика аутоклава за стерилизацију операционог рубља у добошима. За стерилизацију термолабилних материјала коришћене су формалинске паре. По пресељењу у нову зграду, као засебна организациона јединица формиран је Операциони блок са централном стерилизацијом, који функционише без значајних измена и данас.

■ Опис посла

У склопу Операционог блока са централном стерилизацијом функционише 20 операционих сала, од којих је 16 у главном операционом блоку, а по две сале су у Центру за хитну помоћ и Клиници за пластичну хирургију и опекотине. Операциони блок задовољава високе европске и светске стандарде како по организацији, тако и по техничкој опремљености. Опремљен је савременим апаратима и уређајима (шест ендоскопских стубова, два рендген апарата, дијатермијаме, аргон плазма, лигашури, хармонијски скалпел, микроскопи, куза, радионикс, ултразвучни апарати за емулзификацију очних сочива, аутоклави, парно-формалдехидни стерилизатор, плазма стерилизатор итд.), што омогућава извођење најсавременијих оперативних процедура. Сале су осмишљене као вишенамењске, тако да се у једној сали могу радити операције из различитих грана хирургије, што омогућава велику флексибилност при планирању оперативног програма. У централној стерилизацији врши се стерилисање санитарског потрошног материјала и инструментаријума неопходног за функционисање свих организационих јединица ВМА, а редовно се врши и услужна стерилизација за више корисника ван наше установе. Осим парних стерилизатора, постоје и формалдехидни и плазма стерилизатор за стерилизацију

термолабилног материјала. Реализацију оперативног програма омогућавају високо обучени медицински техничари – инструментари, који негују дугогодишњу добру школу инструментирања на ВМА, послужиоци болесника, као и медицински техничари и радници обучени за све послове из домена стерилизације. У сарадњи са хирурзима из хируршких клиника ВМА скоро свакодневно се уводе и нове оперативне процедуре за чије је извођење неопходно учешће високо обученог кадра који ради у операционом блоку.

■ Највећа достигнућа

У протеклом периоду операциони блок је модернизован са два лапароскопска стуба најновије генерације, савременим оперативним микроскопом за очну хирургију, навигационим системом за ОРЛ хирургију и са још неколико најсавременијих апарата за друге области хирургије. Особље је учествовало у извођењу нових оперативних процедура, као што су ендоскопска операција колена, тотална протеза фемура, уградња кохлеарних импланта, артроскопије лакта и рамена. Уз изузетно ангажовање, до краја 2013. године изведено је преко 20.000 оперативних захвата.

*Начелник ОП блока:
потпуковник др Младен Прцовић*

Клиника за анестезиологију и интензивну терапију

56

■ Историјат

Корени војне анестезиологије на нашим просторима датирају из 1945. године, када је у Друго хируршко одељење Главне војне болнице у Београду стигла екипа стручњака из Велике Британије, са анестезиологом др Патриком Шеклтоном на челу, који је исте године извео прву ендотрахеалну интубацију. То је уједно била и прва општа ендотрахеална анестезија изведена на просторима тадашње Југославије. Његову мисију током 1946. године настављају др Пол Шервуд и др Дејвис Расел. Одељење за анестезиологију и реанимацију при Клиници за хируршке болести у Главној војној болници у Београду основано је 1950. године, са пук. проф. др Севером Ковачевим на челу, првим школованим југословенским анестезиологом и оснивачем Војне анестезиологије. Током времена, под руководством пук. доц. др Винка Ребернишака, а затим пук. проф. др Драгољуба Михајловића, дошло је до развоја и унапређења постојећих и увођења нових метода лечења, као и анестезиолошких техника рада. Одељење за анестезиологију и реанимацију прераста у Клинику за анестезиологију и интензивну терапију, кадровски ојачава и технолошки се осавремењава. Први начелник Клинике био је пук. проф. др Томислав Мареновић, који је анестезиолошком службом управљао до 2001. године. Клиника је тада имала Одељење за анестезију са пук. проф. др Стеваном Шефером на челу и Одељење за реанима-

цију, на чијем челу је био пуковник проф. др Бранимир Јовановић. У наредном периоду унапређена је национална и интернационална сарадња са водећим цивилним и војним медицинским институцијама, а наредни начелници Клинике били су пук. проф. др Крста Јовановић, пук. проф. др Никола Филиповић и пук. проф. др Предраг Ромић. Данас Клиника представља једну од најбољих медицинских институција у земљи у области анестезиологије и интензивног лечења повређених и оболелих.

■ Опис посла

Основни задаци запослених на Клиници су свакодневно планирање оперативног и анестезиолошког програма, преоперативни анестезиолошки преглед у анестезиолошкој амбуланти и изношење мишљења о могућности извођења и врсти анестезије, преоперативна визита и премедикација пацијената, извођење опште или регионалне анестезије у операционом блоку или дијагностичко терапеутским пунктовима, непосредно постоперативно праћење оперисаних пацијената, као и настава за студенте Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране. Такође, у активности запослених на Клиници убрајају се организација, планирање и извођење научног и клиничког истраживања из области анестезиологије и интензивне терапије, као и интензивно лечење критично оболелих и повређених пацијената и извођење кардиопулмоналне реанимације у оквиру ВМА.

■Највећа достигнућа

У достигнућа Клинике убрајају се увођење најсавременијег хемодинамског, респираторног и церебралног мониторинга, осавремењивање извођења свих облика анестезије коришћењем пумпи за континуирано и прецизно давање лекова, увођење нових дијагностичко-терапијских процедура (бронхоскопија, трансзофагеална ехокардиографија, примена ултразвука код пункције централних вена, као и при блокади периферних нерава и нервних плексуса). У клиничку праксу уведена су и најсавременија техничка средства за успостављање отежаног дисајног пута. Клиника учествује у међународним студијама које организује Европско удружење анестезиолога и Европско удружење за интензивну медицину (GENOSEPT, EUSOS и ETPOS студије).

*Начелник Клинике:
проф. др Зоран Славковић*

OBAVEŠTENJE
IZVRŠEN ZAMENA OSIGURAČA ZA
NAPAJANJE RENTGEN APARATA
POSTAVLJENI SU JAČI OSIGURACI TIP
NH 100
U SLUČAJU IZBACIVANJA OSIGURACI
POZIVATI KONTROLNI CENTAR
LOKALNOG ODELJENJA

ГРУПА ИНТЕРНИХ КЛИНИКА

Зачетак организације интернистичке службе везује се за формирање Унутрашњег одељења Опште војне болнице 1910. године, које је формирањем ВМА прерасло у Клинику за унутрашње болести. Изузетно значајан период у раду и развоју Клинике, када долази и до наглог развоја медицинске науке, био је од 1950. до 1965. године, што је створило услове да се унутар Клинике формирају одељења ужих специјалности. Клиника за унутрашње болести престала је да постоји као организациона целина 1983. године, када су одељења претворена у самосталне клинике и оформљена је Група интерних клиника.

- Клиника за пулмологију
- Клиника за кардиологију
- Клиника за реуматологију
- Клиника за нефрологију
- Клиника за хематологију
- Клиника за ургентну интерну медицину
- Клиника за ендокринологију
- Клиника за гастроентерологију и хепатологију
- Клиника за инфективне и тропске болести
- Клиника за кожне и полне болести
- Клиника за физикалну медицину и рехабилитацију

Клиника за пулмологију

60

■ Историјат

Прва организована служба за дијагнозу и лечење оболелих од плућних болести настала је формирањем павиљона за туберкулозу 1922. године у оквиру Унутрашњег одељења Сталне војне болнице Прве армијске области, а по наређењу санитетског бригадног генерала др Жарка Рувидића. Први организован практични курс из пулмологије одржан је 1931. године у Главној војној болници, на којем је било речи о примени вештачког пнеумоторакса у лечењу туберкулозе, а у његовом раду учествовало је 18 војних лекара и један лекар из грађанства. Одељење и Диспансер за туберкулозу при Главној војној болници основани су 1937. године, у чијем су саставу остали и након Другог светског рата. Сталним високостручним усавршавањем Одељење за грудне болести прераста своје првобитне оквире и 1950. године најпре постаје Клиника за грудне болести, а почетком 1958. године Војни институт за туберкулозу. Током 1972. године поново је променио назив у Институт за плућне болести. Преласком у нову зграду ВМА Институт се трансформише у Клинику за плућне болести ВМА.

■ Опис делатности

Клиника је данас подељена у три клиничка одељења, укључујући и јединицу за интензивну негу и дневну болницу. Такође, постоје одељења за инвазивну и функцијску дијагностику плућа. Амбулантно збрињава-

ње омогућено је преко два кабинета у Специјалистичкој поликлиници ВМА. Одељење за функцијску дијагностику, инвазивну дијагностику и бронхологију представља заокружену и добро организовану и опремљену целину, где се изводе сва функцијска и ендоскопска испитивања плућа. Основна делатност клинике је дијагностика и лечење болести плућа, као и плућних манифестација других болести. Поред тога Клиника се бави научноистраживачким радом, постдипломским усавршавањем и едукацијом медицинског особља у области пулмологије за своје, као и за потребе других центара у земљи и окружењу. Од оснивања Медицинског факултета ВМА УО, наставни кадар Клинике активно учествује у извођењу академске наставе.

■ Највећа достигнућа

Достигнућа Клинике се огледају у примени најсавременијих дијагностичких и терапијских метода и њиховом сталном унапређењу у складу са начелима савремене медицине. Као терцијерна пулмолошка установа у оквиру ВМА, Клиника једина у Србији омогућава комплетно збрињавање болесника са хемоптизијама, као и збрињавање онколошких болесника и извођење високоспецијализованих процедура интервентне бронхологије, попут решавања стеноза и дефеката великих дисајних путева.

Начелник Клинике:

пуковник мр Слободан Аћимовић

Клиника за кардиологију

■ Историјат

Корени Клинике за кардиологију потичу из периода Другог светског рата, када је 1944. године у оквиру Унутрашњег одељења Главне војне болнице Југословенске армије основана Кардиолошка амбуланта са једним ЕКГ апаратом. Важни моменти у историји ове клинике датирају из 1949. године, када је др Сава Савић увео векторкардиографију и када је др Ђорђе Поповић формирао спирометријску лабораторију, као и лабораторију за анализу гасова у крви и издахнутом ваздуху. Кардиолошко одељење у оквиру Клинике за унутрашње болести формирано је 1951. године, а др Иван Фејгел, др Ђорђе Поповић, др Милорад Јашовић и др Сениша Каменица уводе катетеризацију срца у оквиру Радиолошког института. Ово Одељење 1983. године прераста у Клинику за кардиологију.

■ Опис посла

Клиника за кардиологију бави се збрињавањем пацијента са акутним кардиолошким обољењима, као што су инфаркт миокарда и ангина пекторис, лечењем пацијената са хроничном срчаном слабошћу, запаљењима срчаног мишића и перикарда, урођеним и стеченим валвуларним манама, као и лечењем артеријске хипертензије. Од дијагностичких и терапијских процедура у оквиру интервентне кардиологије спроводе се коронарографије са перкутаним коронарним интервенцијама (PCI процедура) са или без уградње

стента, имплантације пејсмејкера различитих карактеристика, дефибрилатора и апарата за синхронизацију рада срца. Коришћењем модерне опреме може се брзо и ефикасно обавити низ неинвазивних дијагностичких процедура, као што су: тест оптерећења на покретној траци и бициклу (ергометрија), 24-часовни амбулантни Холтер мониторинг ЕКГ-а и артеријског притиска, амбулантни ултразвучни трансторакални и трансезофагеални прегледи срца, ултразвучна процена проточности коронарних артерија, ултразвучна стрес ехокардиографија, ултразвучна процена асинхроније леве коморе, контрола функције имплантираних пејсмејкера и одређивање касних потенцијала.

■ Највећа достигнућа

Достигнућа Клинике у последњој деценији одликују се праћењем савремених кардиолошких дијагностичких и терапијских процедура, као што је уградња првог леком обложеног стента у овом делу Европе и увођење у терапију најсавременијих процедура и медикамената.

*Начелник Клинике:
заступа начелника*

поковник проф. др Радомир Матуновић

Клиника за реуматологију

■ Историјат

Клиника за реуматологију ВМА настала је 1981. године из Одељења опште интерне медицине, које је 1953. године издвојено из Клинике за унутрашње болести. Непосредно пошто су у свету педесетих година прошлог века дефинисане запаљенске реуматичке болести, системске болести везивног ткива, метаболичка обољења зглобова и костију и уведена терапија кортикостероидима и имunosупресивним лековима и постављањем проф. др Ратибора Мићића на место начелника 1961. године, Одељење се дефинитивно оријентисало на дијагностику и лечење реуматичких и имунолошких обољења. У том периоду међу првима у земљи, а у сарадњи са другим организацијским јединицама, започета су базична изучавања хуморалног и ћелијског имунитета (др Александар Дујић), клиничка испитивања аутоимуности (проф. др Звонимир Стефановић, проф. др Милан Поповић), као и испитивања и лечења метаболичких болести костију и зглобова (проф. др Лазар Ивковић). Уведене су и усавршене лабораторијске методе испитивања аутоимуности и метаболизма калцијума и коштаног ткива. Током седамдесетих година прошлог века први пут у нашој земљи, у сарадњи са Одељењем за клиничку и експерименталну имунологију Института за медицинска истраживања и имунопатолошком лабораторијом Клинике за кожне болести, уведене су имунолошке дијагностичке методе које су се користиле за

дијагностику и лечење реуматичких болесника у целој Србији. Преласком у нову зграду ВМА основана је Клиника за реуматологију, чији је први начелник био проф. др Славко Крстић. Настављена је традиција и начин рада Одељења опште интерне медицине, али усавршене су и уведене нове савремене методе испитивања и лечења аутоимунских болести (проф. др Драган Митровић, проф. др Душан Стефановић). Период од 1990. године са проф. др Миланом Поповићем као начелником Клинике, поред праћења савремених трендова у дијагностици и лечењу реуматичких болести, обележен је даљим усавршавањем дијагностичких и терапијских метода, по први пут у земљи примењена је хемијска синовијектомија радиоизотопима у реуматоидном артритису и набављен је DEXA остеодензитометар.

■ Опис посла

Клиника за реуматологију ВМА бави се дијагностиком и лечењем свих реуматичких болести (запаљенских, дегенеративних, метаболичких), као и системским болестима везивног ткива. Међу запаљенским реуматичким болестима могућа је брза и правремена дијагноза реуматоидног артритиса, системског еритемског лупуса, системске склерозе, Сјегреновог синдрома, запаљенских обољења мишића, крвних судова и серонегативних спондилоартритиса. Метаболичке болести костију, као што су остеопороза и

остеомалација, дијагностикују се уз употребу најсавременијег апарата за мерење коштане густине дегенеративне и ванзглобне, уз ослонац на Институт за радиологију ВМА. У лечењу ових болести примењују се најсавременији терапијски протоколи, који обухватају биолошке лекове, бисфосфонате итд. Последњих година Клиника за реуматологију постала је званични референтни центар за лечење запаљенских реуматичких болести биолошком терапијом, а просечно трајање хоспитализације краће од пет дана је постало њен заштитни знак.

Клиника за нефрологију

■ Историјат

Историјат нефролошке клинике, који уједно представља и историјат војне нефрологије, почео је са њеним оснивачем академиком проф. др Светом Сушом, који је након експерименталних хемодијализа од 1963. године вршио и прве успешне терапијске примене у лечењу болесника са потпуном бубрежном слабошћу. Исте године формиран је Одсек за нефрологију у оквиру Клинике за интерну медицину, који наредне године прераста у Одељење, а уједно и центар нефролошке службе ЈНА. Пресељењем у нову зграду ВМА просторно проширење Одељења пратило је и кадровско попуњавање, што је у каснијем периоду дало изванредне резултате. По угледу на француску нефролошку школу уведен је лабораторијски алгоритам за испитивање бубрежне функције и формирана је „мини“ лабораторија за преглед се-

■ Највећа достигнућа

Тим Клинике за реуматологију учествовао је у изради нових националних водича добре клиничке праксе за дијагностику и лечење гихта и реуматоидног артритиса.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Душан Стефановић*

димента урина и брзу дијагностику неких од виталних параметара за праћење болесника. Уведена је и перкутана „слепа“ биопсија бубрега, која затим прелази на отворену биопсију бубрега. Ултразвучно вођене биопсије омогућене су 1987. године набавком ултразвучних апарата, а 1989. године формирано је Одељење за вантелесну литотрипсију ударним таласима (ECWL). Набавка два савремена УЗ апарата омогућила је овладавање и коришћење доплер технике у свакодневној дијагностици, коришћење биопсије бубрега и патохистолошке анализе у прецизном одређивању појединих болести. Одвајање болесника и апарата на основу њиховог вирусолошког статуса врши се од осамдесетих година прошлог века, као и примена еритропоетина у лечењу дијализне анемије. У том периоду уведене су нове терапијске методе хемоадсорпције (хемоперфузије) у лечењу одређених тровања и терапијске измене плазме у лечењу иму-

нолошких и системских обољења. Прве конвективне хемодијализне технике, хемофилтрација и хемодијафилтрација уведене су у рутинску примену средином деведесетих година, а почетком новог миленијума започета је примена континуираних хемодијализних техника, имуноадсорбентне плазмаферезе и екстракорпоралне депурације крви болесника са инсуфицијенцијом јетре. Акутна перитонеумска дијализа у Војном санитету наше земље уведена је 1952. године. Седмдесетих година примењиване су акутна и интермитентна перитонеумска дијализа, све до увођења У сета и дисконеторских система са две PVC кесе, када је на ВМА, почетком 1995. године, имплементирана и перитонеумска дијализа по методи CAPD (континуирана амбулантна перитонеумска дијализа). Од 1996. године на Клиници за нефрологију примењују се и сви модалитети аутоматске перитонеумске дијализе (APD).

■ Опис посла

Основне делатности Клинике су дијагностиковање нефролошких обољења и лечење болесника са акутним и хроничним обољењима бубрега, хемодијализа и перитонеумска дијализа. Примарни задаци на Одељењима клиничке нефрологије су дијагностика и лечење бубрежних болести, припрема болесника за лечење неком од дијализних процедура, лечење компликација код дијализних болесника, као и обрада болесника за трансплантацију бубрега. У Одељењу за перитонеумску дијализу омогућене су услуге везане за овај метод дијализног лечења: уградња перитонеумских катетера, лапароскопска репозиција малфункционалних катетера, CAPD, APD, лечење перитонитиса, решавање проблема везаних за сла-

бост ултрафилтрације, малокрвност, коштане компликације, потхрањеност. Уградња катетера изводи се класичном хируршком техником, лапароскопски и перитонеоскопски. На Одељењу за хемодијализу од метода вантелесног пречишћавања крви врше се бикарбонатне хемодијализе, хемофилтрације и хемодијафилтрације, предилуцијски и постдилуцијски модус, терапијске измене плазме и хемоперфузије. Изводе се и континуиране методе вантелесног пречишћавања крви CAVH/D и CVVH/D.

■ Највећа достигнућа

Захваљујући имплементацији светских препорука и водича, у Одељењу за перитонеумску дијализу Клинике за нефрологију ВМА потврђена су највећа светска достигнућа ове методе лечења, а која се односе на годишњи морталитет, стопу инфективних и неинфективних компликација саме методе лечења. Успешни резултати трансплантације бубрега код болесника са хроничном перитонеумском дијализом потврдили су њене предности као методе замене бубрежне функције код болесника са терминалном бубрежном инсуфицијенцијом. Учињен је значајан искорак прихватањем и увођењем савременог приступа дијагностици и терапији лупусног нефритиса. У протеклој деценији стечено је велико искуство у примени биолошке терапије у лечењу узнапредовалих карцинома бубрега, а резултати су, као део велике мултицентричне студије, презентовани у једном од водећих светских часописа.

Начелник Клинике:
пуковник проф. др Драган Јовановић

Клиника за хематологију

■ Историјат

Хематологија је почела да се развија са формирањем ВМА 1950. године, најпре у оквиру интернистичке службе, а потом Хематолошког одељења Клинике за унутрашње болести. Прави почетак хематолошке службе везује се за пук. проф. др Божицара Радојичића, начелника Хематолошког одељења, који је након усавршавања у Фрајбургу 1954. године увео у рутинску клиничку праксу нове методе дијагностике болести крви и крвотворних органа, формирао цитолошку и лабораторију за коагулацију крви. Квалитетан скок у дијагностици и ефикасније лечење малигнух болести применом цитотоксичне терапије допринели су формирању и отварању Амбуланта за хемотерапију за потребе вишегодишњег лечења хематолошких болесника. Развој биолошких наука уопште, укључујући медицину, утицао је на прогрес у области хематологије и допринео бољој дијагностици и успешнијем лечењу малигнух болести, нарочито употребом трансплантације костне сржи (ТКС), што је препознато и практиковано и код нас. Тако је 1973. године учињена прва успешна алогена ТКС код болесника са аплазичном анемијом коме је давалац био једнојајни брат близанац. За хематолошку службу је нарочито било значајно уселење ВМА у садашњи објект, јер су се стекли потребни услови за квалитетније лечење хематолошких болести и проширили болеснички капацитети и формација. Тадашњи начелници и врхунски стручњаци пук. проф. др Звонимир Цико, пук. др Че-

домир Крстић и проф. др Миломир Малешевић усмеравали су и анализирали рад у области хематологије и формирали генерацију лекара захваљујући којима је Клиника постала и остала врхунска хематолошка установа у овом делу Европе. Тим за ТКС (сада трансплантацију матичних ћелија хематопоезе – ТМЋХ) на ВМА је формиран 1983. године, када је учињена прва алогена ТМЋХ по савременим критеријумима одређивања компатибилности. Прва аутологна ТМЋХ из периферне крви урађена је 1995, а од исте године Клиника је пуноправни чланови ЕВМТ (СIC 582), са акредитацијом за оба облика трансплантације. Број и врсте трансплантација су се из године у годину увећавали, а индикације шириле, па је почетком трећег миленијума број трансплантација за различите индикације порастао са 10, на 65 до 70 годишње. Успешан развој хематолошке службе наставља се уз нову генерацију начелника клинике пук. др Лабуда Ристића, пук. доц. др Слободана Марјановића и актуелног начелника проф. др Љиљане Тукић.

■ Опис посла

У стручном раду Клинике примењују се савремени дијагностички и терапијски методи лечења болести крви и крвотворних органа, уз поштовање савремених принципа и препорука интернационалних експертских удружења и норми добре клиничке праксе. Одсек за хемотерапију са дневном болницом већ годинама успешно функционише и представља интегрални део свакодневног рада са амбулантним болесницима.

■ Највећа достигнућа

Након вишемесечних припрема и потребних испитивања, у сарадњи са Регистром добровољних давалаца МБХ Србије, Институтом за трансфузију крви РС и Управом за биомедицину Министарства здравља, 2013. године урађена је успешна подударна несродна ТМБХ са допремљеним ћелијама из иностранства, прва у нашој земљи. Уведена је нова сложена мул-

тидисциплинарна процедура лечења и већ је део текуће клиничке праксе. Клиника за хематологију је најактивнији трансплантациони центар и једини у коме се обављају адултне алогене ТМБХ од породичних и непородичних давалаца. У припреми је и примена хаплоидентичне, односно ТМБХ из крви пупчаника.

*Начелник Клинике:
проф. др Љиљана Тукић*

Клиника за ургентну интерну медицину

■ Историјат

Организациони почеци Клинике могу се везати за 1961. годину, када је у оквиру Клинике за унутрашње болести ВМА формирано токсиколошко одељење, из којег је настало Одељење за ургентну медицину и токсикологију, са санитетским потпуковником др Крамером на челу. Токсиколошко одељење постаје Одељење за ургентну медицину 1965. године, када се формацијски проширује Одсеком за реанимацију и интензивно лечење, а седамдесетих година и коронарном јединицом. Одељење за ургентну интерну медицину 1983. године прераста у Клинику за ургентну интерну медицину, која је у свом саставу имала одељења за ургентну кардиологију и реанимацију.

■ Опис посла

Клиника за ургентну интерну медицину оспособљена је за збрињавање свих категорија витално

угрожених болесника са интернистичким обољењима – оних код којих хируршка интервенција није примарни вид лечења. Клиника је технолошки добро опремљена, што омогућава да резултати лечења и реанимације буду на нивоу могућности савремене медицине и светских достигнућа у овој области. У њој се збрињавају следећа ургентна стања и обољења: акутни инфаркт миокарда и његове компликације, стабилна и нестабилна ангина пекторис, акутна срчана инсуфицијенција, акутно плућно срце различите етиологије, акутни миокардитис, ендокардитис, перикардитис, акутни поремећај срчаног ритма и спровођења, акутна плућна тромбоемболија, адултни респираторни дистрес плућа, респираторне инсуфицијенције које захтевају подршку респиратора, хипертензивне кризе, анафилактички шок, токсични шок и шокна стања друге етиологије, миокардиопатија у стању тешке декомпензације, синкопе, дијабетична кома и ме-

табoличке коме различите етиологије, електролитски поремећаји и друга интерна обољења у стању виталне угрожености. Клиника 24 сата дневно обавља примарне и хитне перкутане коронарне интервенције за болеснике са акутним коронарним синдромом, а овде се лече најкомплекснији интеристички болесници, који захтевају сложен мултидисциплинарни приступ.

Клиника за ендокринологију

■ Историјат

Клиника за ендокринологију настала је 1983. године прерастањем ендокринолошког одељења Клинике за унутрашње болести ВМА у Клинику за ендокринологију. Ендокринолошко одељење је формирано 1951. године, а за првог начелника постављен мајор проф. др Миољуб Кичић, пошто је претходно боравио на дужем стручном усавршавању у већем броју клиника у САД. То је било прво одељење те врсте не само у Србији, односно Југославији, већ и у свим армијама света. Уз стационарни део одељења формирана је и поликлиничка служба са две ендокринолошке амбуланте и пратећа лабораторијска служба која се бавила испитивањем базалног метаболизма, одређивањем концентрација хормона и другим испитивањима. У склопу ендокринолошке лабораторије 1960. године је формирана цитогенетска лабораторија. Одређивање првих кариотипова на ВМА обављено је непуних годину дана након што је први пут у свету дијагностикована хромозомска аберација. Ендокриноло-

■ Највећа достигнућа

На Клиници је развијен оригинални алгоритам за лечење и дијагностику плућних тромбоемболија. Од 2004. године ради се имплантација матичних ћелија у исхемијској болести срца.

*Начелник Клинике:
заступа начелника*

потпуковник проф. др Слободан Обрадовић

шко одељење дало је велики допринос формирању и развоју Одељења за примену радиоизотопа, у коме је први пут у Југославији примењена терапијска доза радиоактивног јода у лечењу хиперфункције штитасте жлезде. Проблем ендемске гушавости и ендемског кретенизма систематски се проучавао и пратио од 1953. године, при чему су ендокринолози са ВМА деценијама били носиоци ових активности на националном нивоу. Стручњаци ВМА су и утемељивачи Ендокринолошке секције Српског лекарског друштва, а њен први председник је био пук. проф. др Миољуб Кичић. У каснијем периоду ендокринолошком службом руководили су пук. доц. др Иван Палмар и пук. проф. др Маргита Јањић. Значајан допринос нашој ендокринолошкој пракси дали су и пук. проф. др Ранисав Лазић, пук. проф. др Радосав Драгојевић и пук. проф. др Зоран Анђелковић.

■ Опис посла

Данас је Клиника за ендокринологију савремено организована и оспособљена за дијагностику и ле-

чење практично свих обољења широке ендокринолошке казуистике. Особеност Клинике је богато искуство у лечењу болести надбубрега, посебно феохромоцитомом. У терапији болести штитасте жлезде примењују се минимално инвазивне дијагностичко-терапијске процедуре. Лекари су обучени за ултразвучну дијагностику штитасте и паратиroidних жлезда, као и ехоангиографске прегледе периферне циркулације. Значајан допринос је дат када је реч о евакуацији садржаја из цистичних нодуса штитасте жлезде и њихова склерозација апликацијом етанола. Први пут је на Клиници за ендокринологију ВМА указано на повезаност инсулинске резистенције и ендотелне дисфункције, на ране поремећаје у морфологији интимае и медије периферних артерија код гојазних болесника са преддијабетесом. Велико искуство и оригинални дијагностички приступ спроводи се и у лечењу инсулином методом артеријско-венског семпловања.

■ Највећа достигнућа

Особености Клинике, јединствене на овим просторима, могле би да се искажу првенствено при лечењу болести штитасте жлезде: минимално инвазивне ди-

јагностичко-терапијске процедуре код нодозних струма: цитодијагностика са планиметријским мерењима којом се повећава сензитивност и тачност цитолошког налаза, евакуација садржаја из цисти штитасте жлезде под контролом ултразвука и њихова склерозација, чиме се у већини случајева избегава оперативно лечење, перкутана апликација етанола у аутономне солитарне тироидне аденоме, алтернатива оперативном лечењу. Код третмана шећерне болести значајни су посебни аспекти инсулинске резистенције и дисфункције ендотела мерено Доплер-сонографски: повезаност нивоа инсулинске сензитивности са вредностима пулпулзатилног индекса на периферним артеријама као показатеља раних функционалних промена, мерење дебљине интимае и медије периферних артерија у метаболичком синдрому и њихова повезаност са инсулинском сензитивношћу у процени реверзибилности ових промена, оцена дисфункције ендотела постисхемијском дилатацијом, систематски организована, периодична примена инфузионе вазопротективне терапије код дијабетесне ангиопатије.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Зоран Хајдуковић*

Клиника за гастроентерологију и хепатологију

■ Историјат

Почетак рада може се везати за проф. др Антуна Гашпарова, који је 1956. године постављен за начелника Интерног одељења Прве армијске болнице, након усавршавања у Паризу, током којег је овладао свим до тада познатим методама дијагностике у обради болесника са абдоминалним тегобама. Он је приступио реорганизацији одељења и увео претраге које убрзавају обраду болесника и тиме скратио време болничког лежања. У лабораторију је увео нове биохемијске анализе и посебну пажњу посветио рендгенологији. Формирао је паразитолошку и копролошку, као и хистолошку лабораторију, и на тај начин осавременио дијагностику. Од 1957. године увео је биопсију слузнице желуца, као и ректосигмоидоскопију као рутинску методу прегледа. У хистолошкој лабораторији, првој те врсте у нашој земљи, ради се обрада материјала урађених биопсија. Након седмогодишњег стручног и научног рада и постигнутог успеха доц. др Антун Гашпаров у сарадњи са др Петром Смирчићем и сарадницима, 1964. године написао је рад „Обољења пробавних органа као проблем у народној патологији у ЈНА”, на основу којег је 1966. донета наредба о формирању Института за гастроентерологију ЈА, прва таква установа у Југославији. Формиран је од једног дела кадрова и опреме Интерног одељења Прве армије, у чијим просторијама је у прво време био смештен, до наменски адаптираних просторија у Институту за

ТБЦ ЈНА, где је 1968. године и пресељен. Први начелник Института и његов оснивач био је пук. ванредни професор др Антун Гашпаров. Институт је имао 50 кревета и располагао је просторијама за поликлинничко-амбулантни рад, са гастроинтестиналним и хепатолошким одељењем, рендген одељењем и одељењем за ендоскопију и хипотермију, снабдевен најсавременијом апаратуром, лабораторијом за ензиме и ферменте, копролошком, паразитолошком и хистохемијском лабораторијом. Поред тога Институт је располагао и богатом библиотеком књига из гастроентерологије и великим бројем стручних часописа. Рад у Институту због стварних потреба усмерен је у четири различита правца: рутинско клинички, амбулантно поликлиннички, наставни и научноистраживачки. У Институту се обављају све савремене дијагностичке и терапеутске методе које се примењују и на чувеним клиникама у иностранству. До 1985. године Институт је обезбеђивао и амбулантне болеснике, када је формиран Кабинет за гастроентерологију поликлиннике ВМА. Принцип организације рада Кабинета прилагођен је будућем раду функционалне дијагностике Института за гастроентерологију ВМА. Пресељењем у нову зграду ВМА Институт наставља успешан рад. Новом организацијом ВМА, крајем 1983. године, дошло је до преформирања Института за гастроентерологију у Клинику за гастроентерологију ВМА. Поједине грање дијагностике се обједињују и тиме се рационализује дијагностика. Током 1998. године формирано је

Одељење за онкологију дигестивног тракта, а 2004. године и Одељење за интервентну ендоскопију. Од 2004. године Клиника је устројена као Клиника за гастроентерологију и хепатологију ВМА са одељењима за пробавни тракт, хепатолошким одељењем, онколошким одељењем и одељењем за интервентну ендоскопију.

■ Опис посла

Клиника за гастроентерологију и хепатологију је савремена клиничка институција, организована и оспособљена да на модеран начин дијагностикује и лечи све болести пробавног тракта, хепатологије, као и онколошке болеснике. Особеност Клинике је јединствена организованост, којом је обухваћена комплетна дијагностика, лечење, праћење постоперативног тока, као и онколошко лечење. У функцијском делу Клинике обавља се комплетна дијагностика пробавног тракта: горња, доња ендоскопија, УЗ дијагностика, ендоскопске процедуре, ендоскопска ретроградна холангиопанкреатографија (ERCP) – дијагностичка и интервентна, перкутана гастростома, пласирање езофагеалних и билијарних стентова, лигирање варикоцитета једњака, балон дилатација ахалазије и бениг-

них стеноза горњег и доњег дела дигестивног тракта, ендоскопска ултрасонографија (EUS) – дијагностичка и терапеутска (вођене биопсије, дренаже цисти, целиаколизе, пласирање ентералних сонди).

■ Највећа достигнућа

Клиника за гастроентерологију ВМА прва је у нашој земљи увела нове процедуре у клиничку праксу, као што су перкутана ендоскопска гастростома и трансјугуларни системско портни шант (TIPS). Посебна пажња посвећена је инфламаторним болестима црева. Клиника је референтна установа у примени биолошких лекова у нашој земљи, као и збрињавању најтежих пацијената из ове патологије. Са онколошким одељењем за дигестивни тракт заокружено је лечење пацијената са малигним болестима дигестивног тракта јер се после хирургије они враћају на Клинику на даље лечење, што је јединствен случај у нашој земљи. Такође, Клиника за гастроентерологију и хепатологију је национални референтни центар за артифицијелну исхрану.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Радоје Додер*

Клиника за инфективне и тропске болести

■ Историјат

Клиника за инфективне и тропске болести почела је са радом прво као Одсек за заразне болести, који је основан 1909. године као функционални и организацијски део унутрашњег одељења Опште војне болнице. Током 1924. године Одсек се издвојио у самостално одељење, са првим начелником санитетским мајором др Живојином Петровићем. Адаптиран је 1949. године, када су дограђени лабораторијски блок и пријемно одељење. Током шездесетих година одељење добија електрокардиограм и рендген апарат, а поред војних осигураника у њему се лече и грађанска лица. У периоду од 1956. до 1962. године интензивира се научноистраживачки рад и Одељење постаје наставна база Медицинског факултета Универзитета у Београду. Са новоформирана четири одељења (за опште инфекције, цревне инфекције, капљичне инфекције и опсервацију са поликлиничком службом), 1961. године прераста у Клинику за заразне болести ВМА. Први начелник Клинике била је пук. доц. др Роза Папо. Од ње је 1969. дужност преузео пук. проф. др Ратко Каљаловић. Клиника у рутински рад уводи перкутану „слепу“ биопсију јетре у лечењу тешких облика вирусних хепатитиса и менингитиса кортикостероидима. Пресељењем у нову зграду Војномедицинске академије Клиника за заразне болести је распоређена у засебном делу на три спрата, као изузетно функционална организацијска јединица са два оде-

љења и пријемно-амбулантним блоком, а садашњи назив добила је 1988. године.

■ Опис посла

Клиника је надлежна за лечење оболелих од акутних и хроничних инфективних болести које обухватају обољења централног нервног система, периферног нервног, респираторног, дигестивног, урогениталног, локомоторног система и коже, односно акутна и хронична обољења вирусне, бактеријске, паразитарне и гљивичне етиологије, болничке или опортунистичке етиопатогенезе, укључујући тропске болести и ХИВ инфекцију. Изузетни резултати постижу се у лечењу најтежих инфекција меких ткива и коже, сепсе, хроничних вирусних хепатитиса, цирозе јетре, хеморагичних грозница, лајмске болести, ехинококозе и интрахоспиталних инфекција, а са великим успехом се решавају фебрилна стања нејасне етиологије.

■ Највећа достигнућа

Осим као национални референтни центар за лечење оболелих од вирусних инфекција хепатитиса Б и хепатитиса Ц, Клиника је позната као центар за дијагностику и лечење пацијената са најтежим гљивичним инфекцијама.

*Начелник Клинике:
пуковник проф. др Дарко Ножић*

Клиника за кожне и полне болести

■ Историјат

Одељење за кожне и венеричне болести основано је 1909. године, као једно од шест одељења Опште војне болнице, а први начелник био је капетан I класе др Милутин Поп-Јовановић, кога је 1911. године заменио капетан II класе др Тома Леко. Током балканских ратова и Првог светског рата Одељењем је руководио пук. др Милан Радовановић, затим мајор др Божидар Јанковић и мајор др Миливоје Пантић. По завршетку Другог светског рата преименовано је у Кожно-венерично одељење Главне војне болнице, на челу са пук. др Јездимиром Јовановићем. У саставу Одељења 1955. године формирана је алерголошка амбуланта, а 1960. и патохистолошка лабораторија. Клиника за кожно-венеричне болести ВМА формирана је 1960. године, а њен начелник био је пук. проф. др Миладин Гилић. На њој је лечен велики број болесника будући да је број гнојних, гљивичних и паразитарних обољења био у порасту. Начелник Клинике у периоду од 1963. до 1970. године био је пук. др Радован Крунић, а њега је на тој дужности наследио пук. др Славко Арнерић, који је руководио Клиником до 1984. године. Почетком 1972. године формирана је Лабораторија за имунопатологију, тада једина у земљи, у којој се радила дијагностика аутоимунских обољења, чији су оснивачи били пук. проф. Звонимир Стефановић и пук. прим. Бранимир Мијаиловић.

■ Опис посла

Данас је ова Клиника специјализована организацијска целина у којој се спроводе најсавременији поступци за дијагностику и лечење обољења коже, поткожног ткива, аднекса коже и сексуално преносивих болести. У Лабораторији за имунодерматологију, јединственој у Србији, методама директне и индиректне имунофлуоресценције, спроводи се имуносеролошка и имунохистолошка дијагностика. У Одељењу за функцијску дијагностику обављају се најсавременија фототерапија (ПУВА и ускоталасна УВБ), дермоскопски прегледи пигментних и осталих промена на кожи, ултразвучни прегледи коже, прегледи Вудовим светлом, алерголошки прик кожни тестови са инхалационим алергенима, епикутани тестови са стандардном и нестандартном батеријом алергена ради утврђивања контактне преосетљивости, као и фотодинамска терапија и терапија у циљу подмлађивања коже и уклањања ситних вена на рукама и ногама помоћу уређаја последње генерације, који комбинује ласерско светло са радиоталасима. У сали за дерматохирургију обављају се дијагностичке биопсије коже и поткожног ткива, хируршко уклањање доброћудних и злоћудних промена на кожи и електрохируршке процедуре радиофреквентним уређајима и криохируршки третмани.

■ Највећа достигнућа

Лекари Клинике су лидери у лечењу псоријазе, аутоимунских булозних дерматоза, тешких форми атопијског дерматитиса, еритродермијских стања, кутаних лимфома и кутаних манифестација системских

болести везивног ткива, а посебно место у раду Клинике заузима учешће њених лекара у раду Конзилијума за меланом и туморе меких ткива ВМА.

Начелник Клинике:

пуковник проф. др Радош Зечевић

Клиника за физикалну медицину и рехабилитацију

■ Историјат

У оквиру Главне војне болнице, која под тим називом и формацијским саставом постоји од 1930. године, формирано је Одељење за рендгенологију и физикалну терапију, што се може сматрати почетком развоја Војне физијатријске службе. Одељење физикалне терапије тада се састојало од велике и мале сале за светлосну терапију, одељења за Финзенову терапију, одељења за Букијеве зраке и купатило по Шнеу, одељења за светлосна купатила, одељења за дијатермију, одељења за дарсонвализацију, одељења за електротерапију и одељења за хидро-електротерапију. Организовани напори у функционалном оспособљавању повређених и оболелих, који ће резултати развојем физијатријске службе и стварањем клинике какву данас имамо, почели су у ЈНА 1944. године. Формирањем Болнице лаких рањеника Прве армије и развојем рехабилитације поставље-

ни су темељи ове струке и у војсци и у грађанству. У историји дугој више од пола века, од малог Одељења за рендгенологију и физикалну терапију у Главној војној болници, Одељења за физијатрију као самосталне организационе јединице (чији је први начелник др Иван Лесић уједно и први школовани физијатар у ФНРЈ), преко Института за физикалну медицину са 50 постеља, до Клинике за физикалну медицину и рехабилитацију Војномедицинске академије, постигнути су значајни резултати. Они се могу мерити проширењем радних капацитета, разноврснијим профилом запослених, квалитетнијом и многоструко широм услугом, доприносом чланова клинике наставно-научном и публицистичком процесу, чиме се ова Клиника сврстала међу најзначајније установе овог типа у земљи, па и шире. После др Ивана Лесића, Клиником су руководили др Живка Седмаков и пуковник проф. др Милорад Антонић, а данас пуковник проф. др Александар Ђуровић.

■ **Опис посла**

Клиника за физикалну медицину и рехабилитацију организационо је подељена на три одељења и збрињава и стационарно лечене и амбулантне пацијенте у оквиру Војномедицинске академије. Прво одељење Клинике збрињава пацијенте код којих постоји потреба за продуженом раном рехабилитацијом. У оквиру Другог одељења свакодневно раде две амбуланте и спроводи се физикална терапија различитим физикалним агенсима у циљу збрињавања амбулантних пацијената. Треће одељење Клинике, које чине пет физијатријско-физиотерапеутских тимова, збрињава стационарне пацијенте који се лече на другим клиникама Војномедицинске академије, а имају потребу и за овом врстом терапије. Поред уобичајених процедура физикалне терапије (топлотних, светлосних, електро и магнетотерапије), Клиника располаже специјализованим хидроблоком и терапијским базеном са косим дном, јединим те врсте у Београду. Осим тога, на Клиници се, са великим успехом, већ дужи низ година примењују и процедуре интегративне медицине – акупунктура и хиропракса. У циљу очувања и побољшања квалитета услуге предвиђа се стално уса-

вршавање чланова рехабилитационог тима - стручно, научно, као и у области специјализованих техника.

■ **Највећа достигнућа**

У области научноистраживачког рада до сада је у Клиници одбрањено седам магистарских и седам докторских теза. У протеклом периоду лекари Клинике учествовали су у писању специјализованих поглавља у књигама из области реуматолошке, неуролошке, кардиолошке и пулмолошке рехабилитације, а у току је израда уџбеника из физикалне медицине и рехабилитације за студенте Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране. Објављен је и већи број радова у домаћим и страним часописима. Након усавршавања, започето је са применом релативно нових терапијских процедура: неуро-мишићног тејпинга (*taping*), туине (вид алтернативне и интегративне медицине), терапијске технике Мекензи и Мејтланд технике у рехабилитацији проблема кичменог стуба у целини.

Начелник Клинике:

пуковник проф. др Александар Ђуровић

A photograph of a hospital room. In the foreground, a yellow hospital bed is partially visible. To the left, there is a white sink with a faucet. The background shows a doorway leading to another room with medical equipment. The walls are wood-paneled.

ГРУПА НЕУРОПСИХИЈАТРИЈСКИХ КЛИНИКА

Војна неуропсихијатрија, као медицинска област која садржајно обједињује области неурологије и психијатрије, термилошки је дефинисана пре више од једног века, док је на нашим просторима, у организационом смислу, зачета пре осам деценија. Клиника за живчане и душевне болести основана је 1950. године, а у њеном саставу били су Неуролошко и Психијатријско одељење, Неуропсихијатријски кабинет и Општи одсек. Набавком нове опреме знатно су проширене дијагностичке могућности. Клиничка обрада болесника постепено је проширивана и усавршавана, а стални развој интензивних активности, капацитета и могућности у свим областима неурологије и психијатрије довео је до тога да 1983. године као засебне организацијске целине настану Клиника за неурологију и Клиника за психијатрију ВМА и буду функционално обједињене у оквиру Групе неуропсихијатријских клиника.

A photograph of a hospital cart filled with medical supplies. The cart has several pink bins containing white packages, likely sterile dressings or bandages. The cart is on wheels and is positioned in a hallway or room.

Клиника за неурологију
Клиника за психијатрију

Клиника за неврологију

■ Историјат

Почеци војне неврологије везани су за 1932. годину, када је указом краља Александра I формирано Одељење за живчане и душевне болести Главне војне болнице. Стручни рад на Одељењу био је на високом нивоу и добро организован. За време окупације од 1941. до 1944. године Одељење је остало у истој згради. Крајем 1945. године формиран је Нервни одсек са физикалном терапијом за хоспитализоване и појединачне спољне случајеве. Оснивањем ВМА 1950. године Одељење је преименовано у Клинику за живчане и душевне болести, чешће називаном Неуропсихијатријска клиника. Клиника за неврологију ВМА формирана је 1983. године реорганизацијом дотадашње Клинике за душевне и живчане болести ВМА, коју су чиниле две функционалне целине, Психијатријско одељење и Неуролошко одељење са одсеком за клиничку неурофизиологију. Од Неуролошког одељења формирана су два клиничка одељења у којима се хоспитализују неуролошки болесници, којима је додато Одељење за клиничку неурофизиологију и тако формирана Клиника за неврологију ВМА. У последњој деценији долази до значајних кадровских и персоналних промена унутар клинике, али и до врхунске техничке опремљености, пре свега неурофизиолошке дијагностике, као и снабдевања најсавременијим лековима, што је омогућило спровођење значајних научноистраживачких пројеката. У овом периоду одбрањен је највећи број магистарских тема и доктор-

ских теза лекара Клинике за неврологију, по чему је она постала водећа клиника на ВМА.

■ Опис посла

Клиника за неврологију надлежна је за дијагностиковање и лечење неуролошких обољења и поремећаја. Састоји се од два клиничка одељења, Одељења за ургентну неврологију са јединицом за мождани удар и Одељења функционалне неуролошке дијагностике. Клиничка одељења обављају послове који се односе на хоспитално лечење терцијарног нивоа свих неуролошких обољења и поремећаја, док Одељење за ургентну неврологију са јединицом за мождани удар обавља послове који се односе на хоспитално лечење ургентних неуролошких обољења и стања код пацијената који су непосредно животну угрожени.

■ Највећа достигнућа

У највећа достигнућа Клинике убрајају се примена савремених протокола за лечење можданог удара (тромболиза, неуроваскуларни третман), мултипле склерозе (савремена имуномодулаторна терапија, матичне ћелије), увођење транскранијалне магнетне стимулације у дијагностици и терапији неуропсихијатријских поремећаја, као и учешће у бројним међународним клиничким пројектима и истраживањима.

Начелник Клинике:

пуковник проф. др Ранко Раичевић

Клиника за психијатрију

■ Историјат

Одељење за душевне и живчане болести крајем тридесетих година прошлог века постало је Клиника за живчане и душевне болести ВМА. Пресељењем у нову зграду ВМА створени су услови за формирање самосталне Клинике за психијатрију, 1983. године. Педесетих година у дијагностиковању и терапији, уместо дотадашњег класичног конституционалистичког психијатријског приступа, почињу превладавати принципи динамске психијатријске школе. У развоју војне психијатрије поред Клинике за живчане и душевне болести учествовале су и установе формиране у раним поратним годинама. Њихово поље деловања није била првенствено клиничка психијатрија, већ превентивни рад, здравствено просвећивање, примењена психологија, ментална хигијена, проблем селекције кадрова и психолошко-психијатријска проблематика специфичних војних дисциплина и струка. Средином седамдесетих година основана је Дневна болница и у раду су свакодневно примењиване радна терапија, социотерапија и групна терапија.

■ Опис посла

У саставу Клинике налазе се два болничка одељења, дневна болница и Одељење за ментално здравље и војну психологију. Клиника за психијатрију ВМА данас остварује своје делатности кроз лечење психијатријских поремећаја, селекцију за војну службу и процесну радне способности професионалних војних лица, војника, регрута и цивилних осигураника, продужено

лечење и психосоцијалну рехабилитацију пацијената који не захтевају ургентан третман, односно болничко лечење, превенцију психијатријских поремећаја и здравствено просвећивање, судско-психијатријску експертизу и организовање и спровођење последипломске наставе - специјализације, а од оснивања Универзитета одбране у Београду и кроз спровођење наставе на Медицинском факултету ВМА. У третману пацијената примењује се интегративни терапијски приступ који се састоји од фармакотерапије, психотерапије и социотерапије. На Клиници за психијатрију постоји дуга традиција примене електроконвулзивне терапије, па се она за ову терапијску методу може сматрати референтом установом. Посебна пажња посвећује се превенцији менталних поремећаја и здравственом просвећивању, а носилац ових активности је Одељење за ментално здравље и војну психологију.

■ Највећа достигнућа

Поред богатог научноистраживачког рада, као посебна достигнућа Клинике издвајају се стручна искуства са трауматским стресом, стечена у првој половини деведесетих година прошлог века, продубљена научним истраживањима из области ратног психотрауматизма од средине деведесетих година до данас, затим превенција и публикације у области суицидологије и алкохолизма.

*Начелник Клинике:
заступа начелника проф. др Жељко Шпирић*

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ

Основни задатак Клинике за стоматологију Војномедицинске академије јесте пружање комплетних услуга из свих области стоматолошке здравствене заштите. Уз функционалну организованост кроз седам одељења, кадровски и материјално је обезбеђена за разноврсне процедуре у домену лечења болести уста и зуба, пародонтологије и оралне медицине, оралне хирургије, протетике, имплантологије и ортопедије вилица, дечје стоматологије и зубне технике. Одликује је континуирано усавршавање стручног кадра свих профила према светским стандардима, а у збрињавању пацијената у употреби су најсавременије методе и технологије.

Клиника за стоматологију

■ Историјат

Прва зубна станица у српској Војсци основана је 1904. године у Београду. Организована војна зубно-лекарска служба почиње 1909. године, када је формирана зубна станица у оквиру Опште војне болнице у Београду. У време балканских ратова лечењу уста и зуба није се посвећивало довољно пажње. Радила је само једна зубна станица у Београду. Први светски рат затекао је комплетан српски санитет врло неспремним. Зубне станице нису биле предвиђене формацијом, па су се са напором формирале из приватних средстава. У току ратних разарања све ове станице су уништене. Притиснути разним недаћама, санитет српске војске у току реорганизације на Крфу и Солуну није имао довољно могућности да консолидује зубнолекарску службу. Непосредно након Првог светског рата у Београду је оформљена Зубна станица Главне војне болнице Југословенске војске, која је због повећаног обима посла 1930. године прерасла у Зубно одељење. У периоду између два светска рата учињен је велики напор да се организује комплетна стоматолошка служба. Сечена искуства о начину организовања ове службе у претходним ратовима свесрдно су примењивана. Приступило се адекватном опремању, кадровском попуњавању и стручном усавршавању. Почетком Другог светског рата Зубно одељење Главне војне болнице престало је са радом и поново је формирано после ослобођења Бео-

града 1944. године. Формирањем Војномедицинске академије 1950. године, Зубно одељење прераста у Клинику за болести уста, зуба и вилица, што представља велики напредак у развоју војне стоматологије. Квалитет стручног рада се уздиже, а Клиника стиче углед водеће стоматолошке установе, која помаже и формирање Стоматолошког факултета у Београду. Реорганизацијом 1972. године Клиника се раздваја на две организационе јединице: Клинику за стоматологију и Клинику за максилофацијалну и оралну хирургију. Интензивно се тежи да се достигне европски ниво квалитета стоматолошких услуга. Пресељењем у нову зграду Војномедицинске академије клиника је добила наменски изграђен простор, опремљен најсавременијом опремом у то време, са 49 ординација, хируршком салом, јединицом за стерилизацију, зуботехничком лабораторијом, четири просторије за стоматолошку рендгенолошку дијагностику, клиничком лабораторијом, аутономним ТВ студијом, салом за наставу и просторијом за одмор. Сматра се да је период од 1981. до 1991. године златни период у дугој историји Клинике за стоматологију ВМА. Постигнут је висок ниво стручности стоматолога, зубних и стоматолошких техничара, као и осталог особља. Савремена опрема и одлична снабдевеност најбољим материјалима омогућила је, с једне стране, пружање највишег нивоа стоматолошких услуга војним осигураницима, а са друге, допринела повећању угледа установе у стручним круговима.

■ Опис посла

Клиника за стоматологију бави се превенцијом, дијагностиком и терапијом болести чврстих зубних ткива, ендодонцијума и периодонцијума, протетском рехабилитацијом, имплантолошким збрињавањем и орално-хируршким интервенцијама. На Клиници су доступне комплетне услуге из свих области савремене стоматолошке праксе кроз седам одељења. Одељење за болести зуба, ендодонцију, пародонтологију и оралну медицину пружа све врсте услуга од рестауративно-естетских и ендодонтских третмана, укључујући избељивање девитализованих зуба, до савремених хируршких процедура из области пародонтологије и пружања услуга пунолетним особама са посебним потребама у општој анестезији, као и санацију обољења меких ткива усне дупље. У Одељењу за стоматолошку протетику израђују се све врсте фиксних и мобилних надокнада, а посебан квалитет у стручном раду представља збрињавање различитих облика стечених и урођених аномалија зуба и вилица. Одељење за имплантологију задужено је за уградњу имплантата и протетску рехабилитацију, поред уобичајене стоматолошке казуистике и у склопу деформитета лица и вилица. У Одељењу за оралну хирургију изводе се све познате оперативне методе из области оралне хирургије. У Одељењу зубне технике технички се израђују све врсте вештачких стоматолошких надокнада, као и ортодонтски апарати за отклањање поремећаја орофацијалног система. Стручни тим Одељења за дечју и превентивну стоматологију бави се превенцијом, раном дијагностиком и

терапијом оралних обољења код деце до 18. године, а на Клиници се врши и збрињавање деце ометене у развоју у условима опште анестезије од стране специјалиста оралне хирургије, болести зуба, пародонтологије и стоматолошке протетике. Делокруг рада Одељења за ортопедију вилица обухвата рано откривање и превенцију скелетних и дентоалвеоларних аномалија лица и вилица, као и терапију пацијената са урођеним и развојним скелетним и дентоалвеоларним деформитетима.

■ Највећа достигнућа

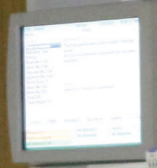
На Клиници је оригиналан В.С.Т. имплантантни систем (први домаћи регистровани имплантантни систем) у употреби од 1988. године, а у употреби су и патент № 49 304 – производња заменика кости и 760/03 – производња ресорптивне деминерализоване мембране. За ове патенте 2002. године добијене су златна медаља „Никола Тесла” и прва награда „Gran Prix” Савеза проналазача Југославије. У оралној и пародонталној хирургији примењује се фактор раста и плазме богате тромбоцитима (*Platelet-rich plasma – PRP*), у ортодонтској терапији се примењују нови системи самолегирајућих активних бравица, у протетском збрињавању пацијената примењује се безметална керамика ИМПРЕС, а у изради нових протетских радова кобалт-хромава легура.

Начелник Клинике:
пуковник проф. др Зоран Лазић

ELEKTA

Elekta Sy

ELEKTA

ГРУПА ИНСТИТУТА ЗА ДИЈАГНОСТИКУ И ТЕРАПИЈУ

Група института за дијагностику и терапију као функционална целина оформљена је 2000. године. Организационо координира рад Института за трансфузиологију и хемобиологију, Института за радиологију, Института за нуклеарну медицину, Центра за патологију и судску медицину и Института за медицинску биохемију.

Институт за трансфузиологију и хемобиологију
Институт за радиологију
Институт за нуклеарну медицину
Центар за патологију и судску медицину
Институт за медицинску биохемију
Центар за хитну помоћ
Национални центар за контролу тровања
Центар за клиничку фармакологију
Одсек за превенцију и контролу болничких инфекција

Институт за трансфузиологију и хемобиологију

86

■ Историјат

Кабинет за трансфузију крви ВМА основан је 1950. године. Преиначен је у Станицу за трансфузију крви, која је потом прерасла у Одељење за трансфузију крви 1957. године. Одељење је постало Институт за трансфузиологију 1983. године, а од 2012. године носи садашњи назив. Почетком шездесетих година Одељење за трансфузију крви добија прве лекаре трансфузиологе и једног фармацеута, чиме су створени услови за даље подизање нивоа стручности и проширења делатности и обима рада. У то време Одељење за трансфузију крви чиниле су три организацијске јединице: Одсек за конзервацију крви, Одсек за имунохематологију и Одсек за производњу суве плазме.

■ Опис посла

Институт за трансфузиологију и хемобиологију ВМА представља референтну установу трансфузиолошке службе која ради на увођењу, усавршавању и стандардизацији нових хемобиолошких терапијских метода и приступа, изводи контролу квалитета крви и хемопродуката, обавља нова имунохематолошка и друга тестирања у циљу њиховог увођења у рутински рад, уз стандардизацију специфичних реагенаса.

■ Највећа достигнућа

Институт се сматра лидером у области трансфузиологије код нас, а признат је и у свету на основу публикованих радова у водећим међународним часописима и објављених уџбеника и научних монографија или поглавља у иностраним и домаћим књигама – више од 900 публикација. Таквом статусу доприносе врхунски квалитет припремљених продуката од крви и пружених медицинских услуга, уз обезбеђивање максималне сигурности хемотерапије (серолошко и молекулско тестирање на маркере вируса), а посебно бројни резултати постигнути на пољу трансплантацијске и аферезне медицине. Да би Институт за трансфузиологију и хемобиологију функционисао по принципима добре лабораторијске праксе, акредитован је по стандардима ISO 9001, 14 001 и 18 001 (2008. године). Прва је трансфузиолошка установа у Републици Србији која је акредитована по стандарду за лабораторијска испитивања ISO 17 025 (2009. године).

*Начелник Института:
проф. др Бела Балнт*

Институт за радиологију

■ Историјат

На основу доступних историјских података, први рендген апарат званично је постављен у Општој војној болници 1910. године, када се са специјализације у Бечу и Цириху вратио први српски војни радиолог др Александар С. Марковић. У то време рендгенолошка служба функционисала је у саставу и просторијама Хируршког одељења Опште војне болнице, под називом „Рендгенолошка станица”. Пресељењем ВМА у нову зграду, 1981. године, Институт за радиологију добија савремене просторије које су пројектоване по важећим светским стандардима, а по угледу на највеће радиолошке центре у свету.

■ Опис посла

Институт за радиологију ВМА данас представља високо специјализован и модерно опремљен институт који пружа услуге из области радиолошке дијагностике, интервентне радиологије и радиотерапије по врхунским светским стандардима, како за потребе ВМА, тако и за потребе амбулантних болесника из других здравствених установа. Институт за радиологију чине Одељење за МР и компјутеризовану радиологију, Одељење за неурорадиологију, Одељење за општу радиологију и ултразвучну дијагностику, Одељење за интервентну невакуларну радиологију, Одељење за интервентну васкуларну радиологију и Одељење за

радиотерапију. У Центру хитне помоћи ВМА постоји издвојен радиолошки кабинет у коме 24 часа дневно ради дежурна радиолошка служба.

■ Највећа достигнућа

Одељење за интервентну невакуларну радиологију прати савремена достигнућа код обољења жучних путева пласирањем стента, обавља перкутане интервентне процедуре код обољења панкреаса, целијаколизу и перкутане дренаже свих колекција у абдомену и малој карлици. Одељење за интервентну васкуларну радиологију прати најсавременије трендове у решавању варикса једњака и фундуса желуца, пласирање транјугуларног интрахепатичког портосистемског шанта (TIPS), ултразвучну тромболизу, перкутану вертебропластику и радиофреквентну аблацију.

*Начелник Института:
доц. др Лепосава Секуловић*

Институт за нуклеарну медицину

■ Историјат

Оснивач Одељења за примену радиоактивних изотопа у медицини Клинике за унутрашње болести ВМА, формираног 1959. године, јесте ппук. др Милован Антић, чији је први рад из области нуклеарне медицине на подручју претходне Југославије објављен 1951. године у „Војносанитетском прегледу“. Одељење постаје самостално 1969. године и добија назив Одељење за радиоизотопе Клинике за унутрашње болести ВМА и у оквиру њега се формира Лабораторија за радиоимунологију са ппук. др Миодрагом Одавићем на челу. Након набавке прве гама камере 1977. године Одељење развија и проширује свој рад и 1979. постаје Одељење за нуклеарну медицину. Пресељењем у нову зграду, уз нову опрему, знатно су побољшани услови за рад. Институт за нуклеарну медицину постаје 1983. године.

■ Опис посла

Задачи Института за нуклеарну медицину су извођење нуклеарномедицинских, дијагностичких и терапијских поступака у лечењу болести различитих органа, као и испитивање и упознавање нормалних физиолошких процеса и дејства нуклеарне енергије на организам. У Институту се изводе дијагностичке *in vivo* методе (испитивање срца, плућа, јетре, бубрега, костију, ендокриних органа и др.) и *invitro* (испитивање хормона и туморских маркера), као и лечење

болести штитасте жлезде (хипертиреоза) и праве полицитемије.

■ Највећа достигнућа

Од настанка до данас припадници Института су били аутори или коаутори око 1.000 стручних и научних радова објављиваних или саопштаних у земљи и иностранству. Институт је организовао два домаћа конгреса нуклеарне медицине 1997. и 2001. године, а 1991. и међународни симпозијум „Примена моноклонских антитела у клиничкој пракси“, као и први базични курс из нуклеарне физике, инструментације, радиофармације и примене клиничких протокола у нуклеарној медицини, а под покровитељством европског удружења нуклеарне медицине 2008. године.

*Начелник Института:
проф. др Борис Ајдиновић*

Институт за патологију и судску медицину

■ Историјат

Институт за патологију и судску медицину настао је од просектуре Главне војне болнице у Београду, формиране 1904. године. Први специјалиста патолог, који је оставио најдубљи траг у развоју и раду ове службе, био је академик проф. др Ђорђе Јовановић, један од најугледнијих патолога Европе тог времена, чији се обдукциони записници и данас чувају у архиви Института. Септембра 1945. године начелник установе је постао пук. доц. др Миодраг Бућић, први лекар специјалиста за судску медицину. Исте године под његовим руководством почела је биопсијска дијагностика за потребе хируршких служби у болници, објављен је први стручни рад који су написали чланови колектива просектуре, а након реконструкције и проширења зграде импровизоване лабораторије постају регуларне и први лаборанти стичу квалификације у области хистолошке технике. Формирањем ВМА 1950. године просектура је прерасла у Институт за патологију и судску медицину, а његов први начелник био је проф. др Миодраг Бућић. Његов наследник, пуковник проф. др Константин Бранкован заслужан је за унапређење хистопатолошке дијагностике и одлагања и чувања патолошко-анатомске документације. Године 1957. Институт први у земљи уводи *ex tempore* дијагностику. До 1960. године Институт је имао два одсека: Одсек за патологију и Одсек за судску медицину. Токсиколошка лабораторија почела је

са радом 1960. године, а Лабораторија за морфолошку обраду експерименталних животиња основана је наредне године. Одсек за хистохемију почиње са радом 1968. године и уведена је као рутинска анализа примена бројних хистохемијских метода, тако да је већ 1969. године постојало 4.578 препарата са 15 различитих хистохемијских метода. Када је 1971. године извршена адаптација Института основан је и Одсек за електронску микроскопију и проширена је сарадња са клиникама и институтима ВМА и другим научним установама у земљи и иностранству. Преласком у нову зграду ВМА Институт је скоро удвостручио своје просторије, па тада има: Одељење за патологију, Одељење за судску медицину, Одсек за патологију експерименталних животиња, Хистолошку и хистохемијску лабораторију, Одсек за електронску микроскопију и Одсек за културу ткива. Након одласка у пензију пук. проф. др Бранкована 1975. године, за начелника Института је именован је пук. проф. др Александар Ђерамилац, све до 1986. године, а након њега Институтом руководи пук. проф. др Никола Бојанић, специјалиста патолошке анатомије. У том периоду уведен је велики број нових метода у дијагностици биоптичког материјала, а велика пажња посвећује се развоју електронско-микроскопске дијагностике, имунофлуоресценције, имунохистохемије, ензимохистохемије и осталих анализа да би се добила што прецизнија хистопатолошка дијагноза. У оквиру Института формиран је и Одсек за медицинску цито-

логију и цитогенетику, а још једна од бројних заслуга проф. Бојанића је увођење савремене компјутерске обраде целокупне документације. Институт је 1995. године прерастао у Завод за патологију и судску медицину и тај назив задржао до 2004. године.

■ Опис посла

Центар се састоји од две функционалне целине, Института за патологију и Института за судску медицину. Институту су у делатностима функционално повезани у коришћењу простора, кадрова и опреме, али због различите основне делатности представљају посебне организационе целине. У Институту за патологију

обавља се комплетна морфолошка дијагностика, тј. биопсијска, цитолошка, цитогенетска и електронско-микроскопска анализа узетих узорака ткива и ткивних течности од болесника. Стручни рад обухвата аутопсијске експертизе, конзилијарне одлуке и наставно-научни рад. Лекари Института за судску медицину ангажовани су у судско-медицинским експертизама. Поред обдукција у случају насилне или нејасне смрти, раде на вештачењима по списима на захтев судова, на прегледима живих особа и појављују се као судско-медицински вештаци на претресима.

*Начелник Центра:
проф. др Снежана Церовић*

Институт за медицинску биохемију

■ Историјат

Развој медицинске биохемије у Србији почиње 1880. године у Београду, а 1930. године почиње са радом биохемијска лабораторија у оквиру Војнохијенског завода Главне војне болнице. Централна Клиничко-хемијска лабораторија (ЦКХЛ) основана је у априлу 1946. године у Главној болници Југословенске армије, која се од 1953. до 1981. године налазила у згради Интерне клинике ВМА. Први начелник ЦКХЛ, пук. проф. медицинске биохемије Љубомир Пураћ, подучавао је прве кадрове, специјалисте медицинске биохемије, као војне стипендисте, чиме ЦКХЛ постаје стручна и научна база за специјализацију из области

медицинске биохемије. Даљим развојем научноистраживачке и наставне делатности ЦКХЛ под руководством пук. мр фарм. Радмиле Николајевић, 1999. године постаје Институт за медицинску биохемију. Квалитет рада Института за медицинску биохемију додатно је унапређен 2009. године увођењем савременог лабораторијског информационог система. Институт за медицинску биохемију данас чине два одељења са припадајућим одсецима. Прво одељење Института чине Одсек за пријем, тријажу и преглед урина, Одсек за општу биохемију и Одсек за ургентне анализе, а у саставу Другог одељења су Одсек за општу биохемију и Одсек за ургентне анализе.

■ Опис посла

Институт за медицинску биохемију стручно је и кадровски оспособљен и опремљен најсавременијом опремом за анализу и одређивање концентрација широког спектра биохемијских конституената у биолошким течностима, у циљу дијагностиковања болести и праћења лечења. Континуирано се прате новине из медицинске биохемије и у консултацији са лекарима различитих специјалности уводе се нови лабораторијски параметри. Такође, постојећа методологија рада се константно осавремењује у складу са светским трендом у лабораторијској дијагностици: побољшање тачности и прецизности анализа, као и брзине њиховог одређивања.

■ Највећа достигнућа

У Институту за медицинску биохемију је 2009. године уведен савремени информациони лабораторијски систем. Институт учествује у националном и интернационалном програму спољашње контроле квалитета (SNEQAS и EQAS), чији резултати додатно потврђују тачност и прецизност лабораторијских резултата. Одлуком Акредитационог тела Србије од марта 2009. године Институт је акредитован по стандарду SRPS ISO 17025 (број акредитације је 01-275), а у плану је акредитација по стандарду ISO 15189.

*Начелник Института:
пуковник доц. др Јанко Пејовић*

Центар за хитну помоћ

■ Историјат

Формиран је 1982. године, неколико месеци након пресељења ВМА у нову зграду, а годину дана касније добија свог првог начелника, пуковника др Душана Милића. У наредном периоду дужност начелника Центра обављали су пуковник др Славко Илијевски, пуковник др Ненад Ранђеловић и пуковник прим. др Милорад Рабреновић.

■ Опис посла

Центар за хитну помоћ ВМА бави се прегледима, дијагностиковањем и лечењем ургентних стања. Ради 24 часа 365 дана у години и збрињава сва лица која је потребна хитна медицинска помоћ, без обзира да ли су војни или цивилни осигураници, домаћи или страни држављани. Од марта 2010. године Центар за хитну помоћ ВМА сваке среде је дежурна установа задужена за ургентно збрињавање пацијената на нивоу целе државе. Како би се изашло у сусрет повећаном приливу пацијената, у оквиру Центра оформљена је биохемијска лабораторија и знатно технички осавремењена ултразвучна дијагностика. Створени су неопходни услови да се за кратко време могу извршити лабораторијске анализе, дијагностика, као и прегледи лекара свих специјалности. Након пријаве на шалтер за тријажу за потребе хитне интервенције, на располагању су амбуланта групе хируршких клиника, амбуланта групе интернистичких клиника, неуропси-

хијатријска амбуланта, токсиколошка амбуланта, две операционе сале, Центар за хитну дијагностику и стационар са 11 кревета. Рад у Центру обавља екипа дежурних лекара свих специјалности и субспецијалности и особље сталног формацијског састава кога чине виши и средњи медицински техничари, послужоци болесника и администратори-оператери, под сталним надзором најiskusнијих лекара у струци.

■ Највећа достигнућа

Просторни и кадровски капацитет омогућава тренутно збрињавање већег броја пацијената у услови евантуалних масовних повређивања, катастрофа, физичких, хемијских и биолошких акцидентата.

Начелник Центра:

потпуковник др Мирослав Видановић

Национални центар за контролу тровања

■ Историјат

Национални центар за контролу тровања (НЦКТ) као државна институција, са задатком организације и спровођења превентивних мера заштите од тровања, информисања о дејству отрова, пружања медицинске помоћи и отклањања последица тровања, административно је дефинисан након ступања на снагу *Закона о производњи и промету отровних материја* 1995. године. Решење о овлашћивању ВМА за вршење послова НЦКТ, на основу кога су под једну команду стављени постојећи, тада организационо раздвојени, клинички и лабораторијско-аналитички капацитети, донето је 1996. године. Ово решење је последица чињенице да је токсиколошка служба у војсци имала континуитет, квалитет и традицију дужу од 40 година. Одлука о препостављењу тадашњег Одељења за медицинску заштиту (Сектор за нуклеарно-хемијску заштиту) Војнотехничког института у састав ЦКТ ВМА донета је 1997. године и тиме су дефинитивно обједињени клинички, аналитички и истраживачки капацитети. Од марта 1999. године НЦКТ има данашњу организациону структуру, коју поред Управе чине Клиника за ургентну и клиничку токсикологију и Институт за токсикологију и фармакологију.

■ Опис посла

Национални центар за контролу тровања пружа медицинске услуге превенције и терапије тровања хемијским материјама, као и услуге детекције хемијских материја у биолошком материјалу, води, земљишту и

ваздуху. Клиника за ургентну и клиничку токсикологију је једина специјализована институција у земљи за лечење акутних тровања, отворена 24 часа седам дана у недељи, док Институт за токсикологију и фармакологију покрива бројне предклиничке области токсикологије и фармакологије које су од значаја за решавање токсиколошких проблема у клиничкој пракси. Постоји и мобилна токсиколошко-хемијска екипа која се активира у случају хемијских акцидената већих размера.

■ Највећа достигнућа

НЦКТ ВМА је једина референтна установа у земљи за лечење акутних тровања. Поред тога у НЦКТ се спроводе медицинске услуге превенције тровања хемијским агенсима, као и научноистраживачки рад и едукација у области токсикологије и фармакологије. Захваљујући томе, НЦКТ ВМА има потенцијал да и даље буде једино место у земљи где се може научити и усавршити клиничка токсикологија, а универзитетима у земљи, као и неким међународним организацијама, пружа помоћ у едукацији токсиколога, како клиничара и аналитичара, тако и у области базичне фармакологије и токсикологије. Од 2011. године, у електронској форми, а у складу са важећим библиографским стандардима, овај Центар издаје „Годишњак Националног центра за контролу тровања“.

Начелник Центра:

проф. др Славица Вучинић

Центар за клиничку фармакологију

■ Историјат

Први специјализант клиничке фармакологије на ВМА мр сц. мед. Душан Јандрић започео је своју едукацију 1981. године, када је ова струка уведена у Србију, те је и звање специјалисте стекао међу првима у нашој земљи. Након тога, за ЈНА, а касније и за Војску Југославије и Србије, у овој области специјализирало је и радило троје клиничких фармаколога. Једна од њихових значајних стручних активности било је активно учешће у раду Комисије за лекове која је, као прва таква у Србији, формирана 11. новембра 1980. године, а фармаколози и клинички фармаколози, почевши од пук. проф. др Богдана Бошковића, председавали су или били чланови овог тела. Од 1973. године, када је ВМА добила званично одобрење надлежног савезног органа за спровођење клиничких испитивања лекова, специјалисти клиничке фармакологије су заједно са базичним фармаколозима и лекарима других специјалности радили на пословима припреме документације за реализацију клиничких испитивања лекова и непосредно учествовали у истраживањима. Од посебног значаја је преко стотину реализованих испитивања биолошке расположивости лекова. Фармаколози и клинички фармаколози ВМА радили су и на припреми документације за регистрацију лекова у нашој земљи и региону као истакнути чланови републичких и савезних комисија, као и Агенције за лекове и медицинска средства Србије.

Поред тога, активно су били укључени у све видове едукације везане за фармакологију, клиничку фармакологију и рационалну фармакотерапију, не само као наставници на ВМА, него и у већем броју високошколских установа на простору бивше Југославије.

■ Опис посла

Припадници Центра за клиничку фармакологију ВМА (ЦКФ ВМА) својим активностима помажу реализацију клиничких испитивања лекова на ВМА, у складу са смерницама добре клиничке праксе и важеће националне законске регулативе, а непосредно учествују у испитивањима биолошке расположивости и биоеквивалентности лекова као клиничка јединица. Такође, они организују и непосредно учествују у пословима идентификације, праћења, евалуације и пријављивања нежељених реакција на лекове и медицинска средства Националном центру за фармако-вигиланцу Агенције за лекове и медицинска средства Србије. Делатност запослених у Центру је и активно учешће у увођењу нових метода за праћење терапијских концентрација лекова у крви и другим телесним течностима и терапијски мониторинг лекова, посебно антибиотика и имunosупресива код пацијената којима је трансплантиран бубрег. Особље пружа информације о рационалности примене лекова код конкретних клиничко-терапијских проблема, који се решавају у сарадњи са лекарима других специјално-

сти. Још један од задатака Центра је праћење потрошње лекова који се прописују на ВМА и корелација овог показатеља за поједине групе лекова код пацијената са одговарајућом дијагнозом, са смерницама које су дате за терапију тог обољења. У том смислу запослени учествују и у састављању болничких листа лекова, како би помогли процесу рационалнијег прописивања и издавања лекова у болници. Значајан део времена посвећен је реализацији додипломске и последипломске наставе из фармакологије и клиничке фармакологије на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране, као и иновацији знања из рационалне фармакотерапије за лекаре, фармацеуте и остало здравствено особље кроз курсеве континуиране медицинске едукације у организацији ВМА, Српског лекарског друштва и других високошколских институција.

■ Највећа достигнућа

Захваљујући активностима запослених у ЦКФ ВМА повећани су број, ефикасност, квалитет и безбедност клиничких испитивања лекова и медицинских средстава на ВМА. У сарадњи са Управом ВМА разматрани су и национални закони, правилници и други прописи који се односе на лекове и медицинска средства и имплементирани у наређења, упутства и обавештења везана за ову проблематику на ВМА. Наставно особље ЦКФ ВМА дало је значајан допринос у акредитацији и досадашњој реализацији додипломске и последипломске наставе из фармакологије и клиничке фармакологије на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране.

Начелник Центра:

проф. др Викторија Драгојевић Симић

Одсек за превенцију и контролу болничких инфекција

■ Историјат

Рад у области проблематике испитивања и превенције болничких инфекција (БИ) започели су стручњаци Института за епидемиологију ВМА, предвођени пуковником проф. др Душаном Дрндаревићем, раних осамдесетих година прошлог века. Он је 1991. године објавио монографију под насловом „Надзор над болничким инфекцијама”, која је представљала вредан допринос почетку системске борбе против болничких инфекција у нашој земљи, а њен аутор постао је водећи стручњак свога времена у овој области. Традиција организованог бављења превенцијом болничких инфекција настављена је у оквиру Одсека за превенцију и контролу болничких инфекција основаног 2005. године, а ВМА је постала једна од првих болница у Србији у којој се спроводи континуирани епидемиолошки надзор над различитим врстама БИ код пацијената и запослених на ВМА. Сарадња Одељења са осталим организационим деловима установе и тимски рад на превенцији и контроли БИ доприноси пружању квалитетније савремене терапије и здравствене неге на ВМА.

■ Опис посла

Основне активности запослених у Одсеку усмерене су на превенцију и сузбијање болничких инфекција код пацијената и запослених на ВМА и постизање максималне економичности у свим доменима терапије и неге. У Одсеку су ангажовани један болнички епидемиолог, доктор наука из области болничких инфекција

и четири медицинска техничара са завршеном едукацијом за обављање послова техничара у превенцији и сузбијању БИ. Њихова делатност усклађена је са важећом законском регулативом у домену здравствене заштите и заштите становништва од заразних болести у Србији, као и са стручним препорукама земаља са развијеним системом здравствене заштите пацијената. Свакодневни задаци запослених у Одсеку су да у сарадњи са здравственим радницима спроводе надзор над различитим врстама болничких инфекција код пацијената хоспитализованих на ВМА, анализирају резултате добијене надзором и у облику периодичних извештаја приказују особљу клиника над чијим пацијентима се спроводи надзор, а посебну пажњу усмеравају на проблем појаве мултирезистентних узрочника БИ, као и на спровођење савремених мера превенције њиховог ширења у популацији пацијената. Такође, запослени у Одсеку континуирано спроводе едукацију запослених на ВМА из области превенције и сузбијања свих типова БИ.

■ Највећа достигнућа

Рад овог организационог дела ВМА доприноси ефективности – смањењу стопа болничких инфекција као нежељених догађаја), као и ефикасности, тј. максималној економичности – смањењу укупног број дана хоспитализације и укупне цене лечења у свим доменима терапије и неге пацијената ВМА.

*Начелник Одсека
проф. др Весна Шуљагић*

СЕКТОР ЗА ПРЕВЕНТИВНУ МЕДИЦИНУ

98

Превентивна медицина у војсци се развијала и јачала упоредо са развојем санитетске службе, а Сектор се сматра највишом превентивно-медицинском установом санитетске службе Војске Србије. Иако је први Хемијски лабораторијум у српском санитету, који се бавио контролом воде за пиће, основан још 1880. године на челу са др фил. Алојзом Хелихом, развој војне превентивне медицине у Србији заправо започиње оснивањем Бактериолошке лабораторије Српске војске у Седесу код Солуна 1916. године. Новоосновани Војни хигијенски завод пресељен је 1930. године у нову зграду у оквиру Главне војне болнице. Управник Завода био је санитетски ђенерал проф. др Ђорђе Протић, а Завод се састоји из три одељења: хемијског (са пор. Николом Николићем на челу), бактериолошког (са пук. др Ђуром Новаковићем на челу) и Хигијенско-епидемиолошког (са пук. др Радојем Тадићем на челу). Убрзо се образују још два одељења: физиолошко и серо-вакцинално. Завод се у то време бавио контролом исправности намирница, воде и другог материјала за потребе војске, спречавањем ширења заразних болести у војсци, превенцијом топлотног удара, испитивањем одеће, опреме и др., а ту су одржавани и курсеви за санитетске официре. Исте године неколико наших професора постављено је за наставнике на Медицинском факултету Универзитета у Београду. Ђенерал Протић је 1936. године постављен за

управника Главне војне болнице, а Заводом су у том периоду руководили ђенерали Ђура Новаковић, Војислав Поповић и Ђорђе Сибер. По избијању Другог светског рата Завод као такав престаје са радом, а његови припадници се углавном прикључују НОВ. Хигијенско-епидемиолошки завод ЈНА формиран је 1945. године, са пук. проф. др Љубомиром Вукшићем на челу. Састоји се од четири одељења: епидемиолошког, микробиолошког, одељења за примењену хигијену и за санитарно-хемијску заштиту. У наредном периоду Завод се развија и напредује, нарочито у погледу наставног и научног рада, тако да је 1950. године основана Катедра за хигијену и епидемиологију на Војномедицинској академији. Заводом и Катедром је тада руководио пук. проф. др Никтополион Чернозубов. Хигијенски завод 1977. године прерастао је у Завод за превентивну медицину, са ген. проф. др Боривојем Врачарићем на челу, који је ту остао све до преласка на дужност начелника ВМА. Осим Хигијенско-хемијског института, Института за микробиологију и Института за епидемиологију, од 1983. године у саставу Завода су Институт за медицину рада и Одељење за ментално здравље и војну психологију, а од 1999. до 2005. године и Институт за ваздухопловну медицину и Одељење за здравствену статистику. Завод постаје Сектор за превентивну медицину 2005. године.

Институт за хигијену

■ Историјат

У склопу Главне Војне болнице у Београду 1930. године формиран је Војнохигијенски завод, у чијем саставу се налазило Хигијенско-епидемиолошко одељење са задатком решавања превентивно-медицинских проблема. Приликом формирања ВМА 1945. године, у саставу Хигијенско-епидемиолошког завода ЈНА, Одељење за примењену хигијену са већ припојеним Хемијским одељењем прерасло је у Институт за општу и војну хигијену, касније Хигијенско-хемијски институт. При оснивању 1945. године Институт се састојао од Хемијског одељења, Хигијенског одељења, Одељења за санитетско-хемијску заштиту и Одељења за физкултуру. Током 1954. године извршена је реорганизација Института и тада су га сачињавали: Одељење за комуналну хигијену и дезинфекцију, Одељење за хигијену рада, Одељење за физиолошку хигијену, Хемијско одељење са одсеком за контролу лекова, Одељење за санитетско-хемијску заштиту, Одсек за санитарну бактериологију и Радионица за санитетску технику. У складу са новим захтевима Институт је постепено мењао своју физиономију. Од Института се одвајају неки делови, а формирају се три нова одељења: Одељење за радиолошку заштиту, Одељење за хемијску заштиту и Одељење за спортску медицину. Након пресељења у нову зграду ВМА, великом реорганизацијом од Хигијенско-хемијског института настају два института: Институт за хигијену

и Институт за медицину рада. Почетком 1999. године, због нарасталих потреба за пружањем специфичних услуга из области дијететике, основано је Саветовалиште за дијететику, које ради у саставу Одељења за хигијену исхране и ергономију. У историјском развоју Института за хигијену највише трага оставио је генерал-мајор проф. др Боривоје Врачарић, који је више од 20 година водио Институт и утицао да се развије у врхунску стручну и научноистраживачку установу из области превентивно-медицинске заштите.

■ Опис посла

Институт за хигијену је превентивно-медицинска, научноистраживачка и наставна установа у области исхране, санитарне хемије, санитарне микробиологије, опште и комуналне хигијене и ергометрије. Превентивномедицински рад Института огледа се кроз праћење хигијенског стања јединица и установа МО и ВС, санитарни и здравствени надзор над исхраном, водоснабдевањем, објектима за смештај, одевањем, отклањањем отпадних материја и спречавање угрожавања животне средине. Институт је одговоран за санитарни надзор, обезбеђење резиденцијских објеката и објеката посебне намене и давање мишљења о исхрани високих војних и државних функционера. Укључен је у извршавање систематских прегледа професионалних војних лица (ПВЛ) и спортиста, селекцију професионалног кадра, антропометријска, ергоме-

тријска, термометријска и калориметријска испитивања и дијетотерапију. У Институту се врши испитивање намирница, воде и предмета опште употребе и даје мишљење о њиховој здравственој исправности, као и испитивање биолошке и енергетске вредности намирница. Врши се и одређивање интензитета оптерећења опремом и наоружањем при свим врстама војничких активности, као и испитивање термоизолацијских, физиолошких и хигијенских карактеристика формацијске и заштитне одеће, обуће и опреме која се уводи или набавља за потребе ВС. Стручњаци из састава Института активно учествују у изради легислативе, анализа и елабората, ревизија пројектне документације, пружају стручно мишљење за потребе руковођења и планирања у систему одбране и ангажовани су у превентивно-медицинској екипи ВМА за рад у ванредним ситуацијама (акцидентална стања, елементарне непогоде), решавање специфичних проблема, као и пружање стручне помоћи цивилној здравственој служби у тим условима.

Институт за епидемиологију

■ Историјат

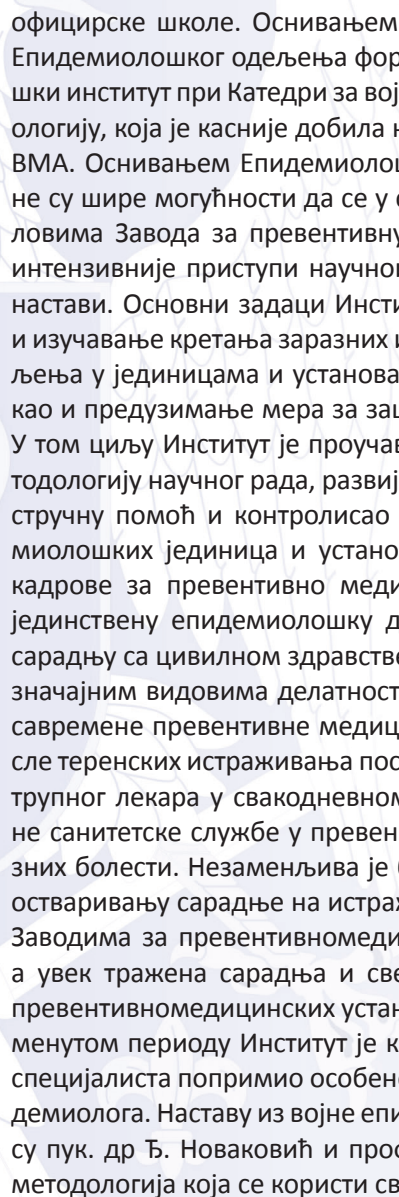
Почетак рада Института за епидемиологију везује се за Војнохигијенски завод Краљевине Југославије, у оквиру којег је једно од три одељења било Хигијенско-епидемиолошко одељење. Основни задаци овог одељења били су регистровање и евидентирање заразних болести у војсци и учествовање у решавању хи-

■ Највећа достигнућа

У Институту се врше антропометријска, ергометријска, термометријска и калориметријска испитивања у оквиру систематских прегледа ПВЛ и спортиста, као и испитивање термоизолацијских, физиолошких и хигијенских карактеристика формацијске и заштитне одеће, обуће и опреме која се уводи или набавља за потребе система одбране и бави се дијетотерапијом у оквиру Саветовалишта за дијететику и на клиникама ВМА. Институт је надлежан за константну биолошко-хигијенску контролу за потребе највиших војних и државних функционера, и то кроз санитарне надзоре и обезбеђење резиденцијских објеката и објеката посебне намене и давање мишљења о исхрани за потребе највиших војних и државних функционера.

*Начелник Института:
потпуковник др Сениша Машић*

гијенско-епидемиолошке проблематике у јединицама и установама. Хигијенско-епидемиолошки завод формиран је 1945. године и у његовом саставу, као засебна јединица, Епидемиолошко одељење, чије су основне делатности биле решавање значајних и актуелних хигијенско-епидемиолошких проблема на територији СФРЈ, уз уску сарадњу са цивилним здравственим установама, као и наставна делатност у оквиру Санитетске

официрске школе. Оснивањем ВМА 1950. године од Епидемиолошког одељења формиран је Епидемиолошки институт при Катедри за војну хигијену и епидемиологију, која је касније добила назив Хигијенски завод ВМА. Оснивањем Епидемиолошког института створене су шире могућности да се у сарадњи са другим деловима Завода за превентивну медицину плански и интензивније приступи научноистраживачком раду и настави. Основни задаци Института били су праћење и изучавање кретања заразних и других значајних обољења у јединицама и установама ЈНА и у грађанству, као и предузимање мера за заштиту од тих обољења. У том циљу Институт је проучавао и унапређивао методологију научног рада, развијао екипни рад, пружао стручну помоћ и контролисао рад хигијенско-епидемиолошких јединица и установа ЈНА, оспособљавао кадрове за превентивно медицински рад, развијао јединствену епидемиолошку доктрину и остваривао сарадњу са цивилном здравственом службом по свим значајним видовима делатности. Пратећи достигнућа савремене превентивне медицине, многе новине после теренских истраживања постајале су убрзо својина трупног лекара у свакодневном раду, као и целокупне санитарске службе у превенцији и сузбијању заразних болести. Незаменљива је била улога Института у остваривању сарадње на истраживачким задацима са Заводима за превентивномедицинску заштиту у ЈНА, а увек тражена сарадња и свесрдно прихваћена од превентивномедицинских установа у грађанству. У поменутом периоду Институт је кроз формирање нових специјалиста попримио особености школе војних епидемиолога. Наставу из војне епидемиологије започели су пук. др Ђ. Новаковић и проф. др Н. Чернозубов, а методологија која се користи све до данас везана је за

позната имена наше војне и југословенске епидемиологије, као што су проф. др Љ. Вукшић, проф. др М. Морел, проф. др Б. Арсић и проф. др Б. Бирташевић. Након формирања ВМА настави се придавао све већи значај, па су ревидирани или израђени нови програми за спровођење свих видова наставе из области епидемиологије на ВМА.

■ Опис посла

Основна функција Института за епидемиологију као превентивномедицинске, наставне и научне војносанитарне установе је планирање, организација и спровођење рада на превенцији и сузбијању заразних и незаразних болести у јединицама и установама МО и ВС. Све послове из делокруга свог рада реализује кроз праћење епидемиолошке ситуације и надзор над заразним и незаразним болестима у ВС, грађанству и свету и процену епидемиолошке ситуације, предлагање мера за спречавање и сузбијање заразних и незаразних болести у ВС и рад на сузбијању епидемија заразних болести, спровођење вакцинације и имунопрофилактике према епидемиолошким индикацијама, превентивномедицинску обраду припадника ВС који иду у мировне мисије и здравствену контролу и спровођење надзора након повратка у земљу, руковођење мобилном превентивномедицинском екипом за рад у ванредним ситуацијама (елементарним несрећама и катастрофама), стручну обуку у решавању актуелног проблема биолошког оружја, као и ефикасну борбу против биотероризма, испитивање ефикасности средстава за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију, као и детекцију и идентификацију узрочника заразних болести који се не дијагностикују у рутинском микробиолошком раду и испитивање фактора вируленције узрочника заразних

болести, те примену метода молекуларне генетике у епидемиолошким истраживањима, рад на законским прописима који се тичу превенције и сузбијања заразних и незаразних болести и израду нормативних аката везаних за превентивномедицинску заштиту, научноистраживачки рад из области епидемиологије заразних и незаразних болести и спровођење свих видова настава из области епидемиологије на ВМА.

■ Највећа достигнућа

Стручни и научни рад у Институту од његовог оснивања до данас био је интензиван, разноврстан и од значаја за војску и грађанство: сузбијање пегавца и

рекуренса у ендемским зонама, рад на ерадикацији маларије, изучавање епидемиологије Q-грознице, методологија борбе против дизентерије, откривање и испитивање природних жаришта крпељног менингоенцефалитиса и хеморагичних грозница, сузбијање трбушног тифуса, изучавање фактора ризика за настанак лајмске болести, увођење методе за детекцију бактериофага у води, као и примена метода молекуларне генетике у епидемиолошким истраживањима.

*Начелник Института:
пуковник проф. др Радован Чеканац*

Институт за медицину рада

■ Историјат

После Другог светског рата у оквиру Института за општу и војну хигијену тадашњег Хигијенско-епидемиолошког завода Југословенске народне армије обављали су се послови из делатности хигијене рада. Оснивањем Одељења за хигијену рада у оквиру Хигијенског института на ВМА 1954. године започела је организована делатност медицине рада. Проширивањем обима рада одељење је променило назив у Одељење за медицину рада, а 1983. године прераста у Институт за медицину рада. Одељење за медицину рада основао је пук. доц. др Александар Гала, коме припада велика заслуга за развој медицине рада на ВМА и у војсци. Данас је Институт за медицину рада

једна од водећих институција у МО и ВС, као и у Републици Србији, у области хигијене рада и заштите од нејонизујућих и јонизујућих зрачења.

■ Опис посла

Институт је превентивномедицинска и наставна установа у области медицине рада и радиолошке заштите. Основна делатност Института је рад на превенцији оштећења здравља, повреда на раду, професионалних обољења и болести у вези са радом код људства изложеног штетним факторима на раду или повећаним психофизичким напорима, као и делатност у области хигијене рада и процене ризика на радним местима и у радној околини. Стручни рад се одвија кроз испитивање услова радне околине, периодичне здравствене

прегледе и оцену радне способности лица на радним местима са повећаним ризиком, укључујући и лица професионално изложена јонизујућим зрачењима. Поред лекара специјалиста медицине рада, Институт у свом саставу има и стручњаке других профила фармацеута – токсиколога, биолога, инжењере, физичара и физикохемичара. Институт поседује опрему за мерење физичких и хемијских штетних фактора у радној околини, мерење поља нејонизујућих и јонизујућих зрачења, личну дозиметрију, радиометријске анализе, функционалну дијагностику у медицини рада, хематолошке, токсиколошке и цитогенетске анализе, као и другу опрему. Научноистраживачки рад на Институту усмерен је првенствено у правцу испитивања штетних фактора радне околине и њиховог утицаја на здравствено стање изложеног људства, у циљу превенције професионалних оштећења и обољења, очувања радне способности, као и унапређења мера заштите.

Институт за микробиологију

■ Историјат

Институт за микробиологију формиран је у склопу Хигијенског завода приликом оснивања ВМА, након завршетка Другог светског рата. Међутим, зачеци војне микробиологије датирају још из Првог светског рата, када је 1916. године у селу Седес крај Солуна знаменити Лудвик Хиршфелд основао прву бактериолошку лабораторију Српске војске. Ова лабораторија је следеће године, по оснивању болнице престолонаследника Александра, пренета у Солун и већ 1917.

■ Највећа достигнућа

Институт од 2012. године, преко Министарства одбране, поседује лиценцу за обављање послова испитивања услова радне околине, добијену од Управе за безбедност и здравље на раду Министарства за рад и социјалну политику Републике Србије, а нарочито велико искуство и резултате остварује у области мерења и заштите од нејонизујућих електромагнетних зрачења. Значајна је и имплементација савремене методе оптичке емисионе спектроскопије са индуктивно куплованом плазмом (ICP-OES) у склопу биолошког мониторинга код експозиције хемијским штетним агенсима.

*Начелник Института:
пуковник мр сц. мед. Драган Алексић*

била оспособљена за спремање поливалентне вакцине – вакцине против тифуса, паратифуса и колере у количинама потребним да се вакцинише целокупна српска војска. Почетком 1919. године бактериолошка лабораторија пресељена је у Општу војну болницу у Београд, а на њеном челу су били др Коста Тодоровић, др Тихомир Симић и др Ђура Новаковић. Лабораторија је 1930. године прерасла у бактериолошко одељење новооснованог Војнохигијенског завода, а наредне године за шефа бактериолошког одељења постављен је др Александар Ђорђевић. Од 1935. годи-

не функционише серо-вакцинално одељење за производњу вакцина против тифуса за потребе војске. По формирању Институт је имао само Бактериолошко и Паразитолошко одељење, а потом су основана још и Одељење за вирусологију, Имунолошко-серолошко одељење, као и Одељење за израду хранљивих подлога. Одељење за санитарну микробиологију било је у саставу Института за микробиологију, а од 2006. године припојено је Институту за хигијену.

■ Опис посла

Основни правци делатности Института од његовог оснивања до данас су микробиолошка дијагностика, научноистраживачки рад и настава. Институт се бави дијагностиком обољења изазваних микроорганизмима, која обухвата дијагностику бактерија, вируса, гљива, хелмината и протозоа као узрочника инфекција човека, као и дијагностику појединих биолошких агенаса и њихових токсина. У дијагностици се примењују

класичне микробиолошке процедуре, као и савремене имунохемијске и молекуларно-генетске методе. Састоји се од Одељења за вирусологију, Одељења за бактериологију, Одељења за микробску генетику и имунологију, Одељења за паразитологију и микологију и Лабораторије за израду хранљивих подлога.

■ Највећа достигнућа

У Институту се непрекидно развијају нове методе дијагностике, у чему предњаче молекуларна биологија и микробска генетика. Ово је једина установа где се свакодневно врши идентификација специфичних агенаса, као што су борелија и легионела. Такође се проучавају и микроорганизми који се потенцијално могу користити као биолошко оружје

*Начелник Института:
пуковник др Драгутин Јовановић*

СЕКТОР ЗА ШКОЛОВАЊЕ И НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД

106

Све активности везане за научноистраживачку, образовно-едукативну и публицистичку делатност на ВМА организационо су обједињене у Сектор за школовање и научноистраживачки рад. Корени школовања и усавршавања на ВМА сежу до 1922. године, када је устројена Војносанитетска школа, а сачувани су подаци да су курсеви намењени лекарима и апотекарима на одслужењу кадровског рока и први часови теоријске и практичне наставе за студенте Медицинског факултета у Београду организовани у некадашњој Главној војној болници средином тридесетих година прошлог века, а настава из хируршке пропедевтике и ратне хирургије одржавана је све до Другог светског рата. За санитетске официре одржавани су

бројни курсеви из домена заштите од бојних отрова, антимаљарични курс и други курсеви с циљем допуне војностручног знања активних санитетских официра. Одељење за школовање и научноистраживачки рад формирано је педесетих година прошлог века, са циљем да координира комплетну образовну и научноистраживачку активност. Данас се на ВМА организују различити облици и нивои школовања, научноистраживачког рада и многобројни програми усавршавања, намењени различитим образовним профилима здравствене струке. Стручне, научне и образовне потенцијале ВМА користи и велики број установа и појединачна изван система одбране.

Институт за медицинска истраживања

■ Историјат

Институт за патофизиологију формиран је на ВМА 1952. године, са основним задатком да се кроз научноистраживачки рад унапреде профилакса, дијагностика и лечење обољења и повреда од посебног значаја за војну медицину. У то време истраживани су аниктерични облици вирусног хепатитиса (за десет година на 16.000 испитаника), општа реакција организма на акутну тешку трауму и физиолошки ефекти вештачки изазвана хипотермије. Касније је назив института промењен у Институт за експерименталну медицину, у коме су реализовани истраживачки задаци повезани са изучавањем удружене радијационе повреде, синдромом узајамног погоршања код комбинованих траума, заштитом од јонизујућег зрачења и теренским истраживањима ефеката експлозије на организам. Крајем деведесетих година започела је реорганизација Института, који је назван Институт за медицинска истраживања, а у истраживањима се оријентише ка изучавању одговора организма на повреду на ћелијском, биохемијском и генетском нивоу. У том периоду у Институту су успешно започета истраживања из области генетичког инжењеринга, производња сопствених моноклонских антитела, укључивање у трансплантациону медицину, НК ћелија и имунодијагностику ХИВ.

■ Опис посла

Институт се састоји од четири одељења: Одељења за молекулску медицину, Одељења за клиничку и експерименталну имунологију, Одељења за клиничку и експерименталну патофизиологију и Одељења за узгој лабораторијских и експерименталних животиња. Активности Одељења за клиничку и експерименталну имунологију укључују редовну дијагностичку делатност – испитивање параметара имунског одговора: дијагноза и мониторинг особа са примарним имунодефицијенцијама, процена ефикасности имуносупресивних терапијских протокола, мониторинг особа са секундарним имунодефицијенцијама, процена имунског одговора особа инфицираних ХИВ-ом, фенотипске анализе код пацијената са хематолошким малигнитетима, одређивање присуства и концентрације аутоантитела. У Одсеку за молекулску генетику раде се молекуларно-генетске анализе наследне склоности ка тромбози, анализа клоналности Б-лимфоцита и анализа клоналности Т-лимфоцита, претежно код болесника са леукемијама и лимфомима. Методом полимеразне ланчане реакције (PCR) анализирају се детекције високоризичних сојева ХПВ вируса, детекција мутација у генима за тиопурин S-метилтрансферазу, детекција мутација протеина FLT3, као и детекција мутација у генима за *B-Raf*, *c-Kit*, *K-ras*. Консултативна делатност запослених на Институту обухвата учешће у Конзилијуму за лимфоме,

Конзилијуму Клинике за реуматологију и у тимовима за трансплантацију матичних ћелија и трансплантацију солидних органа. Научноистраживачки рад Института огледа се кроз руковођење пројектима које финансирају ВМА и МО, а већи број наставника су као сарадници укључени у пројекте које финансира Министарство за просвету и технолошки развој Републике Србије.

■ Највећа достигнућа

У области истраживања чињеница да су запослени у Институту публиковали више од 700 радова, да је завршено 60 дипломских радова, 70 магистарских радова, 65 докторских радова и да су радови цити-

рани више од 1.700 пута довољно говори о успеху истраживача. Наставници Института више деценија успешно руководе различитим пројектима (општа реакција организма на повреду, бласт траума, радијациона повреда, имунолошки и генетски одговор на трауму). У Институту су урађени први тестови из клиничке имунологије и отворено је прво одељење које се бави генетичким инжењерингом у болници (још у време СФРЈ). Отворена је и амбуланта за молекуларну дијагностику и урађен је експериментални модел трансплантације јетре.

*Начелник Института:
проф. др Звонко Магић*

Институт за научне информације

■ Историјат

Институт за научне информације основан је 1961. године. Под именом Институт за војномедицинску документацију (ИВМД) у почетку је био самостална установа, директно потчињена начелнику Санитетске управе Генералштаба тадашње ЈНА. Одмах по оснивању у његов састав ушла је редакција „Војносанитетског прегледа”, већ тада значајног и афирмисаног часописа који је почео да излази 1944. године, настављајући традицију „Војносанитетског гласника” (1930–1941). До краја 1961. године у састав ИВМД ушла је и стручна библиотека и фото-лабораторија ВМА. Иако се Институт од почетка налазио у згради ВМА, у њен састав ушао је тек 1992.

године као део Сектора за школовање и научноистраживачки рад ВМА, чији је саставни део и сада. Од 1969. године део Института постало је и Одељење за историју војног санитета, које је као специјализовани архив Санитетске управе почело са радом још 1952. године. Ово одељење је 1978. године преименовано у Архив санитетске службе и тај назив је задржан све до 2011. године, када је по новој формацији Института ушло у састав Одељења за библиотечку и архивску делатност. До промене назива Института у Институт за војномедицинске научне информације и документацију дошло је 1979. године, док је садашњи назив добио 1997. године. Институт је у свом саставу имао и штампарију у којој су штампане публикације мањег тиража, припремане од

стручњака запослених у Институту и његових спољних сарадника (*Рефератни билтен, Информативни билтен, Саопштење о новим књигама и др.*). Штампарија 2005. године прелази у састав Одељења за оператив-но-штабне послове ВМА, али наставља да по потреби штампа стручне публикације Института.

■ Опис посла

Основне делатности Института обухватају научно-информативну, библиотечку, архивску, издавачку и наставну делатност, које се одвијају кроз рад Одељења за обраду научних информација и издавачку делатност и Одељења за библиотечку и архивску делатност. Основна делатност Одељења за обраду научних информација и издавачку делатност јесте индексирање, односно садржинска обрада докумената из фонда стручне библиотеке Института, као и претраживање и дисеминација релевантних података из стручне литературе према захтевима корисника. У склопу Одељења налази се редакција „Војносанитетског прегледа“, часописа индексираног у најпознатијим светским базама биомедицинске научне публицистике, укључујући и *Science Citation Index Expanded (SCIE)*, базу која га прати од 2008. године. На основу вредности импакт фактора (фактор утицаја часописа), уврштен је у групу од 155 најутицајнијих светских часописа из области опште и интерне медицине. Главна делатност Одељења за библиотечку и архивску делатност односи се на набавку књига, часописа и научних база података. У оквиру Одељења налази се богато опремљена стручна библиотека намењена запосленима на ВМА, као и корисницима из грађанства. Оснивањем Медицинског факултета ВМА УО, она добија и улогу факултетске библиотеке са фондом од преко 42.000 монографских

публикација, преко 3.500 магистарских, докторских и специјалистичких радова и око 1.200 наслова научних часописа из области биомедицине. Сваке године фонд се попуни са око 400 нових наслова књига, укључујући и публикације које се добијају из Конгресне библиотеке у Вашингтону, с којом Институт као једина установа у овом делу Европе има дугогодишњу плодну сарадњу. Део Одељења представља Архив санитетске службе који се, као специјализовани војни архив, бави прикупљањем, смештајем, чувањем, заштитом, као и сређивањем и обрадом ратне и мирнодопске архивске грађе и регистраторског материјала, а део Архива је и приручна библиотека са око 200 наслова. Институт је и наставна база Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду. У њему се реализује практична настава на додипломским и последипломским студијама из Медицинске научне информатике и Медицине засноване на доказима.

■ Највећа достигнућа

Током више од пола века постојања Институт се развио у савремени центар за медицинску научну информатику. Као такав одувек је био значајна подршка свим делатностима ВМА (стручној, научноистраживачкој и наставној), али и осталим војноздравственим, као и цивилним здравственим, академским и научним институцијама. По томе је био и остао познат не само у земљи већ и у читавом региону, о чему сведоче бројна признања и захвалнице. *Војносанитетски преглед* један је од најутицајнијих часописа из области опште и интерне медицине у земљи и међу 155 најутицајнијих часописа ове врсте у свету.

Начелник Института:
проф. др *Силва Добрић*

Тренинг центар санитетске службе

■ Историјат

Историјат војномедицинског образовања које спроводи Тренинг центар започело је првим изворним службеним актима који су уређивали област војно-медицинског образовања; „Програм за полагање испита за чин мајора артиљеријско-техничких, санитетских, виших марвених лекара и војнослужбених мајора” из 1899. и „Програм за полагање испита за чин активних и резервних санитетских официера” из 1904. године. Војномедицинска школа формирана је 1922. године при Војној болници, а 1929. године формиран је интернат војних питомаца медицинара, као привремена установа Главне војне болнице, где су лекари, будући санитетски официри, на редовним медицинским студијама стицали војна знања. Претеча Школе резервних официера санитетске службе (ШРО СнСл) – Ђачка чета Главне војне болнице, основана је 1938. године и представља прво у целости организовано школовање за активне и резервне санитетске официре. Санитетско-официрска школа (СОШ) формирана је при Главној војној болници ЈА 1945. године, а од 1950. године се дели на две установе: Прву катедру, коју чине наставници војних и војностручних предмета и Школу за активне и резервне санитетске официре (ШАРСО), која обезбеђује услове за живот и рад слушалаца и питомаца, активних и резервних санитетских официера. Од тада је школовано више од 24.500 питомаца у трајању од најмање три, а нај-

дуже шест месеци. Прва катедра постаје Катедра за тактику и организацију санитетске службе 1957. године, а ШАРСО опет добија назив СОШ. Прва катедра и СОШ спајају се у једну организациону јединицу 1973. године, под јединственим називом Санитетска официрска школа, при чему катедра задржава свој назив и основне функције, а дотадашњи СОШ се трансформише у Наставни батаљон. Године 1979. долази до поновног раздвајања катедре и наставног батаљона, који се преименује у ШРО СнСл, сходно Одлуци о именовању школа резервних официера. Прва катедра се спаја са Одељењем за развој опреме под називом Одељење за наставу, развој и усавршавање, а касније прераста у Институт за организацију и развој. Од Одељења за наставу, развој и усавршавање и Школе резервних официера санитетске службе формирана је 1984. године организациона јединица под називом „Школа и курсеви”, која за сада школује и усавршава високи санитетски кадар – активне и резервне санитетске официре (лекаре, стоматологе и фармацеуте) из ЈНА и јединице територијалне одбране. Назив је промењен 1985. године у Центар за организацију и тактику санитетске службе, а 2009. године постао је Тренинг центар санитетске службе (ТЦ СнСл).

■ Опис посла

Задаци Тренинг центра су организација и реализација курсева, семинара, усавршавања, обуке на сани-

тетским средствима за ПВЛ, кандидата за официре СнСл, кандидата за мировне мисије, дипломиране лекаре, стоматологе и фармацеуте на добровољном служењу војног рока, активне и пасивне резерве за командне, управне и извршне дужности у јединицама и установама санитетске службе у миру, ванредном и ратном стању и мировним мисијама. У Тренинг центру се припремају тимови и екипе за рад у ванредним ситуацијама и масовним несрећама за све профиле здравствених радника, организују се курсеви и за потребе цивилне заштите, за санитетске официре у оквиру међународне војне сарадње, као и тренинзи и обуке мешовитих медицинских тимова за збрињавање п/о у масовним несрећама – катастрофама и ванредним ситуацијама. Тренинг центар је задужен за унапређење кооперативности и сарадње, размену искустава и организовање заједничких вежби и других облика сарадње са земљама у региону.

■ Највећа достигнућа

Од 1996. године реализовано је 30 здружених санитетско-тактичких вежби у сарадњи са јединицама ВС, цивилним здравственим установама, Црвеним крстом, Цивилном заштитом, јединицама МУП-а, Ватрогасно-спасилачким јединицама и органима локалне власти. ТЦ СнСл је први у ВС реализовао вежбе са садржајима као што су учешће Одрета ВС у мировним мисијама УН, санитетска подршка антитерористичких мисија и операција и решавање талачких криза, подршка цивилним властима у случају природних непогода, индустријских акцидента, епидемија и других масовних несрећа, израда елабората за логоровање и ПВ по протоколима земаља припадница ЕУ и Партнерства за мир. Од 1945. до данас у ТЦ СнСл кроз различита школовања и курсеве прошло је више од 38.000 полазника.

*Начелник Центра:
пуковник Драган Јовановић*

СЕКТОР ЗА ФАРМАЦИЈУ

112

■ Историјат

Први подаци о постојању војне апотеке у Београду односе се на Апотеку „Војног шпитаља”, основаног у Београду 1836. године. Као резултат свеукупног стручног, научног, фармацеутско-технолошког и едукативног статуса 1990. године војна апотека је добила назив Институт за фармацију. Данас, када је болнички фармацеут носилац фармацеутске здравствене заштите, када је његова делатност постала много комплекснија јер је усмерена и ка пацијенту, када је овај организациони део ВМА део установе која је увела Интегрисани систем менаџмента квалитетом, Институт за фармацију прерастао је у Сектор за фармацију.

■ Опис посла

Сектор за фармацију састоји се од четири функционална дела: Одељења санитетског материјала, Одељења за фармацеутску технологију, Одељења за испитивање и контролу лекова и Одељења за санитетско снабдевање и пријем санитетско потрошних средстава (СНПС). Правилно планирање лека, односно медицинског средства, правилно складиштење по пријему, праћење рока употребе и дистрибуција кориснику стални је посао у Одељењу санитетског материјала. Осим тога, праћење потрошње лекова значајан је фактор рационалне терапије и уштеде финансијских средстава. Затим, пружање

праве информације о леку, начину његове употребе, нежељеним дејствима, интеракцијама, како лекарима на клиникама и у институтима ВМА, тако и пацијентима у поликлиничкој апотеци, један је од најважнијих задатака фармацеута специјалиста фармакоинформатике. У Одељењу за фармацеутску технологију израђују се нестерилни течни, получврсти и чврсти галенски лекови (раствори, лосиони, капи, масти креме, гелови, прашкови, капсуле) магистрални лекови по рецептима лекара за поликлиничке пацијенте, као и стерилни галенски лекови (инфузије, инјекције и офталмолошки лекови, смеше за парентералну исхрану, раствори за чување и перфузију органа за трансплантацију). Одељење за испитивање и контролу лекова надлежно је за обављање контроле квалитета фармацеутских сировина, тј. активних и помоћних супстанци за израду галенских лекова, међупроизвода, галенских лекова, амбалаже и завојног материјала. Прати стабилност и утврђује рок употребе израђених галенских лекова, бави се модификацијом, ревалидацијом и верификацијом официјалних и интерних метода, као и развојем нових аналитичких метода. Одељење за санитетско снабдевање и пријем СНПС бави се планирањем лекова и медицинских средстава за рад клиника и института ВМА и континуирано их обезбеђује у случају дефицитарности.

■ Највећа достигнућа

Оно по чему је Сектор за фармацију препознатљив јесте израда специфичних галенских лекова, који су значајни због тога што се на њиховој примени заснивају специфичне оперативне процедуре као што су кардиохируршке операције и трансплантације бубрега и јетре, које се успешно обављају на ВМА. Израда смеша за парентералну исхрану је пионирски рад тима стручњака на ВМА. Реч је о леку који се примењује код пацијената који не могу или не смеју *per os* да

уносе храну, већ само путем интравенозне инфузије. Током претходних пет година Одељење за испитивање и контролу лекова је вишеструко верификовало квалитет, компетентност свог рада и обученост за обављање акредитованих испитивања, тако да је сада једна од три акредитоване лабораторије у Србији за специфична подручја испитивања.

Начелник Сектора:
проф. др Мирјана Антуновић

СЕКТОР ЗА ЛОГИСТИКУ

114

Основни задатак Сектора за логистику ВМА је обезбеђење свих материјално-техничких услова организацијским јединицама и ВМА за извршавање њихових наменских задатака, као и за стварање што повољнијих услова за запослене и пацијенте. Сектор је организован у ниже организацијске јединице (одељења), које су стручни органи специјализовани за извршавање појединих функција и садржаја логистичке подршке. Делокруг рада Сектора за логистику обухвата планирање, координацију и организацију оперативних и општих послова логистике, као и планирање, развој, усавршавање и организацију метролошке делатности, заштите од пожара, заштите на раду и заштите животне средине. Организацијске јединице Сектора задужене су и за планове набавки резервних материјала и потрошног материјала у сарадњи са свим организационим саставима, као и за смештај материјално-техничких средстава неопходних за функционисање ВМА. Одељење за одржавање је техничка подршка рада свих техничко-технолошких

система ВМА, структурно организована кроз три погона за одржавање: медицинске опреме, електронике и телекомуникационе и технолошке опреме, док одељење за општу логистику планира, организује и реализује задатке интендантске подршке ВМА преко одсека исхране и реферата за услуге. Одељење за инфраструктуру организује и спроводи грађевинску подршку у циљу потпуног обезбеђења потребних инфраструктурних услова за рад свих организационих састава ВМА. Стручно, плански и организовано реализује послове управљања, руковања и одржавања сложених и обимних термо-техничких, електроенергетских и техничко-технолошких система и објеката инфраструктуре. Реферат за транспорт бави се планирањем и извршавањем транспортних задатака и услуга за потребе ВМА, обуком професионалних возача и основним одржавањем моторних возила.

*Начелник Сектора:
пуковник Раде Губеринић*

← ВАРШАВСКИ СЕКТОР
ДУХОВНИОТ ЦЕНТАР

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ
АКАДЕМИЈЕ

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Медицински факултет Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду, јединствен у земљи и региону по томе што обједињује медицински и војни позив, примењује савремене приступе и сазнања из области медицинских наука, кроз организацију и реализацију школовања у систему одбране.

Војномедицинска академија је до доношења *Закона о високом образовању Републике Србије* 2005. године обављала последипломску наставу за стицање звања магистра и доктора наука, као и здравствене специјализације и субспецијализације из области медицине, стоматологије и фармације. Како је новим Законом било предвиђено да се последипломски облици школовања изводе само у високошколским установама које имају и додипломске студијске програме, Министарство одбране је, у циљу хармонизације високог образовања у систему одбране и његовог усклађивања са високим образовањем у Републици Србији, покренуло иницијативу за акредитацију студијских војнообразовних програма и формирање Универзитета одбране. У складу са тим ВМА је, након акредитације интегрисаних академских студија медицине у оквиру Високе школе ВМА и добијања дозволе за рад 20. маја 2009. године, уписала прву класу кадета школске 2009/2010. године. Акредитацијом академских специјалистичких студија и академских докторских студија из области медицине, паралел-

но са оснивањем Универзитета одбране у Београду 2011. године, Висока школа ВМА је прерасла у Медицински факултет ВМА и постала организациона јединица Универзитета одбране у Београду.

Медицински факултет ВМА примењује савремене приступе и сазнања из области медицинских наука, кроз организацију и реализацију школовања у систему одбране. У оквиру бројних пројеката Медицински факултет укључује наставнике и кадете у истраживања, чиме наставља богат научноистраживачки рад Војномедицинске академије. Осим изузетних резултата у редовној настави на Факултету, кадети учествују на конгресима и научним скуповима из области медицинских наука, војне медицине и едукативно-спортских такмичења. Наставници Факултета остварују богату публицистичку делатност, а поједине научне чланке објављују у најпрестижнијим светским часописима.

Основне делатности Факултета су високообразовна и научноистраживачка делатност. Високообразовна делатност обухвата организовање и спровођење студијских програма и програма образовања током живота. Студијски програми су интегрисане академске студије медицине, шест академских специјализација, три модула докторских академских студија и специјалистичке (субспецијалистичке) студије из области медицине. Факултет реализује и друге програме

усавршавања, путем курсева, семинара, радионица, стручних и научних саветовања и других облика усавршавања. Научноистраживачка делатност обухвата израду научноистраживачких радова ради развоја науке и стваралаштва, унапређивања делатности високог

образовања, односно унапређивања квалитета наставе, усавршавања научног подмлатка, увођења кадета и студената у научноистраживачки рад, као и стварање материјалних услова за рад и развој факултета.

Студијски програми

Акредитовани студијски програми су интегрисане академске студије медицине, шест академских специјализација и три модула докторских академских студија.

Интегрисане академске студије медицине трају шест година (12 семестара) и носе 360 ЕСП бодова, акредитоване за 50 кадета.

Специјалистичке академске студије медицине трају годину дана (2 семестра) и носе 60 ЕСП бодова, акредитоване за 60 студената.

Докторске академске студије медицине трају три године (6 семестара) и носе 180 ЕСП бодова, акредитоване за 20 студената.

Интегрисане академске студије

На интегрисаним студијама медицине спроводи се 34 обавезних и 33 изборна предмета. Кадетима је омогућен рад у малим групама. Настава је интерактивна и у свакодневном раду и учењу омогућено је коришћење интернета. На почетку студирања сваком кадету се додељује ментор који прати његов рад. Кадети који покажу интересовање и склоност за

научноистраживачки рад укључују се у научне пројекте. Такође, кадети се обучавају за збрињавање већег броја људи који се нађу на подручју природних катастрофа, али и масовних несрећа као што су дејство хемијских, биолошких и нуклеарних агенаса, са чиме се као обликом биотероризма савремени свет све чешће суочава.

Специфичности Медицинског факултета Војномедицинске академије

За све кандидате пре полагања пријемног испита неопходна је провера физичке способности, обавезан здравствени преглед и психолошко тестирање. Ови тестови су елиминационог карактера и само кадети који задовољавају критеријуме полажу пријемни испит из биологије и хемије. Кадети имају статус војних лица и за њих се пре почетка школовања спрово-

води војна обука. Све трошкове студирања (интернатски смештај, исхрана, уџбеници и остало) покрива Министарство одбране.

Интернет презентација Медицинског факултета је www.mfvma.mod.gov.rs

*Декан Медицинског факултета ВМА
Универзитета одбране у Београду
бригадни генерал
академик проф. др Миодраг Чолић*

Академик Чолић рођен је 1953. године. Након завршеног Медицинског факултета Универзитета у Београду 1977, специјализирао је клиничку физиологију на Војномедицинској академији 1983. године. Исте године завршио је магистарске студије из области клиничке имунологије и алергологије на Медицинском факултету у Београду, док је 1987. на ВМА одбранио докторску тезу. Са 33 године изабран је за најмлађег доцента на Војномедицинској академији, 1993. је стекао звање ванредног, а 1998. године редовног професора за предмет имунологија. У звање научног саветника на Медицинском факултету у Београду изабран је 2006. године.

Од 1997. до 2011. године био је на дужности начелника Института за медицинска истраживања ВМА, а од 2009. године налази се на месту декана Високе школе ВМА, односно Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране након акредитације 2011. године.

За време студија и у току службе добио је више награда и похвала, укључујући плакету Медицинског факултета у Београду за најбољег дипломираног студента. Награђен је Цвијићевом медаљом 2000. за посебне заслуге у области науке, 2005. добио је награду Српског лекарског друштва за научноистраживачки рад, а награду Министарства одбране Републике Србије за најбољи научноистраживачки пројекат добио је 2007. и 2010. године.

Из области молекуларне медицине усавршавао се у Америци, из области технологије хибридома у Великој Британији, као и на Институту за нуклеарне науке „Винча“ и на Институту за вирусологију, вакцине и сепуме „Торлак“.

Редовни је професор за ужу научну област имунологија на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране у Београду и на Медицинском факултету у Нишу. Гостујући је професор на докторским студијама на више факултета у земљи и иностранству и бави се консултативном делатношћу из области клиничке имунологије и трансплантационе медицине.

Руководилац је укупно 11 домаћих пројеката финансираних од МО Републике Србије и два међуна-

родна пројекта. Сарађивао је на три међународна пројекта и на шест пројеката финансираних од министарства надлежних за науку Републике Србије.

Руководилац је текућих пројеката: 2003. САНУ, Имунологија дендритичних ћелија у здрављу и болести; пројекти САНУ 2010–2014, Пројекат Министарства за науку и просвету Р. Србије; 2013–2015, Пројекат Министарства одбране, Истраживања биокомпатибилности наноматеријала и напредних биоматеријала.

Од 2009. редовни је члан Српске академије наука и уметности, а од 2004. године редовни члан Медицинске академије Српског лекарског друштва. Био је председник Балканске асоцијације имунолошких друштава и председник Друштва имунолога Србије. Члан је Друштва имунолога Србије, Друштва физиолога Србије, Друштва за микроскопију Србије и Европског удружења за макрофаге и дендритичне ћелије.

До 2012. године објавио је пет књига и укупно 760 радова, од тога 172 рада са SCI листе.

The background is a solid dark blue color. On the left side, there are several horizontal, wavy lines in a lighter shade of blue, creating a sense of movement or depth. In the upper left quadrant, there is a faint, light-colored silhouette of a mountain range with several peaks.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА И МИРОВНЕ МИСИЈЕ

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА И МИРОВНЕ МИСИЈЕ

Војномедицинска академија интензивно учествује у активностима међународне сарадње у области здравства, кроз сарадњу са великим бројем војних и цивилних здравствених установа широм света. ВМА је препозната као водећа установа ове врсте у региону, са завидним угледом на светском нивоу. Представници ВМА активни су и запажени учесници светских и домаћих научних скупова, конгреса и конференција.

Медицинском особљу ВМА омогућено је да се усавршава у најеминентнијим светским центрима, а светски стручњаци долазе у ову установу као гостујући професори. Војномедицинска академија сарађује са више од 40 држава, регионалних, европских и међународних организација. Размена искустава и знања из области лечења, могућности школовања, усавршавања и обуке припадника санитетских служби, заједничко учествовање санитетских тимова у мировним мисијама најчешћи су разлози бројних посета страних делегација ВМА. Теме интересовања приликом ових сусрета одnose се на лечење, школовање и научноистраживачки рад, а посебно на јединствена искуства запослених на ВМА у домену ратне хирургије, збрињавања повређених и оболелих у условима масовних катастрофа и посттрауматског стресног синдрома.

Активно учешће представника војног здравства у мировним операцијама и међународним активностима Министарства одбране и Војске Србије један је од најважнијих аспеката међународне сарадње. Учесће у мировним мисијама велики је професионални и лични изазов

за војне лекаре и медицинско особље. Сем заједничког рада и размене искустава са колегама широм света, који је од великог значаја за даљи развој професионалне каријере, они стичу и велико лично искуство (усавршавање језика, упознавање различитих култура и сл). И Медицински факултет ВМА препознао је значај учешћа војних лекара у мировним мисијама, па кадете кроз програм образовања припрема за све изазове које их тамо чекају. Пријављивање за учешће у мировним мисијама је на добровољној бази. Интерес ВМА да њено особље учествује у мировним мисијама је вишеструк – то је јединствена прилика за стицање нових знања и међународно промовисање ВМА. Санитетски тимови већ низ година на најбољи могући начин представљају нашу земљу у мировним мисијама Уједињених нација и Европске уније.

ВМА се природно намеће као регионални лидер војномедицинске сарадње. У складу са тим, развија капацитете Тренинг центра за обуку санитетског особља да у будућности и званично преузме улогу базе за обуку санитетског особља из целог региона и шире.

The background is a solid dark blue color. On the left side, there are several horizontal, wavy lines in a lighter shade of blue, creating a sense of movement or depth. In the upper left quadrant, there is a faint, light-colored silhouette of a mountain range or a series of peaks.

ГОСТУЈУЋИ
ПРОФЕСОРИ

ПРОФ. ДР
ВАНГ ЖЕНГУО
 (PROF. WANG ZHENG GUO,
 M.D. PH.D)

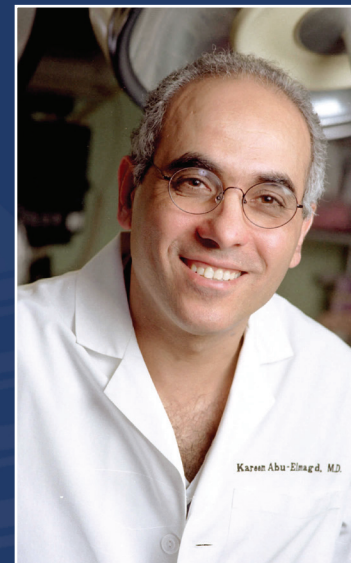
Професор на Институту за хирургију Трећег војномедицинског Универзитета у Чонкингу, НР Кина, један је од оснивача модерног хируршког збрињавања трауме у НР Кини. Каријеру је посветио истраживачком раду у области бласт повреда, ратне трауме и ратне хирургије уопште. Члан је Медицинског одељења Кинеске академије наука и због своје изузетности у научно-истраживачком раду носилац је највећих националних награда и одликовања. Аутор је великог броја књига и преко 300 научних радова објављених на енглеском језику. Председник је Кинеског удружења трауматолога и активни члан извршних тела многих међународних

асоцијација које се, пре свега, баве истраживањем механизма настанка, превенције и лечења ратних и саобраћајних повреда. Активну сарадњу са ВМА и њеним стручњацима генералом проф. др Миломиром Тодорићем и пуковником проф. др Ј. Савићем отпочео је 1994. године у Санкт Петербургу, током одржавања Седмог међународног симпозијума о ратној рани. Захваљујући проф. Вангу, наша искуства у домену збрињавања ратне трауме представљена су на Међународном конгресу о трауми, одржаном у Пекингу 1996. године, а неколико година касније промовисан је у гостујућег професора ВМА.

ПРОФ. ДР **КАРИМ АБУ ЕЛМАГД**
 (PROF. KAREEM ABU-ELMAGD, M.D. PH.D)

Професор је хирургије на Медицинском факултету Универзитета у Питсбургу, САД и директор Центра за интестиналну рехабилитацију и трансплантацију (Thomas E. Starzl Transplantation Institute). Руководи програмом у оквиру којег је од 1990. године извршено више од 450 трансплантација црева. Познат је по развоју и стандардизацији многих хируршких метода и посттрансплантационих терапеутских третмана. Његов истраживачки рад обухвата пројекте у доменима имунолошке модуларације цревног графта, индукци-

оне терапије код трансплантације црева, мултивисцералне трансплантације и рецидива примарне билијарне цирозе, примарног склерозантног холангитиса и аутоимуног хепатитиса након трансплантације јетре. Изузетно је значајан његов допринос у области порталне хипертензивне хирургије. Члан је Америчког удружења за проучавање болести јетре, Међународног друштва за трансплантацију јетре, Америчког друштва за трансплантацију и престижне Америчке хируршке асоцијације. Гостујући је професор ВМА од 1998. године.

ПРОФ. ДР
МИОДРАГ СТОЈКОВИЋ
(PROF. MIODRAG STOJKOVIC,
M.D. PH.D)

Носилац је високих признања за заслуге у научноистраживачком раду у области генетике. Након студија на Ветеринарском факултету у Београду, последипломске студије завршио је у Минхену на Универзитету Лудвиг-Максимилијан. Докторирао је 1996. године из области ембриологије и биотехнологије, а наредне године постао један од првих научника у Европи који почиње интензивно да ради на клонирању домаћих животиња. У Центру за хуману репродукцију у Њукаслу, Велика Британија, највећем светском генетичком центру, 2002. године постао је први научник у Великој Британији коме полази за руком да издвоји линију ембрионалних матичних ћелија. Захваљујући научним достигнућима, 2004. године добио је дозволу британ-

ске Комисије за људску репродукцију да први у Европи почне да ради на стварању људских ембрионалних матичних ћелија, а исте године је проглашен за једног од 12 најперспективнијих научника на свету. До децембра 2011. године био је главни уредник америчког научног часописа „Stem cells“, а данас је заменик директора Института за истраживање „Принц Филип“ у Валенсији, шеф катедре за хуману генетику Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу и председник Управног одбора Института за молекуларну генетику и генетичко инжењерство у Београду. Оснивач је специјалне болнице за лечење стерилитета у Лесковцу и добитник Сретењског ордена. За гостујућег професора ВМА изабран је 2006. године.

ПРОФ. ДР **НОРМАН РИЧ**
(PROF. NORMAN RICH, M.D. PH.D)

Доајен је васкуларне и ратне хирургије и некадашњи главни хирург оружаних снага Сједињених Америчких Држава. Оснивач је Америчког удружења за васкуларну хирургију и члан Америчког колеџа хирурга, Америчког удружења за хирургију трауме и других престижних националних и међународних друштава. Држао је предавања у више од 35 држава, док његов стручни опус обу-

хвата више од 300 текстова објављених у најпрестижнијим светским часописима и пет књига. Велику почит указали су му студенти, колеге и сви они инспирисани његовим животом и радом кроз збирку научних чланака „Festschrift“, која садржи преко 170 писама, међу којима и писмо бившег председника САД Џорџа Буша. За гостујућег професора ВМА изабран је 2007. године.

ГЕНЕРАЛ-МАЈОР ПРОФ. ДР **ЛАИФ СВЕРЕ РОСЕН**
(MAJOR GENERAL, PROF. LEIF SVERRE ROSEN, M.D. PH.D)

Командант здружених санитетских снага Краљевине Норвешке у пензији, ванредни професор и консултант из опште и васкуларне хирургије на клиници Акер, Универзитет Осло. Заслужан је за успостављање плодноне билатералне сарадње између војних санитетских служби Србије и Норвешке, која је омогућила размену стручњака и искустава у области ратне медицине и хирургије, али и на пољу збрињавања повређених и оболелих у условима масовних катастрофа. Члан је више аме-

ричких удружења, Норвешке медицинске асоцијације, Норвешке и Скандинавске васкуларне асоцијације. Стручне публикације обухватају 39 чланака, 30 апстраката и 11 књига. Статус гостујућег професора има и у Меморијалној болници Паркленд, Општој болници Сан Франциско, Универзитету Дејвис, Медицинско-научном центру у Орегону, Медицинским центрима Вашингтон и Рамзи, болници Хенри Форд и другим здравственим установама. Изабран је за гостујућег професора ВМА 2008. године.

ПРОФ. ДР **ТОМАС ЏОН**
(PROF. THOMAS JOHN, M.D. PH.D)

Водећи је светски офталмохирург и професор на Универзитету Лојола у Чикагу, САД. Један је од родоначелника ламинарне кератопластике, лидер у области ласерске и рефрактивне хирургије ока и бешавне хирургије катаракте са имплантацијом тзв. премијум сочива. Примењује и перманентно усавршава нове методе у хирургији рожњаче, глаукома и трансплантацији амниотичке мембране. Дизајнирао је више савремених хируршких инструмената и апарата који су нашли примену у хи-

рургији ока. Истакнути је члан највећих европских и светских асоцијација за рефрактивну хирургију и хирургију предњег сегмента ока. Добитник је бројних награда и доприносе у области офталмологије. Члан је уређивачког одбора неколико престижних офталмолошких магазина, аутор три књиге, преко 70 високо индексираних научних радова и члан је многих значајних асоцијација у области офталмологије. Изабран је за гостујућег професора ВМА 2008. године.

ПРОФ. ДР **ЏОН ВОЛФ**
(PROF. JOHN WOLFE, M.D. PH.D)

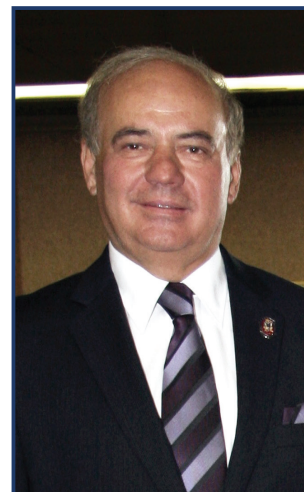
Један је од водећих европских ауторитета у васкуларној хирургији. Био је председник Европског удружења васкуларних хирурга, Одбора за развој васкуларне хирургије у Европи и борда Краљевског удружења Велике Британије и Ирске. Један је од предавача на Краљевском колеџу хирурга у Лондону и уважен професор на многим медицинским факултетима у свету. Објавио

је преко 250 чланака и 90 поглавља у књигама. Почасни је сарадник Удружења васкуларних хирурга у Индији, Швајцарској и Јужној Африци. Председник је Одбора за образовање и обуку Европског удружења за васкуларну хирургију и њихов представник у савету Светске федерације васкуларних удружења. За гостујућег професора ВМА изабран је 2010. године.

ПРОФ. ДР **ЈОРДАН САВЕСКИ**
(PROF. JORDAN SAVESKI, M.D. PH.D)

Светски признати трауматолог редовни је професор хирургије и некадашњи декан Медицинског факултета Универзитета у Скопљу. Усавршавао се у еминентним светским здравственим институцијама у Охају, ХанOVERу, Хелсинкију и Лудвигсхафену. Добитник је

више престижних награда и признања и члан више националних и интернационалних ортопедско-трауматолошких организација. Аутор је 202 научна рада, као и седам књига. Изабран је за гостујућег професора ВМА 2010. године.

ПРОФ. ДР ЧАБА ЦИНИЧ
(PROF. CSABA DZSINICH, M.D. PH.D)

Редовни је професор и васкуларни хирург у централној војној болници Националног института за здравље у Мађарској. Од 1995. године извео је преко 11.000 оперативних захвата на васкуларном систему. Зачетник је многих модерних метода и сматра се пиониром у области хибридних операција на торакалној аорти у Мађарској. Његов научноистраживачки рад обухвата и период од 16 месеци истраживања на клиници Мејо у области превенције исхемије кичмене мождине. Добитник је више зна-

чајних одликовања и награда Владе Републике Мађарске, десет година провео је као члан уређивачког одбора EJVES-a (*European Journal of Vascular and Endovascular Surgery*) и регионални је уредник Међународног журнала о ангиологији (*Journal of International Angiology*). Оснивач је Централног европског форума васкуларне медицине, аутор више од 165 научних радова и преко 18 поглавља у међународним уџбеницима. Гостујући је професор ВМА од 2010. године.

Један је од водећих стручњака у области кардиохирургије. Директор је Програма за механичку потпору циркулацији у болници Свети Лука тексашког Института за срце, заменик директора Програма за трансплантацију у Хјустону, САД и доцент при Одсеку за кардиоторакалну и васкуларну хирургију на Универзитету у Тексасу. У свом раду фокусиран је на хируршко збрињавање тешких срчаних обољења, а посебно у области трансплантације срца и механичке потпоре циркулацији. Годишње учествује у преко 400 кардиоваскуларних оперативних захвата, а током каријере самостално је извео или асистирао у више од 200 трансплантација срца. Након завршеног Медицинског факултета у Љубљани, део војног рока у тадашњој ЈНА провео је у Школи резер-

вних официра на Клиници за ургентну медицину ВМА. Од 1984. године живи и ради у Хјустону, у једној од најпознатијих и најцењенијих кардиохируршких институција у свету. Аутор је и коаутор око 200 радова у водећим стручним и научним часописима, од којих је већи број имао прилике и да презентује на бројним научним и стручним међународним скуповима и конгресима. Тражени је консултант у бројним међународним публикацијама и члан већег броја научних и медицинских организација, укључујући Међународно удружење за трансплантацију срца, Америчко медицинско удружење и Међународно удружење за минимално инвазивну кардиохирургију. Промовисан је у гостујућег професора ВМА 2011. године.

ДОЦ. ДР ИГОР ГРЕГОРИЧ
(IGOR GREGORIC, M.D. PH.D)

ПРОФ. ДР **ДИРК ДЕ РИДЕР**
(PROF. DIRK DE RIDDER, M.D. PH.D)

Начелник Клинике за функционалну и женску урологију у болници Гастхушберг при Католичком универзитету Левен, Белгија, један је од најзначајнијих европских стручњака у области женске, функционалне и реконструктивне урологије, као и неуроурологије. Члан је борда Европског удружења за женску и функционалну урологију и председавајући Комитета за стандардизацију Међународног удружења за инконтиненцију. Главни је координатор и ме-

дицински директор Центра за мултиплу склерозу у Мелсбруку, Белгија, од 2000. године, а обављао је функцију председника Европског удружења за неуроурологију од 2004. до 2007. године. Од 2005. године води интегрисани програм за репарацију постпорођајних везиковагиналних фистула у Кисанту, ДР Конго. Аутор је и коаутор више од 160 радова објављених у најзначајнијим стручним часописима. Промовисан је у гостујућег професора ВМА 2013. године.

НАЧЕЛНИЦИ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ
АКАДЕМИЈЕ

УПРАВНИЦИ ВОЈНЕ БОЛНИЦЕ (1844–1930)

138

**ДР КАРЛО БЕЛОНИ
(1806–1877)**

Управник Солдатског шпитаља формираног 1836. године у Београду, претече Централне војне болнице формиране 1844. године, чију традицију баштини ВМА. Рођен је 1806. године у месту Леви у Горњој Мађарској (тадашња Аустрија), у словачкој лутеранској породици. Био је лекар и руководилац српског војног санитета од 1847. године. У Главној војној управи, установљеној 1859. године, руководио је Војносанитетским одсеком, а 1863. године, након што је организовано Министарство војно, био је шеф одсека у Министарству. Учинио је много на утемељењу наше војносанитетске службе. Отварао је и уређивао „војене шпитаље“, војне болнице, ангажовао је (углавном из Аустрије) стране лекаре и ранаре – хирурге, као и прве војне апотекаре. Био је оснивач Сместилишта лекова и прибора Главног депоа (касније санитетско-апотекарско слагалиште), а израдио је и прву Војну фармакопеју, по угледу на аустријску.

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ДР ЈОСИФ ХОЛЕЦ
(1835–1898)**

Управник Централне војне болнице од 1873. године. Рођен је у Туржи, Чешка. Студирао је медицину у Прагу и Бечу, где је 1861. године промовисан за доктора медицине, хирургије и магистра акушерства. Исте године прешао је у Србију, где је радио као срески лекар у Параћину и окружни физикус у Крушевцу. Као војни лекар од 1866. године, прво је распоређен у трупи, а затим на Унутрашњем одељењу Војне болнице у Београду, чији је управник био од 1873. године. Учествовао је у српско-турским ратовима и српско-бугарском рату, обављајући значајне дужности у оквиру санитетске службе. Као истакнути санитетски официр био је стални члан првог Војносанитетског комитета. Један је од оснивача Српског лекарског друштва. Одликован је Таковским крстом и бројним другим одличјима.

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ДР ДИМИТРИЈЕ
ГЕРАСИМОВИЋ (1855–1906)**

Рођен је 1855. године у селу Барошевац, срез колубарски, округ београдски. Као државни питомац студирао је медицину на Медицинском факултету у Бечу, где је дипломирао 1883.

године. Као студент учествовао је у ратовима од 1876. до 1878. године. Радио је као срески лекар и физикус, а од 1884. године био је у војној служби, радећи као лекар у јединицама, а затим као шеф санитетског одесека Ађутантског одељења Команде активне војске. У два наврата био је управник Војне болнице у Београду, а од 1903. године начелник санитета у Министарству војном. Био је предавач на Војној академији и члан Главног одбора Друштва Црвеног крста. Објавио је бројна вредна дела и дао значајан допринос унапређењу нашег војног санитета. Одликован је бројним одличјима.

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ДР СВЕТОЗАР АРСЕНИЈЕВИЋ
(1854–1932)**

Рођен је у Варварину, медицину је студирао у Бечу, где је дипломирао 1890. године, а претходно апсолвирао на Природно-математичком одеку Велике школе. Као студент уче-

ствовао је у ратовима од 1876. до 1878. године, док је од 1890. године био на служби у Војној болници у Београду. Био је управник и шеф Унутрашњег одељења Војне болнице у Ваљеву, Крагујевцу, Зајечару, затим и управник Централне војне болнице у Београду од 1902. године. Био је управник Главног санитетског слагалишта, а од 1910. године и референт санитета Дунавске дивизијске области. У ратовима од 1912. до 1916. године био је начелник санитета Треће армије, а затим и председник Лекарске комисије у Тулону. Носилац је највиших одличја и признања.

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ДР РОМАН СОНДЕРМАЈЕР
(1861–1923)**

Рођен је у Черновицама, Буковина (Аустријско царство), а дипломирао је на Медицинском факултету Универзитета у Кракову. Дошао је у Србију 1889. године, на позив тадашњег начелника војног санитета пук. др Михајила Марковића. Био је први шеф хируршког одељења Војне болнице у Београду, начелник санитета Министарства војног од 1906. до 1909, управник Опште војне болнице у Београду од 1909. до 1912. и од 1918. до 1920. године, инспектор санитетски од 1914. до 1915, начелник санитета Врховне команде од 1916. до 1917. и председник Војносанитетског комитета од 1920. до 1923. године. Модернизовао је нашу војну хирургију. Први је на хируршком одељењу војне болнице спровео поделу на асептично и септично лечење и на тај начин допринео да се код нашег народа створи неограничено поверење у позитивну хирургију. Увео је бесплатно хируршко збрињавање киле код војних обвезника, чиме је знатно повећан број лица способних за активну војну службу, али и радно способног становништва.

**САНИТЕТСКИ ЋЕНЕРАЛ
ДР ЧЕДОМИР ЂУРЂЕВИЋ
(1866–1940)**

Рођен је у Крагујевцу, а дипломирао је на Медицинском факултету у Бечу. Од 1893. године радио је као војни лекар у више гарнизона. Специјализирао је хирургију код проф. др Гусенбајера у Бечу, а по повратку је обављао дужност начелника Хируршког одељења Војне болнице у Београду. За време балканских ратова био је шеф санитета Прве армије, а у Првом светском рату председник комисије за сузбијање пегавца при Врховној команди. Био је управник прихватне болнице у Скадру, шеф Хируршког одељења Српске војне болнице у Солуну и хирург консултант у Врховној команди. Управник Опште војне болнице био је од 1920. до 1922. године. Изабран је за ванредног професора ратне хирургије на Медицинском факултету у Београду 1922. године. У чин санитетског ђенерала унапређен је 1928. и постављен за начелника санитета Треће армије у Скопљу. Забележен је његов велики допринос раду Српског лекарског друштва, Лекарске коморе, Црвеног крста. Сарађивао је на остваривању балканске сарадње и био председник Балканске конференције.

**САНИТЕТСКИ
ЂЕНЕРАЛ
ДР СИМА
КАРАНОВИЋ
(1866–1928)**

Рођен је у Новом у Босанској крајини, а медицину је завршио у Бечу 1895. године. По завршетку студија постављен је за лекара војне болнице у Крагујевцу, а потом у Београду. Био је референт санитета Дунавске дивизијске области, службовао у санитету Министарства, био лекар и наставник на Војној академији. У балканским ратовима и Првом светском рату службовао је у Врховној команди. Био је управник Сталне војне болнице у Београду, а потом начелник санитета у Министарству. Истакао се као познавалац организације и администрације војносанитетске службе, писац бројних прописа, правила и упута, повећао је број војних специјалиста и стипендиста и тиме знатно унапредио санитетски официрски кадар. Прву Војносанитетску школу при Главној војној болници за спремање санитетских помоћника основао је 1923. године.

УПРАВНИЦИ ГЛАВНЕ ВОЈНЕ БОЛНИЦЕ (1930–1941)

142

**САНИТЕТСКИ ЂЕНЕРАЛ
ДР САВА ПОПОВИЋ
(1871–1944)**

Рођен је 1871. године у селу Лужане код Алексинца. Као војни стипендиста уписао је Медицински факултет у Петрограду, али је студије наставио у Грацу (Аустрија), где је и дипломирао.

Почео је да ради као војни лекар 1900. године, али је своје усавршавање наставио у интернистици и зубарству на клиникама у иностранству – у Берлину, Минхену, Грацу. Служио је као трупни лекар, лекар у војним болницама, а потом као управник болница у скоро свим гарнизонима. У току Првог светског рата био је начелник санитета Друге армије на Солунском фронту. Од 1920. до 1929. године обављао је дужност начелника санитета Друге армијске области и управника Сталне војне болнице Прве армијске области. У чин санитарског бригадног генерала промовисан је 1923. године, а санитарског ђенерала 1930. године. Био је управник Главне војне болнице од 1930. до 1933. године, а од 1933. до 1935. године начелник санитарског одељења у Министарству војске и морнарице. Поред редовних дужности, ангажовао се у Српском лекарском друштву, Црвеном крсту и другим стручним и хуманитарним организацијама. Његова дела су књиге „Ратне успомене“ и „Ратне забелешке“.

**САНИТЕТСКИ БРИГАДНИ
ЂЕНЕРАЛ ДР ЖАРКО
ТРПКОВИЋ (1874–1946)**

Рођен је у Зајечару, школу медицине завршио је у Грацу, а специјализацију из окулистике у Москви. Био је шеф очног одељења Војне болнице у Београду, а потом и управник Главне војне болнице од 1933. до 1934. године. Био је активни учесник ослободилачких ратова Србије. Носилац је одликовања Светог Саве другог, трећег, четвртог и петог степена, Карађорђевог звезде четвртог степена, Белог орла четвртог и петог степена, Златне и Сребрне медаље за храброст и ревносну службу, Крста милосрђа, Албанске споменице, Споменице ратова 1912–1918 и енглеског ордена за посебне војне заслуге.

**САНИТЕТСКИ БРИГАДНИ
ЂЕНЕРАЛ ДР МИЛАН
ДИМИТРИЈЕВИЋ (1873–1949)**

Рођен је 1873. године у Крушевцу. У редове санитетских официра ступио је 1910. године и одмах му је, поред дужности трупног лекара, поверена привремена војна болница у Пожа-

ревцу. У балканским ратовима и Првом светском рату заузимао је положаје трупног лекара, командира болничке чете, управника Битољске сталне војне болнице и референта дивизијског санитета. По завршетку рата је био начелник Велике сталне војне болнице у Сарајеву, затим начелник санитета Прве армијске области, помоћник начелника Санитетског одељења Министарства војске и морнарице и заступник начелника санитета. Управник Главне војне болнице био је од 1934. до 1936. године. Одликован је Орденом Светог Саве.

**САНИТЕТСКИ ЂЕНЕРАЛ
ДР ЂОРЂЕ ПРОТИЋ
(1879–1950)**

Рођен је у Београду, студије медицине завршио је у Берлину, а 1911. године упућен је на специјализацију хигијене и бактериологије. У балканским ратовима и у Првом светском рату радио

је као трупни лекар, управник болнице, хигијеничар Друге армије и управник Рековаленсцентног центра у Солуну. Након Првог светског рата био је оснивач Института за ратну хигијену новоформираног Медицинског факултета у Београду, где је радио као хоноарни професор хигијене. Завршио је курс за бојне отрове. Службовао је у санитетском одељењу Министарства војске и морнарице и био професор хигијене на Војној академији. У чин санитетског бригадног ђенерала унапређен је 1928, а санитетског ђенерала 1936. године. Био је први управник Војнохигијенског завода Главне војне болнице од 1930. до 1936, а затим управник Главне војне болнице од 1936. до 1939. године.

**САНИТЕТСКИ
ЂЕНЕРАЛ
ДР ВОЈИСЛАВ
С. ПОПОВИЋ
(РОЂЕН 1878)**

Рођен је у Аранђеловцу, а Медицински факултет је завршио у Петрограду, Русија. Учествовао је у балканским ратовима као резервни санитарски официр. У војну службу ступио је 1915. године и активиран у чин санитарског мајора. У чин санитарског ђенерала унапређен је 1939. године. У периоду од 1927. до 1930. године био је управник Сталне војне болнице Пете армијске области, затим референт санитета у Команди Пете, а потом и Друге армијске области. Од 1937. до 1939. године био је Управник Војнохигијенског завода, а до почетка Другог светског рата и вршилац дужности управника Главне војне болнице од 1939. до 1941. године.

УПРАВНИЦИ ГЛАВНЕ ВОЈНЕ БОЛНИЦЕ (1944–1949)

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ДР ИВИЦА ПАВЛЕТИЋ
(1914–1984)**

Рођен је у Бакру, а медицину је студирао на Свеучилишту у Загребу. Као млад лекар је радио у Судско-медицинском заводу у Загребу, а непосредно пред Други светски рат започео је специјализацију из хирургије. Због рада за Народноослободилачки покрет, 1942. године интерниран је у логор Јасеновац, одакле је почетком 1943. ослобођен. Након доласка у НОВЈ био је лекар у Првој пролетерској бригади, а касније члан мобилне хируршке екипе Друге пролетерске дивизије. Од 1944. године био је члан првог уредништва „Војносанитетског прегледа“, а исте године је, у току борби за ослобођење Београда, постављен за првог управника Главне војне болнице. У априлу 1945. године упућен је на усавршавање у лењинградску Војномедицинску академију, где се упознао са достигнућима совјетске ратне хирургије. У априлу 1946. упућен је са још неколико хирурга официра ЈНА на Медицински факултет у Београду са задатком да као редовни наставни предмет уведу наставу из ратне хирургије. На дужност секретара „Војносанитетског прегледа“ прешао је 1954. године, а 1961. постављен је за првог начелника новоформираног Института за војномедицинску документацију

и главног и одговорног уредника „Војносанитетског прегледа“. Заслужено је добио многа признања и висока војна одликовања.

**САНИТЕТСКИ ПУКОВНИК
ПРОФ. ДР ВОЈИСЛАВ К.
СТОЈАНОВИЋ (1906–1991)**

Рођен је у Нишу, а на Медицинском факултету у Београду дипломирао је 1929. године. Ступио је у војну службу и почео специјализацију из хирургије. По завршеној специјализацији постављен је за шефа хируршког одељења сталне Косовске војне болнице. Примео је дужност шефа Хируршког одељења Бановинске болнице у Прокупљу 1938. године. Од 1941. године учествовао је у НОБ-у као хирург, а 1944. постављен је за хирурга Главног штаба НОВ и ПОЈ за Србију. Дужност управника Главне војне болнице обављао је од марта до јула 1945. године. Демобилисан је 1949, у чину санитетског пуковника. Ускоро је постављен за управника Друге хируршке клинике и на тој дужности остао је до 1977. године. За редовног професора хирургије Медицинског факултета у Београду изабран је 1955, а наредне године за шефа хируршке катедре. Био је пионир кардијалне и васкуларне хирургије на нашим простори-

ма. Први је применио локалну хипотермију у хирургији отвореног срца, која је касније постала прихваћена метода. Био је један од најактивнијих чланова Хируршке секције Српског лекарског друштва, оснивач Научног друштва Србије и његов дугогодишњи председник, председник Савеза удружења универзитетских наставника и других научних радника Југославије, председник Међународног друштва универзитетских професора и доцента, један од оснивача и председник Европског друштва за кардиоваскуларну хирургију. Био је члан Међународног хируршког друштва, Француске академије хирургије и Националне медицинске академије Француске. Носилац је Партизанске споменице 1941, француског ордена Легије части, добитник Октобарске награде Београда 1962. године, Седмојулске награде 1969, награде АВНОЈ-а 1976. године. Носилац је медаља Универзитета у Стразбуру, Академије наука СССР-а, Хумболтовог универзитета, Универзитета у Глазгову, Института академије медицинских наука за хирургију срца и крвних судова и Научног друштва хирурга СССР-а и медаље „Туркенија“ чехословачког удружења хирурга. Одржао је бројна предавања и изводио демонстрационе операције у земљи и свету. Био је гостујући професор на најпрестижнијим универзитетским центрима у Француској, Немачкој, Италији, Енглеској, Либији, САД и СССР-у. Објавио је више од 480 радова и пет књига.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ДР ВОЈИСЛАВ ДУЛИЋ
(1900–1953)**

Рођен је 1900. године у селу Брежане, Пожаревачки срез. Основну школу завршио је у родном селу, три разреда гимназије у Пожаревцу, када му је почетак Првог светског рата прекинуо даље школовање. Заједно са српском војском повлачио се преко о Албаније и укрцао у савезнички брод за Корзику, а потом за Француску. У граду Поатијеу наставио је школовање у лицеју. Потом је завршио и Медицински факултет у Београду, па отишао у родни крај, где је радио као лекар опште праксе. Због сарадње са тада илегалном Комунистичком партијом Југославије ухапшен је 1937. године и у београдској Главњачи провео три месеца. Од априла 1941. године до капитулације југословенске војске налазио се на дужности лекара Дринске дивизије. Ступио је у редове Крагујевачког партизанског одреда 1941. године као одредски лекар. У току Народноослободилачког рата био је на дужностима референта санитета Прве и Друге пролетерске бригаде, Другог народноослободилачког корпуса и начелник санитета Главног штаба Србије. По ослобођењу Београда постављен је за повереника народног здравља за Србију. Од јула 1945. године до децембра 1946. године био је на дужности

управника Главне војне болнице Југословенске армије, а од децембра 1946. до смрти на служби у Генералштабу ЈНА као старији инспектор санитетске службе. За показану храброст, пожртвовање и успехе у руковођењу санитетском службом својих јединица у НОР-у одликован је Орденом заслуге за народ првог

реда, Орденом братства и јединства првог реда, Партизанском звездом другог реда, Орденом Народне армије другог реда и Орденом за храброст. Носилац је Споменице 1941, био је народни посланик Народне скупштине Србије и потпредседник Главног одбора Црвеног крста Југославије.

НАЧЕЛНИЦИ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ (1949–2011)

148

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ДР ХЕРБЕРТ КРАУС
(1910–1970)**

Рођен је у Бачинцима у Срему, а Медицински факултет завршио је 1936. године у Загребу. Народноослободилачком покрету приступио је 1941. године. Био је лекар Ваљевског и Првог шумадијског одреда, затим је радио у партизанским болницама у Новој Вароши и Фочи, а од 1942. године је био на дужности у Санитетском одсеку Врховног штаба. Након ослобођења био је на разним руководећим дужностима у Санитетској служби Југословенске народне армије, између осталог и начелник Главне војне болнице и начелник ВМА од 1949. до 1953. и од 1954. до 1956. године. Од 1956. године у државној управи обављао је функције секретара за народно здравље Савезног извршног већа и директора Савезног завода за здравствену заштиту.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ДР МОНИ ЛЕВИ
(1896–1986)**

Рођен је у Травнику, а Медицински факултет је завршио у Бечу 1923. године. Због револуционарног рада 1929. године осуђен је на десет година затвора, које је провео у Сремској Митровици, Лепоглави и Марибору. Од првих дана устанка у Босни и Херцеговини, 1941. године, прикључио се Народноослободилачком рату и постао управник прве партизанске болнице у Дрвару. Био је референт санитета Седме крајишке бригаде, лекар у болници Прве пролетерске дивизије, референт санитета Шеснаесте војвођанске дивизије и Трећег корпуса Народноослободилачке војске Југославије. Био је активни учесник Првог конгреса партизанских лекара одржаног у Босанском Петровцу 1942. године и битака на Неретви и Сутјесци. Након рата обављао је дужност начелника санитетског одељења Шесте армије у Сарајеву, радио у Санитетској управи Државног секретаријата за народну одбрану и обављао дужност начелника ВМА од 1953. до 1954. године. Демобилисан је 1956. у чину генерал-мајора Санитетске службе, након чега је постављен за председника Савета за здравство СР Босне и Херцеговине и на тој дужности остао до 1958. године. Носилац је Партизанске споменице 1941, одликован је Орденом за

слуга за народ са златном звездом, Орденом братства и јединства са златним венцем и многим другим високим друштвеним признањима. Аутор је многих чланака који су се углавном односили на настанак и развој санитетске службе у току НОР-а. У књизи „Доживљаји и сусрети на стазама револуције”, издатај 1982. године, изнео је догађаје и личности са којима се сусретао у својој дугогодишњој револуционарној борби.

ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК ДР ИВО КРАЉ (1913–1998)

Рођен је у селу Лоњица, недалеко од Загреба, у сиромашној породици. Медицину је студирао у Загребу. Као студент се повезао са радничким покретом, па му је усташка власт забранила полагање испита на факулте-

ту годину дана. Дипломирао је 1942. године и одмах отишао у Банијски партизански одред. Учествовао је у изградњи тајне болнице на Петровој гори, капацитета 120 кревета, која је конспиративно радила скоро пуне две године. Извесно време био је и управник те болнице. У време Четврте и Пете непријатељске офанзиве са Седмом банијском дивизијом прешао је Неретву и Сутјеску. Крајем 1943. године постао је начелник санитета Главног штаба Хрватске. После ра-

та, у чину санитетског потпуковника, определио се за рад на организацији санитетске службе. На једногодишње усавршавање на Војномедицинску академију у Лењинграду отишао је 1945, а 1952. године у САД. У међувремену је постао начелник Катедре за организацију и тактику санитетске службе ВМА у Београду. Објавио је низ запажених стручних радова, да би касније, као члан редакцијског одбора, учествовао у изradi капиталног дела „Санитетска служба рата Југославије 1941–1945”. Био је заменик начелника, па начелник Војномедицинске академије од 1956. до 1958. године, заменик, па начелник Санитетске управе Савезног секретаријата за народну одбрану (СНО). За предан и успешан рад у санитетској служби одликован је низом ратних и мирнодопских одликовања.

ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК ПРОФ. ДР ТОМИСЛАВ КРОЊА (1914–1972)

Рођен је у Шибенику, где је завршио и гимназију, а дипломирао је на Медицинском факултету у Загребу 1940. године. Наредне године приступио је Народноослободилачком покрету.

Руководио је санитетском службом бригаде, дивизије и корпуса. Посебно се ангажовао на образовању и

усавршавању партизанских санитарских радника. У послератном периоду обављао је одговорне дужности у војном санитету, залажући се да се остваре савремени услови за превентивно-медицинску заштиту и лечење, за стручно усавршавање и развој кадрова и научноистраживачку делатност. Његове способности посебно су дошле до изражаја у руковођењу Војномедицинском академијом, од 1959. до 1971. године, која се развијала у складу са захтевима модерне медицине. Иако је увек био ангажован на одговорним и високим управним дужностима, никад није запостављао властити стручни развој и уздизање. Схватио је важност и значај функција које су му поверене, прихватао их одговорно и дисциплиновано, али није допуштао да га управни послови удаље од медицинске науке. Увек је сматрао да руководица санитарске службе прво мора бити добар медицински стручњак, те је уз своје редовне дужности завршио специјализацију неуропсихијатрије, студије психологије и докторирао. Објавио је велики број запажених научних радова. Изабран је за ванредног професора Војномедицинске академије и Филозофског факултета у Нишу. Био је ангажован као експерт Светске здравствене организације за организацију здравствене службе. За војне заслуге и успехе у руковођењу добио је низ високих одликовања, похвала и награда.

**ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
ПРОФ. ДР ЂОРЂЕ ДРАГИЋ
(1910–1998)**

Основну школу и гимназију завршио је у Тузли, а Медицински факултет у Београду 1935. године. По одслужењу војног рока промовисан је у чин резервног потпоручника санитарске службе. Као лекар радио је у Олову, Хан Пијеску и Тузли, где га је 1941. године затекао рат. Од првих дана окупације сарађивао је са Народноослободилачким покретом, да би 1943. ступио у 19. бирчанску бригаду и преузео дужност лекара и референта санитета. Дужност начелника Санитарског одељења у штабу Комитета народног ослобођења Југославије (КНОЈ) преузео је децембра 1944, од марта 1948. радио у Санитарском одељењу армије у Скопљу, а новембра 1949. године преузео функцију наставника на Вишој војној академији за предмет организација и тактика санитарске службе. Од 1952. године био је на дужности у Санитарској управи ЈНА, а од 1956. до 1963. начелник Санитарског одељења Прве армије. На дужност заменика начелника прешао је 1963. године, а потом обављао дужност начелника ВМА до 1979. године. Уз редовно извршавање функционалних дужности остварио је изузетно плодну научноистраживачку делатност на изучавању организације и тактике са-

нитетске службе у Народноослободилачком рату. Резултат те делатности је велика публицистичка активност – око 80 објављених књига, монографија и чланака у стручним часописима и енциклопедијама, уз бројна реферисања на стручним скуповима у земљи и иностранству. Његова књига „Санитетска служба у партизанским условима ратовања” јединствена је југословенска ратномедицинска публикација која је доживела четири издања, а изводи су објављени на више језика. Изабран је за редовног професора ВМА за предмет историја медицине. Био је члан Научног друштва за историју медицине, Удружења за међународно-медицинско право, савета Медицинског факултета у Београду, савета Специјалне болнице за дечју туберкулозу, председник Суда части Српског лекарског друштва, одборник Социјално-здравственог већа Скупштине града Београда, члан Одбора за борачка и инвалидска питања. Носилац је многобројних одликовања: Ордена за храброст, Ордена заслуга за народ, Ордена братства и јединства, Ордена за војне заслуге са великом звездом, Ордена рада са црвеном заставом и Ордена народне армије са лавровим венцем.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ПРОФ. ДР БОРИВОЈ
ВРАЧАРИЋ
(1918–1997)**

Рођен је у Цириху 1918. године, али се његова породица убрзо преселила у Нови Сад. Гимназију је завршио 1936, а Медицински факултет у Београду 1942. године. У току рата помагао је ратне страдалнике у Београду и околини и укључио се у отпор окупатору, због чега је 1943. био упућен на принудни рад у Бор, а потом у болницу за избеглу децу у Београду. Након ослобођења Београда ступио је у јединице Народноослободилачке војске и тада почиње његово успешно војностручно руковођење и официрско напредовање. Богат и сложен животни пут генерала Врачарића наставља се упућивањем на специјализацију хигијене на Лењинградску војномедицинску академију крајем 1945. године. Постао је један од водећих стручњака из превентивне медицине, тако да је већ 1950. године постављен за начелника Института за хигијену Завода за превентивну медицину ВМА. На тој дужности остао је до 1973. године када је дошао на чело Завода за превентивну медицину ВМА. Усавршавао се у САД, Енглеској, Француској и Русији. За његово име посебно се веже проучавање могућности коришћења дивље флоре и фауне за исхрану

у условима крајње оскудице, чији је резултат вредна књига „Исхрана у природи”. Био је дугогодишњи члан Комисије за исхрану Савезног завода за здравствену заштиту, одборник Градске скупштине Београда и члан Савета за здравље. Био је генерални секретар Удружења за превентивну медицину Југославије, председник Секције за превентивну медицину Српског лекарског друштва, члан Медицинске академије СЛД, која му је одала признање за животно дело, потпредседник Друштва антрополога Југославије, члан редакција више стручних часописа. Свој богат радни век завршио је као начелник ВМА (од 1979. до 1982), обављајући ову дужност у време када се ВМА преселила из старих објеката у ново савремено здање, за чију је изградњу веома заслужан.

**ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
АКАДЕМИК
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР
ВОЈВОДИЋ (1930–2008)**

Рођен је 1930. године на Цетињу, а на Медицинском факултету у Београду дипломирао је 1956. и докторирао 1964. године. На ВМА је изабран за редовног професора 1975. године за предмет фармакологија и токсикологија. Учествовао је у извође-

њу последипломске наставе на Војномедицинској академији и медицинским факултетима у Београду, Сарајеву, Љубљани, Загребу и на Технолошком факултету у Београду. Био је начелник ВМА од 1982. до 1988. године. У чин генерал-потпуковника унапређен је 1988. године. Дужност начелника Санитетске управе ЈНА обављао је од 1988. до 1992. године. Последње две године професионалне каријере провео је на дужности помоћника начелника Генералштаба за науку и истраживање. Био је председник Удружења токсиколога Југославије, руководилац Комисије за отрове Савезног комитета за здравље и социјалну политику, члан издавачких и уређивачких савета Војног дела, Фармака, Међународне санитетске службе. Као експерт за хемијско оружје био је представник Југославије у Комитету за разоружање Уједињених нација у Женеви од 1972. до 1982. године. Био је експерт Светске здравствене организације за токсикологију. Учествовао је на многим међународним конгресима и симпозијумима. Његов радни опус покривао је област фармакологије и токсикологије, а посебна област интересовања била му је војна токсикологија и изучавање биолошких ефеката оружја за масовно уништавање, посебно бојних отрова. У тој области био је ауторитет на планетарном нивоу, изузетно цењен и поштован у стручној и научној јавности. Аутор је више од 400 научних и стручних радова, публикованих у домаћим и иностраним часописима, те више монографија, од којих неке, као „Токсикологија бојних

отрова”, ни до данас нису превазиђене. Био је редовни члан Медицинске академије Српског лекарског друштва, почасни члан Удружења љекара Црне Горе и редовни члан Британског фармаколошког удружења. За ванредног члана Црногорске академије наука и умјетности изабран је 1993. године, а за редовног 1996. године. Један је од ретких двоструких лауреата награде „22. децембар” 1973. и 1981. године. Добитник је Повеље Српског лекарског друштва за животно дело 1984. године. Носилац је 15 високих домаћих и једног страног одликовања.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ПРОФ. ДР МИХАЈЛО БУКНИЋ
(РОЂЕН 1927.)**

Рођен је у Београду где је 1951. године завршио Медицински факултет, међу првима у генерацији. По завршетку лекарског стажа у Санитетској официрској школи постављен је за начелника санитета Гардијског пука у Сарајеву. За време арапско-израелског рата шест месеци је боравио на Синају, у саставу мировног контингента Уједињених нација, као начелник Санитетског одреда ЈНА. Од 1958. године налазио се на специјализацији опште хирургије на Клиници за хируршке болести ВМА. Од 1962. године био

је стално запослен на Клиници за хируршке болести ВМА као асистент, доцент и професор од 1962. године. Докторску дисертацију из области ратне хирургије под називом „Удружена хемијска повреда” одбранио је на ВМА 1977. године. Био је на усавршавању на познатим светским клиникама у Америци, Русији, Француској, Енглеској и Чехословачкој. По повратку из Лондона 1965. године први је у нашој земљи урадио операцију сужења каротидне артерије, а међу првима је оперисао анеуризму абдоминалне аорте. Након боравка у еминентној америчкој војној болници Волтер Рид посветио се значајном унапређењу васкуларне хирургије и збрињавања повреда крвних судова. Током усавршавања на Клиници за ратну хирургију у Лењинграду упознао се са ратнохируршком доктрином и проблематиком ратне ране и дејства савременог оружја са пројектиlima велике почетне брзине, као и сазнањима о удруженим радијационим и хемијским повредама и начину њиховог збрињавања. Учествовао је на бројним хируршким конгресима у земљи и иностранству. Као гостујући професор, боравио је у Америци, Енглеској и Француској. Аутор је више од 200 научних и стручних чланака из опште, васкуларне и ратне хирургије. Коаутор је неколико књига и сарадник у бројним енциклопедијама. Био је начелник Клинике за хируршке болести ВМА, главни хирург ЈНА и начелник ВМА од 1989. до 1992. године. У чин генерал-мајора унапређен је 1987. године. Редовни је професор хирургије на ВМА, редовни члан Медицинске академи-

је Српског лекарског друштва. Члан је Међународног удружења дигестивних хирурга и Интернационалног удружења за кардиоваскуларну хирургију. Носилац је највише војне награде „22. децембар“. Као четврти хирург у свету добио је америчку награду за ратну хирургију „Дебејки“ 1988. године. Исте године изабран је за почасног доктора медицинских наука Војномедицинске академије у Лењинграду. Носилац је више одликовања, повеља и признања. Био је више пута биран у Председништво хирурга Југославије и у Управни одбор Хируршке секције Српског лекарског друштва. Био је председник Председништва Хируршке секције СЛД од маја 1980. до маја 1981. године. Након пензионисања обављао је дужности потпредседника Југословенског црвеног крста и Црвеног крста Србије.

**ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
ПРОФ. ДР ЈОВАН БЈЕЛИЋ
(1931–2009)**

Рођен је 1931. године у селу Конатице, општина Обреновац. Основну школу и гимназију завршио је у Београду, где је матурирао у Првој мушкој гимназији. За време студија био је главни и

одговорни уредник стручног часописа „Медицински подмладак“ и потпредседник Савеза студената Бео-

градског универзитета. Студије медицине завршио је 1959. године и након завршеног лекарског стажа и Школе резервних официра Санитетске службе, до 1963. био начелник санитета Првог гардијског пука. Специјализацију интерне медицине завршио је 1967. са одличним успехом, а затим испунио све услове за звање гастроентеролога. Завршио је обуку за све ендоскопске дијагностичке и терапијске процедуре из гастроентерологије у Клиници Бишат у Паризу. Један је од оснивача Института за гастроентерологију ЈНА, касније Клинике за гастроентерологију ВМА, где је био начелник Одељења за функционалну дијагностику и хипотермију, а затим начелник Одељења за пробавни тракт. Пет година је био предавач на последипломским студијама из гастроентерологије на Медицинском факултету у Београду и члан Државне комисије за гастроентерологију. За доцента интерне медицине изабран је 1974, а реизабран 1980. године. Објавио је више од стотину стручних и научних радова у домаћим и страним часописима. У чин генерал-мајора унапређен је 1991. године, у чин генерал-потпуковника 1995. године. Заменик начелника ВМА био је од 1986. до 1992. године, а начелник ВМА од марта 1992. до јуна 1996. године.

**ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
ПРОФ. ДР АЦО ЛОВИЧИЋ
(РОЂЕН 1943.)**

Рођен је у селу Бјелуша, општина Ариље, а Медицински факултет у Сарајеву завршио је 1967. године, као први у генерацији. Обавезни лекарски стаж обавио је у Војној болници у Сарајеву и на Војномедицинској академији. Током 1968/69. године служио је војни рок у Школи резервних санитетских официра у Београду и завршио га као најбољи у класи. Од почетка 1970. до јуна 1975. године, службовао је у гарнизону у Новом Саду, као трупни војни лекар. У том периоду, превремено је унапређен у чин капетана и капетана прве класе и одликован. Положио је испит за чин мајора са одличним успехом, а Гарнизонска амбуланта, чији је био управник, проглашена је за најбољу у Првој армијској области. Након специјализације неуропсихијатрије, докторску дисертацију је одбранио 1981. године на ВМА. За доцента неуропсихијатрије изабран је 1982. године, за ванредног професора 1987, а за редовног 1992. године. Био је на усавршавању у Њукаслу 1984. и Минхену 1986. године. Од завршетка специјализације до 1982. године радио је као одељенски лекар на Клиници за неурологију ВМА, од 1982. до 1987. године био је начелник Првог одељења Клинике за невро-

логију, од 1987. до 1993. године начелник Клинике за неурологију и истовремено начелник Групе клиника за неуропсихијатрију. Од 1993. до 1996. године био је заменик начелника, а од јуна 1996. до јуна 2001. године начелник ВМА. У чин генерал-мајора унапређен је по редовном поступку јуна 1995, а децембра 1997. године превремено је унапређен у чин генерал-потпуковника. У домаћим и интернационалним часописима објавио је 856 стручних и научних радова. Аутор је три стручне књиге и коаутор 15 књига. Активно је учествовао у 20 стручних и научних скупова широм света. Био је ментор у више од 100 магистеријума и доктората и активни члан Уређивачког одбора часописа Војносанитетски преглед од 1982. године. Од почетка стручне и научне каријере бавио се бројним областима неурологије, нарочито васкуларним обољењима мозга, неуроимунолошким обољењима и поремећајима, молекулским основама неуролошких обољења и поремећаја и фармакотерапијом. Своју стручну, научну и наставну активност није прекидао ни за време обављања највиших функција на ВМА. Од 1976. године активно се посвећивао свим областима клиничке неурофизиологије. Био је активан члан свих домаћих професионалних удружења неуролога и неурофизиолога, светских асоцијација неуролога и неурофизиолога и европског друштва неуролога. Добитник је бројних признања у земљи и иностранству и више пута је одликован и награђиван.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР ПРОФ. ДР
МОМЧИЛО КРГОВИЋ
(РОЂЕН 1942.)**

Рођен је 1942. године у Вашкову, општина Пљевља. Основну школу и гимназију завршио је у Бијелом Пољу, а Медицински факултет у Београду. Лекарску каријеру започео је као војни лекар у Словенији, одакле је отишао на специјализацију. По завршетку специјализације од 1976. до 1986. године радио је као начелник Интерног одељења у Војној болници у Сплиту. Специјализацију интерне медицине завршио је на ВМА са одличним успехом, а субспецијализацију из кардиологије у Загребу. Постављен је за начелника ургентне кардиологије у Клиници за ургентну медицину ВМА 1986. године и на овој функцији остао до 1996. године, када је постао помоћник начелника ВМА за лечење. Докторску дисертацију са темом „Допринос дијагностици клиничких облика поновног инфаркта миокарда” одбранио је 1993. године, на ВМА. Исте године изабран је за доцента из области интерне медицине, а за ванредног професора 1999. године. Био је председник испитне комисије за полагање специјалистичких испита интерне медицине и ментор великом броју лекара у току специјализације, као и лекарима специјалистима при изради магистарских и докторских радова и одбрани

дисертација. Био је руководилац више стручних и научноистраживачких студија. Објавио је више од 150 стручних и научних радова у земљи и иностранству, своје радове излагао на бројним састанцима, симпозијумима, саветовањима и конгресима. Више година био је члан Председништва Кардиолошке секције СЛД. Члан је и више међународних кардиолошких удружења. Године 1997. унапређен је у чин генерал-мајора и постављен за начелника Санитетске управе у Генералштабу Војске Југославије, где остаје све до 2001. године. За начелника ВМА постављен је 2001. године и ову функцију обављао је до пензионисања. Због изузетних стручних и војничких успеха више пута је награђиван и одликован највишим државним одликовањима и ванредно унапређиван у виши чин.

**ГЕНЕРАЛ-МАЈОР
ДОЦ. ДР ЗОРАН СТАНКОВИЋ
(РОЂЕН 1954.)**

Рођен је 9. новембра 1954. у Теговишту, општина Владичин Хан. Основну школу завршио је у Џепу, гимназију у Владичином Хану, а Медицински факултет у Нишу 1980. године. Трупу службу обављао је од 1982. до 1987. године у Пећи, где је радио као управник гарнизонске амбуланте. Спе-

цијализацију судске медицине завршио је 1987. године на ВМА. Затим је обављао дужност лекара-форензичара на Институту за судску медицину и патологију ВМА. Докторску дисертацију одбранио је 1997. године на ВМА са темом „Проблеми судскомедицинске обраде лешева у ратним условима”. Био је доцент на Полицијској академији у Београду за предмет криминалистичка медицина и предавач на Медицинском факултету у Бања Луци. Током каријере је обављао низ одговорних друштвених и професионалних функција: министар одбране Републике Србије, министар здравља Републике Србије, начелник ВМА од 2002. до 2005. године, председник Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима против човечности и међународног права Владе СР Југославије, експерт Комисије за хуманитарна питања и нестала лица Владе СРЈ, експерт Комисије за тражење несталих лица Владе Републике Српске, члан „Ад хок групе за Вуковар” у оквиру Међународног комитета Црвеног крста. Публиковао је више од 40 научних и стручних радова, учествовао у писању више књига, излагао на многобројним стручним скуповима у земљи и иностранству. Носилац је више одликовања и признања: Цвијићеве медаље 1999. године, Медаље за војне заслуге 1998. и Беле повеље Српског лекарског друштва 1993. године. Проглашен је за најбољег старешину Санитетске службе у Војсци Југославије 1993. године, када је добио и годишњу награду за организацију здравствене службе у ратним условима. Актуелни је

председник Координационог тела Владе Републике Србије за општине Прешево, Бујановац и Медвеђа.

**ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИК
ПРОФ. ДР МИОДРАГ ЈЕВТИЋ
(РОЂЕН 1956.)**

Рођен је у Смедереву, средњошколско образовање стекао у смедеревској гимназији, а Медицински факултет завршио је 1981. године у Скопљу. Специјализацију из опште хирургије завршио је на ВМА 1992. године. Докторски рад под називом „Вредности нових метода процене тежине ратних повреда за јединствену ратно хируршку доктрину” одбранио је 1997, чиме је стекао звање доктора медицинских наука. У звање доцента изабран је 1999. године, ванредног професора 2005, а децембра 2008. године за редовног професора ВМА на предмету хирургија. Од 2007. године је гостујући професор Медицинског факултета у Нишу, а 2010. године је изабран за редовног професора Европског центра за мир и развој. Професионалну каријеру започео је у гарнизону Чачак. Био је командант Санитетског одреда Генералштаба Војске Југославије, командант завршне вежбе ШРО Санитетске службе Војске Југославије „Зима 98”, командант мултинационалне санитетске

вежбе „Сигуран пут 2008”. Три пута је ванредно унапређиван, а чин генерал-потпуковника носи од 2012. године. Дужност начелника ВМА обављао је од 2005. до 2011. године и за постигнуте резултате у домену руковођења и командовања има највише оцене. У досадашњем раду остварио је висока достигнућа у стручној, наставничкој и научноистраживачкој делатности. Активно и веома успешно је учествовао у непосредном збрињавању повређених у условима масовних катастрофа, а највише професионалне стручне домете остварује у области васкуларне, трансплантационе и минимално инвазивне – ендоскопске хирургије. Аутор је и коаутор више од 350 стручних и научних референци при чему је више од 150 публиковано у најзначајнијим стручним часописима у земљи и иностранству. Главни је истраживач у пројекту „Клинички, имунолошки и метаболички аспекти реконструкције анеуризме абдоминалне аорте”. Аутор је и коаутор 16 књига на ВМА, Медицинским факултетима у Београду, Новом Саду, Бања Луци и Крагујевцу. Био је главни и одговорни уредник стручних часописа „Acta medica et stomatologica studentorum Yugoslavica”, „Медицинска мисла”, члан издавачког савета часописа „Војносанитетски преглед”, а сада је члан уређивачког одбора часописа „Војнотехнички гласник”. Наставник је хирургије на Медицинском факултету ВМА и председник испитне комисије за полагање специјалистичког испита из опште хирургије. Ментор је већем броју кандидата на докторским студијама

на ВМА и на Медицинском факултету у Крагујевцу. Активни је члан више стручних удружења у земљи и иностранству. Национални је делегат у Светском комитету војне медицине, члан Америчког удружења војних хирурга, члан Европског удружења за васкуларну хирургију, члан Европске асоцијације трауме и ургентне хирургије, стални члан Српског лекарског друштва, члан председништва Удружења за васкуларну медицину Србије, члан научног одбора Удружења ангиолога Србије, члан научног савета „Задужбина Андрејевић”. Носилац је Медаље за војне заслуге (1986), Ордена за заслуге у областима одбране и безбедности (2001), Златне медаље за ревносну службу (2011), Ордена Светог Николаја Српског (2008), Ордена Светог Саве (2009), Специјалне плакете Српског лекарског друштва (2007), Светосавске повеље града Смедерева (2007), повеље „Капетан Миша Анастасијевић” (2009), плакете „Најменаџер Србије 2009”, специјалне повеље „Печат Народног позоришта у Београду” (2010). За првог Ректора Универзитета одбране у Београду постављен је 2011. године.

НАЧЕЛНИК ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

160

**БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ
ПРОФ. ДР СЦ. МЕД. МАРИЈАН
НОВАКОВИЋ**

Рођен је 3. августа 1957. године у Вучитрну, где је завршио основну школу. Војну гимназију завршио је 1976. године, а на Медицинском факултету у Београду, као војни стипендиста, дипломирао је 1982.

године. Школу резервних официра санитетске службе завршио је 1983, након чега је примљен у професионалну војну службу у чину санитетског поручника. Након обављеног обавезног лекарског стажа на ВМА започео је специјализацију из области пластичне и реконструктивне хирургије. У току специјализације учествовао је на Првом међународном течају пластичне хирургије у Клиничком центру Љубљана и три месеца провео је на стручном усавршавању из микрохирургије у Клиничком центру Србије. Специјалистички испит положио је 1988. године. Након завршене специјализације распоређен је у Одељење за пластичну хирургију Клинике за пластичну хирургију и опекотине ВМА у својству одељенског лекара. Од 2001. до 2004. године био је на дужности начелника Одсека за септичне опекотине Клинике, у периоду од 2004. до 2005. начелник Одељења за опекотине, од 2005. до 2007. године начелника Одељења за пластичну хирургију и од 2007. године начелника Клинике за пластичну хирургију и опекотине ВМА.

У току клиничког рада још као млади специјалиста обављао је најкомпликованије оперативне захвате из готово свих области пластичне, реконструктивне и естетске хирургије, а нарочито из области урођених анормалија и микрохирургије. Године 1992. изабран је за асистента на предмету Пластична хирургија. Током даљег професионалног развоја свој рад усмерава на решавање дефекта насталих ратним рањавањем применом микрохируршке технике. Као резултат овог рада започео је примену васкуларизоване кости у решавању дефеката кости насталих ратним рањавањем. Докторску дисертацију „Васкуларизовани фибуларни коштани калем у надокнади дефеката дијафизе дугих костију екстремитета насталих ратним рањавањем” одбранио је 6. маја 1998. године. У звање доцента пластичне хирургије изабран је 1999. године, у звање ванредног професора 2004, а од 2009. године је редовни професор ВМА. У периоду од 2005. до 2007. године био је шеф Катедре „Хирургија 2”, а од 2005. и председник Већа за последипломске студије ВМА.

Проф. др сц. мед. Маријан Новаковић је и професор пластичне и реконструктивне хирургије на докторским студијама Медицинског факултета у Крагујевцу и стални члан испитних комисија за полагање специјалистичких испита на Медицинским факултетима у Нишу и Новом Саду. Професор је естетске хирургије на Високој медицинској школи у Земуну и професор пластичне и реконструктивне хирургије на

Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду.

Аутор је више од 250 стручних радова из области реконструктивне хирургије, хирургије урођених аномалија, хирургије шаке, естетске хирургије и опекотина. Аутор је две књиге: „Васкуларизовани фибуларни графт” и „Дипитренова контрактура”.

У оквиру научноистраживачког рада ангажован је у оквиру пројеката ВМА: Генске алтерације код агресивних и неагресивних типова базоцелуларног карцинома, Регулаторно-модулаторне улоге слободних аминокиселина у инфламацији и трауми, Реконструкција кранијалних дефеката, Клинички и патофизиолошки аспекти окуларних промена код оболелих од шећерне болести и њихов савремен дијагностички и терапијски приступ.

Члан је више значајних међународних и домаћих струковних удружења и асоцијација хирурга пластичара – српског, балканског, европских и интернационалних удружења Српског удружења пластичних хирурга (SRBPRAS), Балканског удружења пластичних, реконструктивних и естетских хирурга (BAPRAS), Европског удружења пластичних, реконструктивних и естетских хирурга (ESPRAS), Интернационалне конфедерације пластичних, реконструктивних и естетских хирурга (IPRAS), Интернационалног удружења за естетску и пластичну хирургију (ISAPS), Европског

удружења пластичних хирурга (EURAPS), Медитеранског савета за опекотине (МБЦ) и Светског друштва за реконструктивну микрохирургију (WCPM). Председник је Српског удружења пластичних хирурга од 2007. године. Од 2010. године је члан Медицинске академије Српског лекарског друштва.

У чин бригадног генерала унапређен је 2012. године. У току професионалне службе оцењиван је највишим оценама, проглашаван најбољим лекаром клинике и више пута похваљиван и одликован. Носилац је Ордена заслуга за народ са сребрном звездом, медаље Белог анђела и специјалне Плакете Српског лекарског друштва.

На дужност начелника ВМА постављен је Указом председника Републике Србије, 15. фебруара 2011. године.

МЕДИЈА ЦЕНТАР „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
e-mail: medijacentar@mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Комерцијала
011/3201-995
e-mail: komercijala@mod.gov.rs

Књижара
Београд, Васе Чарапића 22
тел. 011/2184-925

ЦИП